

Uvodnik

Jurij Paljk

Kulturi zapisani!?!?

Igralka Štefka Drolc, ki je s slikarjem Zmagom Jerajem letos prejela Prešernovo nagrado, je v svojem kratkem nagovoru na odru Cankarjevega doma v Ljubljani na podeljevanju nagrade ob zaključku pomembno dejala, da se moramo Slovenci zavedati izjemnega pomena kulture.

"Leto, v katerega stopamo, prinaša skrbi in strah. Na svetu so ljudje, ki imajo preveč, vsega preveč, pa so slepi in gluhi in ne slišijo klicev na pomoč. Tudi pri nas je tako. Tudi pri nas so ljudje, ki nimajo skoraj nič ali tako malo, da komaj živijo. In mi? Jih slišimo? Naj bo vsaj tu pri nas, na tem prelepem malem koščku sveta, ki je naša domovina, lepo. Nasmehnjimo se drug drugemu, primimo se za roke, trdno jih stisnimo, ne bomo dopustili, da kdo obupa. Za otroke delamo, na vseh področjih. Za naše otroke. Zaupajmo drug drugemu. In ne pozabimo: brez kulture ne bomo obstali!" je prepričljivo dejala ob koncu svojega nagovora 85-letna igralka, prva dama slovenskih odrskih desk, ki je svoja najlepša leta poklonila našim ljudem, saj je bila dolga leta članica Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta.

Slikar Zmago Jeraj, ki je te dni prisoten s svojim likovnim delom tudi na razstavi Karitas v Trstu, pa je vsem slovenskim ljudem položil na srce: "Sprejmite slike v svoje domove, namestite kipe na svoje vrtove!"

Kultura torej kot sestavni del, temeljni del osebnega življenja in nenadomestljivi del narodovega, družbenega življenja!

Nič praznega in puhlega ni bilo v letošnjih nagovorih obeh nagradencev, prepričala sta nas že s svojim delom, sedaj še s svojima preprostim, a globokima nagovoroma. Kot da bi nam preprosto rekla: "Glejte, tako je, kot vam pravilva, za besedami pa stoji življenje in delom, ki je bilo v celoti posvečeno kulturi!" Igralskemu poklicu je posvetila svoje življenje Štefka Drolc in zanj je dejala, da "mu pripada z vsem svojim bistvom", medtem ko je Zmago Jeraj vztrajal na svoji likovni poti in v svojem figurativnem slogu tudi v časih, ko mu kritiki niso verjeli!

Ob kulturnem prazniku, kar je za Slovence v domovini in povsod po svetu, zato tudi pri nas, osrednji praznik, ko sicer res govorimo o Prešernu, čigar obletnice smrti se spominjamo na ta dan, razmišljamo o sebi, o vraščenosti v kulturo, o jeziku, o naši omiki, o nas samih. Letošnja Prešernova proslava pri nas, ki smo ji v nedeljo, 8. t. m., prisostvovali v Čedadu v gledališču Ristori, je bila posvečena eni najstarejših ustanov pri nas, in sicer Glasbeni matici, ki obhaja letos stoletnico obstoja. Glasba se je prepletala z jezikom, proslava je bila tokrat lepa, doživeta, brez nepotrebnega patosa in visokodonečnih besed, ki največkrat ljudi bolj odbijajo, kot privlačijo.

Kultura torej.

Kultura, ki se začne doma, se nadaljuje, ko prestopiš prag, greš med ljudi, si del družbe, naroda, del občine, košček sveta, sam svoj svet, a obenem samo delček velikega sveta. Ni res, da sveta ne moreš spremeniti na bolje, že če samega sebe spremeniš, si naredil ogromno! Kultura torej.

Ko sem se v nedeljo pozno zvečer po prazniku razkošja glasbe in slovenske besede vračal iz Čedadu proti domu, sem v temi pogrešil cesto in sem zato z avtomobilom peljal mimo Vidma, kjer je ležalo dekle v komi in se je ta naša strašna družba z njenim življenjem kruto poigravala. Umrla je samo dan kasneje.

Kultura smrti, kultura naše družbe, kultura razumevajoče tišine in spoštljivega molka, laične in prave molitve, odpiranja duše drugemu in Večnemu.

Tega sem si najbolj zaželel, ko sem zavil mimo bolnišnice na avtocesto!

Foto JMP

Eluana Englaro, politični spori in še kaj Konec žalostne zgodbe

Eluana je umrla. Njena žalostna zgodba je prišla do epiloga. Valu polemik in političnemu sporu pa ni še videti konca. Eluana Englaro, rojena v Leccu leta 1970, je leta 1992 doživela hudo avtomobilsko nesrečo. Reanimacija jo je iztrgala smrti, obenem pa jo je priklenila na posteljo, kjer je preživela zadnjih 17 let v t. i. trajnem vegetativnem stanju. Za družino Englaro je to pomenilo: življenje brez smisla in dostojanstva. Po desetih letih prizadevanj je njen oče lani poleti prejel dovoljenje za prekinitve življenja, biološka oporoka, terapijska zagrizenost in sploh "sladka smrt" - eutanazija. Po več zapletih je Eluana 3. februarja letos dospela v zdravstveno strukturo v Videm, kjer so tri dni kasneje začeli opuščati njeno hranjenje. Nepričakovano je umrla 9. februarja zvečer.

Kot smo zapisali, gre za žalostno zgodbo, in to ne le zaradi dramatične usode dekleta, ampak predvsem zaradi nedostojnih reakcij v medijih in dnevni politiki. V zadnjem tednu v Italiji skoraj ni bilo več govora o finančni krizi, o primerih rasne nestrpnosti, o požarih v Avstraliji in sporih na Madagaskarju. Vsi so na dolgo in široko govorili samo o Eluani. Spet so se razvneli ideološki spori, država se je - že spet -

razdelila na dva dela: za prekinitve hranjenja in proti tej. Niso bili vsi "levičarji" in "laiki" za prvo opcijo, pa tudi ne vsi "desničarji" in "katoliki" za drugo.

Da ljudje o taki temi veliko razpravljajo, je normalno. Razumljivo je tudi, da so bili starejši v glavnem za ohranitev Eluane pri življenju, mlajši pa, ki imajo manj življenjskih izkušenj in jim televizija kroji drugačne kulturne vzorce, za "osvoboditev" od takega življenja. Naravnost podlo in nizkotno pa je bilo videti, kako so takšno zadevo nekatere politične sile in osebnosti izrabljale za ustvarjanje institucionalnih sporov in doseg lastnih ciljev, ki nimajo nič kaj opraviti s človeškim usmiljenjem (da o krščanski pieteti niti ne govorimo). Predsednik vlade je še enkrat dokazal, da nima kaj dosti spoštovanja do republiške ustave, ki da je "sovjetska" in ga omejuje, ter drugih ustavnih organov. Še po Eluanini smrti je bilo zelo žalostno videti, kako so se v senatu - po minuti tišine - kregali, kdo je kriv za njeno smrt.

Svojo je povedala tudi katoliška Cerkev, ki je v tem primeru naredila, kar je morala: izrazila je pač načelo, da je življenje sveto in nedotakljivo od spočetja do naravne smrti. Škofje so poudarili, da je človeška oseba nad zakonom. Papež je povedal, da je bolezen del človeške izkušnje, zato je treba braniti dostojanstvo vsakega življenja, ki je "lepo in ga moramo živeti v polnosti, tudi ko je šibko in ovito v skrivnost trpljenja". Ni bilo pa lepo videti oseb, ki so se s stekleničkami vode v rokah zaganjali proti Eluaninemu očetu in ga črnili z "zločincem". Kdo ima pravico soditi? Verjetno so dale najlepši krščanski zgled redovnice, ki so v Comu 15 let oskrbovale Eluano in so bile pripravljene to delati še naprej; brez polemik, v tišini, ne da bi obsojale nikogar. Z druge strani je tolažilno vedeti, da obstajajo v Italiji tudi druge "Eluane", prav tako v nepovratni komi, o katerih starši še zdaleč ne mislijo, da bi jih pustili umreti od lakote in žeje; se ne odzivajo kot drugi otroci, so krhke in nesposobne skrbeti

same zase, vsekakor človeška bitja in nikakor ne rastline. Je to tako nenormalno? Če je življenje šibko, ni več življenje in ga lahko zatremo? Je večji "egoist", kdor hoče ohraniti takega otroka pri življenju, ali tisti, ki mu odreče hrano in čaka, da umre? Je normalno, da starši želijo smrt lastnega otroka, če je ta hudo bolan? Vprašanja o pravici do življenja in pravici do smrti so velika, prevelika. Dejstvo je, da Italija - z razliko od drugih evropskih držav - še nima zakona, ki bi izrekel jasno besedo o biološki oporoki. Vprašanje je, ali je v tem trenutku sploh sposobna priti do njega. Medtem je Eluana, simbol debate o pravici do smrti, kot so jo poimenovali tuji mediji, umrla. Zdaj lahko samo želimo, da reflektorji nad žalostno zgodbo ugasnejo. In da vsi tisti, ki so si polnili usta s praznimi besedami, utihnejo iz spoštovanja do nje in do tragedije v njeni družini.

Danijel Devetak

Pogovor

Darko Bradassi o spletnem portalu slomedia.it, novosti na področju elektronskih medijev pri nas

3

...in čujem te; klavir igra;...
srečo kosovel

Dan slovenske kulture
posvečeno 100. obletnici Glasbene matice iz Trsta

Gorica Kulturni dom
DANES četrtek 12.2.2009 ob 20.30

Scenarij Tatjana Roja
Glasba Aleksander Ipavec
Režija Gregor Geč

glasbena matica 100 let

Izjave

Zadovoljstvo SSO zaradi dobrih novic iz Rima

V imenu Sveta slovenskih organizacij je predsednik Drago Štoka izrazil svoje zadovoljstvo s predlogom italijanske vlade, ki predvideva odpravo krčenja za slovensko narodno skupnost v letu 2009. Ta poteza je gotovo sad izredno uspešnega nastopanja predsednikov SKGZ in SSO, ki sta v pravem času posegla tako pri rimskih oblasteh kot pri predsedniku slovenske vlade Borutu Pahorju ter ministru za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjanu Žekšu, ki sta takoj stopila v stik z italijansko vlado.

Sedaj smo lahko nekoliko pomirjeni, pravi še tiskovno poročilo SSO, a se ne smemo ustaviti pri tej pozitivni novici, ampak se moramo dalje konstruktivno in učinkovito zavzemati za celosten obstoj in razvoj slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Ljudmila Novak v EP o slovenski manjšini na Madžarskem

Evropska poslanka Ljudmila Novak je 2. februarja med odprtjem plenarnega zasedanja v Strasbourgu nastopila z govorom na temo slovenske manjšine na Madžarskem. Njen govor objavljamo v celoti: "Medtem ko je položaj italijanske in madžarske manjšine v Sloveniji zgledno urejen in imata obe manjšini svojega poslanca v slovenskem parlamentu, pa žal vedno znova ugotavljamo, da slovenske manjšine ne uživajo enake podpore v državah, v katerih se nahajajo.

Kljub meddržavnemu sporazumu, v Budimpešti ni politične volje, da bi imela slovenska manjšina svojega poslanca. Po novem pa bo zaradi zmanjšanja

sredstev zaprt tudi edini slovenski muzej, ki je bil središče kulturnega življenja, čeprav gre zgolj za sredstva v višini 16.000 evrov. Medtem ko Slovenija za potrebe madžarske manjšine namenja 14,5 milijonov evrov letno, nameni Madžarska slovenski manjšini 400.000 evrov letno. Zato upravičeno pričakujemo od madžarske vlade izboljšanje finančne in politične podpore. Finančna kriza ne sme biti izgovor za zmanjševanje sredstev, namenjenih manjšinam, ne na Madžarskem in ne v Italiji ali kje drugod".

Dobra, vendar pozna odločitev Rima

Pozdravljam spodbudno novico iz Rima glede odločitve vlade Republike Italije, da bo z izrednim prispevkom v višini milijon evrov slovenski manjšini v Italiji nadomestila manjkajoča sredstva, ki so bila odvzeta s sprejetjem finančnega zakona konec lanskega leta. Upam, da bo ta predlog italijanski parlament tudi potrdil. Parlamentarna Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu je z veliko zaskrbljenostjo spremljala krčenje sredstev za našo manjšino v Italiji in je o tem razpravljala tudi na drugi nujni seji Komisije, ki je bila 4. decembra 2008.

V duhu dobrih odnosov med državama bi bilo dobro, če bi Republika Italija v prihodnje presegla tovrsten odnos do naše manjšine, ko se ji najprej nekaj vzame in s tem povzroči veliko nezadovoljstvo, nato pa se ji ta denar vrne in se od slovenske skupnosti pričakuje še veliko zadovoljstvo. / Miro Petek, poslanec SDS in predsednik Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu

Odziv na medijske napade
Solidarnost s
predsednikom SSO

Zbirni narodni stranki Enotna lista in Slovenska skupnost izražata polno solidarnost s predsednikom Sveta slovenskih organizacij dr. Dragom Štokom ter ocenjujeta kot neutemeljene vse napade, ki sta jih bila deležna on in krovna organizacija, kateri predseduje. Pri tem EL in SSK menita, da je današnje zaostrovanje v popolno škodo slovenski narodni skupnosti v Italiji. Predsedniku Štoki EL in SSK priznava, da je znal vzpostaviti pravilno razmerje med obema slovenskima krovnicama organizacijama v Italiji, saj je prav ovrednotenje sodelovanja na ravni civilne družbe temelj, na katerem je potrebno graditi prihodnost naših narodnih skupnosti, ki živijo v sosednjih državah republike Slovenije. Posebno je to obvezna predhodnica, če imamo na vidiku združevanje. Predvsem pa gre predsedniku SSO priznanje, da je in še vedno

zagovarja nujno, da poteka, ob sodelovanju na ravni civilne družbe, tudi uveljavljanje politične enotnosti na osnovi modela narodne zbirne stranke.

Drago Štoka

EL in SSK želita podčrtati pomembna prizadevanja predsednika SSO Štokes na zadnjem zasedanju Slomaka v Novi Gorici, ko je odločno zagovarjal prisotnost obeh zbirnih političnih strank v Svetu za Slovence v zamejstvu,

kot je to določila prejšnja vlada in potrdil sedanj minister Žekš. Pri tem je seveda bila popolnoma neumestna in nerazumljiva zahteva sedanjega predsednika Slomaka, da se EL in SSK izključita iz tega pomembnega vladnega telesa, kar bi znatno ošibilo njegovo težo in vlogo.

Enotna lista in Slovenska skupnost želita še poudariti pozitivno in odprto držo, ki jo je predsednik Štoka zmeraj dokazal do obeh narodnih političnih strank ter vedno zagovarjal pomembnost njunega poslanstva pri uveljavljanju narodne enotnosti na politični ravni. Prav ta je osnova, preko katere bo bistveno lažje doseči kvalitetnejše sodelovanje tudi na ravni civilne družbe.

Enotna lista - Celovec
Vladimir Smrtnik I. r. - predsednik
Slovenska skupnost - Trst
Damijan Terpin I. r. - tajnik

Trije pokrajinski predsedniki Sveta slovenskih organizacij za Trst, Gorico in Benečijo izražamo polno solidarnost predsedniku Dragom Štoki ob prejšnjih in sedanjih kritikah ter napadih, ki se vrstijo v teh dneh. Dejstvo je, da so ta pisanja neutemeljena in gredo mimo bistva izjav, ki jih je predsednik SSO izrekel na zasedanju deželne sveta krovne organizacije. Ob tem pa želimo poudariti, da so to početja, ki v tem trenutku škodijo položaju slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Predsednik SSO Štoka je primerno zastavil delovanje krovne organizacije in ga utemeljil na sodelovanju s SKGZ, ob tem pa poudaril potrebo po enotnem političnem nastopanju. Prepričani smo, da je to predlog, ki slovenski narodni skupnosti lahko odločilno pripomore h kljubovanju zahtevam časa.

Trije pokrajinski predsedniki podpiramo tudi zahtevo po rotaciji predsednika v Slomaku, kar pa ne predstavlja kritiko do sedanjega predsedovanja, temveč konkretno uveljavljanje strukturne demokratičnosti. Določila ustanovne listine Slomaka, ki predsedniški mandat omejujejo, bi se morala spoštovati, ne glede na to, kdo zaseda položaj predsednika v Slomaku. Prav to bi tudi omogočilo, da bi prišla bolj do izraza vsaka posamezna narodna skupnost, ki je sedaj zastopana v Slomaku.

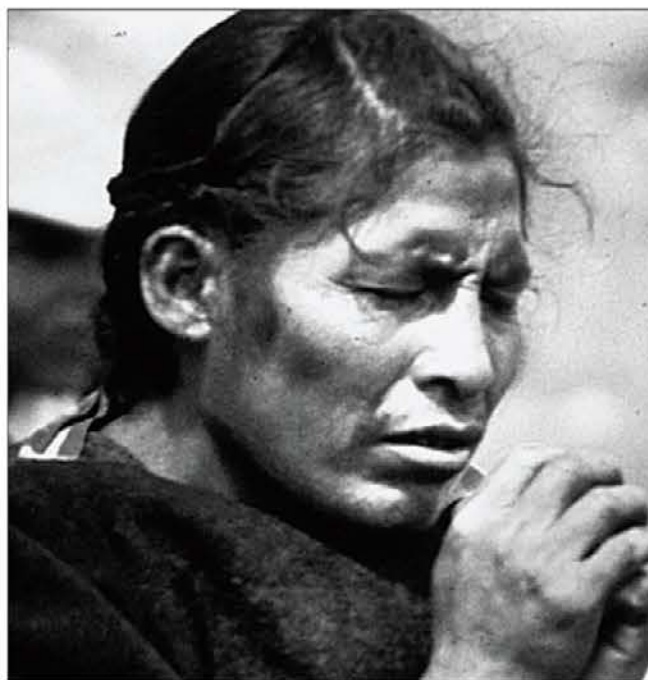
Igor Švab
Walter Bandelj
Giorgio Banchig

Neskončno število nedolžnih žrtev

Množični poboji
v zgodovini

Danes se na široko uporablja izraz genocid (rodomor) za večje množične poboje v minulem 20. stoletju, še posebej za uničenje šestih od devetih milijonov evropskih Judov v letih 1941-1945, ki ga je zagrešila nacistična Nemčija s sodelovanjem svojih zaveznikov in mu v zgodovini človeštva ne najdemo para. Oznaka "genocid" se danes po drugi strani uporablja za vsakovrstne zadeve, tako da je pomen tega specifičnega izraza zelo širok. Zato nekateri znanstveni proučevalci tega pojava predlagajo uporabo pojma množičnih pobojev, kjeroli so se dogodili od prvih časov človeštva do današnjega dne. Umor Kajna ni bil torej osamljen pojav, temveč simbolizira slabo stran človeške narave v odnosih med ljudmi. Po drugi strani pa so zgodovinske raziskave o tem še zelo pomanjkljive in v glavnem osredotočene na 20. stoletje in se zapostavljajo prejšnja stoletja pa tudi nekateri množični zločini v samem dvajsetem stoletju. Kot primera naj navedemo nezasišlan pokol več tisoč muslimanskih Bošnjakov v Srebrenici (1995) ob zmedenem zadržanju mednarodne skupnosti ter res pravi genocid plemena Tutsijev v afriški državi Ruandi, kjer je bilo od aprila do junija 1994 umorjenih skoraj 900 tisoč žrtev. Skratka, žalostna je ugotovitev, da so poboji dejansko okrvaveli svet v vseh zgodovinskih obdobjih in na vseh njegovih območjih.

Tako je znani poglavar Tatarov Timurlenk ali Tamerland na svojih trideset let trajajočih uničevanih vojnih pohodih v drugi polovici 14. stoletja po Perziji, Indiji, Mali in Osrednji Aziji povzročil smrt več milijonov ljudi in uničenje na desetine mest in na tisoče vasi. V zgodovinskih učbenikih se to omenja le mimogrede. Na tisoče žrtev krutega nasilja je, recimo, povzročila znana stoletna vojna med Anglijo in Francijo v 14. stoletju, a glavni navdihovalci omenjenih pokolov so prišli v zgodovino omenjenih držav kot veliki domoljubi. Prebivalstvo Novega sveta (predvsem srednja in južna Amerika) je bilo v obdobju od odkritja 1492 do 1650 dobesedno zdesetkano. Njihovo število je namreč padlo od 50-60 milijonov na 5-6 milijonov prebivalcev, ki so jih zdesetkale "uvožene" smrtonosne kužne bolezni (koze, ošpice, gripa, tifus, malarija). Prebivalstvo Mehike je tako padlo s 15-20 milijonov na 1 milijon, Peruja s 6-9 milijonov na 1 milijon.

Španski kolonialni in drugi osvajačci so iz hlepenja po bogastvu uničili kulturni in politični središči Inkov in Aztekov ter povzročili tudi njihov demografski

propad. Indijanci Severne Amerike so doživeli podobno katastrofo. Njihovo število je padlo s štirih milijonov na 400 tisoč ob koncu 19. stoletja. Svoje je opravila trgovina evropskih kolonizatorjev z afriškimi sužnji. Ocenjujejo, da je od sredine 14. stoletja do konca 19. stoletja bilo pripeljanih čez Atlantik v Ameriko od 11 do 12 milijonov Afričanov. Mnogo jih je pomrlo že na poti in med zadrževanjem v izvoznih pristaniščih, tako da je bilo žrtev trgovine s črnimi sužnji vsaj 24 milijonov. Karih 15 milijonov afriških črncev so arabski trgovci odpeljali prek Sahare proti severni Afriki in prek Indijskega oceana proti Indiji, Maleziji in Jugovzhodni Aziji. Ta trgovina naj bi zahtevala okrog 20 milijonov žrtev. Pri tem ne smemo prezreti Azije, Bližnjega in Srednjega vzhoda. Te pokrajine so bile namreč prizorišče pobijanj med dinastičnimi in državljanskimi vojnami. Samo kitajsko-japonski oboroženi spopad v začetku prejšnjega stoletja je povzročil na Kitajskem več kot dvesto milijonov vojaških in civilnih žrtev, ki so povsem pozabljene. Številne žrtve sta zahtevali vojni v Koreji in Vietnamu v drugi polovici dvajsetega stoletja. Vsak od teh spopadov je zahteval od dveh

do treh milijonov, predvsem med civilnim prebivalstvom. Po zbranih podatkih so Američani v Vietnamu odrgli večjo količino bomb kot v drugi svetovni vojni.

Skratka, približno 200 milijonov žrtev so zahtevali množični in drugi poboji v minulem dvajsetem stoletju, ki so v glavnih obdobjih zgodovinsko ugotovljeni. Ogromno žrtev je bilo tudi v prejšnjih dobah,

vendar jih zgodovinarji niso vseh še dovolj preučili, tako da so v kolektivni zavesti človeštva skoro pozabljene.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Duhovne vrednote tudi ekonomsko koristne?

Lahko se zdi presenetljivo, toda odgovor na vprašanje v naslovu je pritrdilen: duhovne vrednote so ekonomsko koristne. Ekonomsko koristna je kultura in vlaganje vanjo, ekonomsko koristno je šolstvo in vlaganje vanj, ekonomsko koristno med drugim je npr. zdravstvo in vlaganje vanj. Za vse tiste, ki niso navezani predvsem na materialne dobrine, navedene trditve niso neko posebno odkritje, s strani drugače mislečih pa se nenehno pojavljajo očitki, da kultura ničesar ne proizvaja in jo je zato treba vzdrževati in zalagati z denarjem. Ničesar hitro otipljivega ne proizvaja niti šola, kar velja tudi za zdravstvo, le da je njegovo vzdrževanje manj nadležno, saj od časa do časa zdravnika vsi potrebujemo. Toda če ne prej, so pred dvema desetletjema raziskave dokazale, da kultura v svojem vsezajemajočem delovanju vpliva na večjo ekonomsko dinamiko in privablja ljudi, ki si vse bolj želijo globljih dogodkov in doživetij. Na ta način se npr. znotraj vse donosnejšega turizma krepi t. i. kulturni turizem, kar ima za posledico večjo potrebo po organizatorjih kulturnih prireditvah in to omogoča odpiranje novih delovnih mest. Poleg tega velja spomniti, koliko energij bi prihranili, če bi z večjo osebnostno kulturnostjo razbremenili pogostoma nelahke medsebojne odnose na delu in v zasebnem življenju. Kultura kot duhovna vrednota je torej zaradi mnogih razlogov res ekonomsko koristna in iz tega prepoznanja črpa svoj naboj Manifest za kulturo

in razvoj, ki ga je v tednu praznovanja Prešernovega dneva v imenu novogoriških delavcev v kulturi predstavil Sergij Pelhan. Pri tem gotovo ni presenetljivo, da je Manifest močno izpostavil možnosti, ki jih ponuja prostor Goriške, se pravi Gorice in Nove Gorice, in kjer smo dobesedno poklicani, da se odzovemo na tukajšnjo izjemno priložnost. V času nove Evrope in schengenske odprave meje je vsekakor enkratno, kaj vse bi lahko še uredili prav na kulturni ravni, ki - kot rečeno - zajema in oplaja vse druge dejavnosti. Tu sta mestni upravi, tu so kulturne institucije in organizacije na obeh straneh nekdanje meje, tu smo slovenska narodna skupnost v Gorici in okrog nje, narodna skupnost, ki združuje in povezuje kulturna prostora dveh evropskih držav in v tem stičišču lahko bistveno prispeva k živi kreptitvi skupnega ustvarjanja in delovanja. Tu smo z drugimi besedami sredi edinstvenega prostora nove Evrope, ki še ni izrekel zadnje besede, ker se je obdobje vsestranskega sodelovanja na znatno višji ravni od tiste v preteklosti komaj dobro pričelo. Seveda pa je za tovrstno učinkovito in samozavestno načrtovanje in delovanje potrebno resnično prepričanje v moč in smisel kulture kot take. Prepričanje, ki ga morajo kulturne institucije in kulturni delavci v večji meri prenesti v odločitve politike in kapitala, saj slednja na koncu koncev vsakršno, še tako žlahtno zamisel osvojita ali zavrzeta.

Janez Povše

Na dnu...

POGOVOR Dario Bradassi

Narazpolago imamo "spletni dnevnik"!

Dobre štiri mesece z vedno večjim uspehom deluje na internetu portal **www.slomedia.it**, pravi spletni časnik, ki prinaša vsak dan novice, fotografije, audio in video posnetke iz našega prostora. O projektu smo se pogovorili z njegovim pobudnikom, odgovornim urednikom in "dušo" Darkom Bradassijem.

Odkod zamisel za "spletni časopis-dnevnik"?

Informiranje ljudi mi je bilo zmeraj pri srcu. Kot publicist in novinar sem se "rodil", še preden so me ljudje spoznali kot vremenslovca. V mladostniških letih sem rad pisal za razne časopise, med drugim tudi za Novi list. Življenjska pot me je pripeljala do tega, da sem študiral meteorologijo, da sem tako informiral ljudi o vremenu, kar mi je bilo in mi je še vedno zelo všeč. S časnikarskega vidika to ni bila nikoli zgolj meteorološka informacija, ampak informacija, podana malo drugače. Potem se je zgodilo, da sem bil zadnja leta zaposlen pri deželni meteorološki službi Arpa. Tam sem vodil informiranje slovenskega dela prebivalstva. Lani se je tam začelo nekaj krhati; prejšnja deželna uprava ni uredila naših pozicij, jaz sem imel namreč pogodbo za določen čas, čeprav je bilo rečeno, da bi se morala ta glede na pomen takega dela nadaljevati. Prejšnji deželni upravi to ni uspelo, čeprav se je za tako rešitev zavzela marsikatera naša organizacija. V istem času mi je sama meteorološka informacija postajala nekako "tesna". Glede na to, da sem rad v stiku z ljudmi in mi je všeč informirati, sem večkrat razmišljal o tem, da bi lahko informiral tudi o čem drugem. Z meteorološko službo in iz znanja sem zadnja leta imel možnost poglobiti in izpopolniti tudi svoje tehnološko in multimedijско znanje. Čutil sem potrebo, da bi naša slovenska manjšina imela svoj spletni portal; časi se spreminjajo, treba se je posodobiti. Vedel sem, da je to lahko najprimernejše sredstvo. Ideja se je porodila pred dobrim letom. Nastal je velik projekt, za katerim je bilo veliko dela. Po moji zamisli bi morala tak načrt, ki ga seveda ne postaviš iz dneva v dan, osvojiti kakšna slovenska ustanova. Predstavil sem ga bodisi ustanovi na Tržaškem kot eni na Gorškem. Na Tržaškem se je najprej zdelo, da bo sprejet, zadnji hip pa je prišlo do premisleka; na Gorškem pa so projekt kmalu zavrnili, češ da ni v njihovih prioritetah. Glede na to, da je ta bil že pripravljen, da je bilo vloženega veliko dela, predvsem pa je bilo za vsem tem trdno prepričanje,

da je stvar koristna in da ne vem, kdaj bi ga lahko izvedli, če ne v tem trenutku, sem čutil nekako moralno obvezo se ga lotiti. V istem času je prišlo do omenjenih razhajanj v Arpi, tako sem se spletnega portala lotil resno. Več mesecev sem delal samo na tem, kako ga oblikovati, katere rubrike postaviti itd.

Portal je apolitičen ter je nastal iz želje in potrebe po tesnejšem sodelovanju, lahko beremo.

Portal sem si zamislil kot sredstvo na razpolago manjšini, da bi bili med seboj tudi ideološko bolj povezani, da bi si lahko izmenjali več informacij, da bi lahko tudi več razpravljali. Prav se mi je zdelo, da gledamo na koristi manjšine. Tega načela se strogo držim: portal naj bo nepristranski, naj ne visi ne na eno ne na drugo stran. V naši manjšini bi morali preseči razlike, gledati moramo pozitivno. Lepše je biti prijatelj kot pa sovražnik.

Portal je svež, privlačen, vsebinsko bogat in tudi oblikovno lepo zgrajen.

Za grafično plat smo izbrali eno izmed najboljših slovenskih podjetij iz Ljubljane. Čeprav smo upoštevali mnenja, nasvete in kritike njegovih tehnikov, je končna oblika točen odraz tega, kar smo hoteli. Z nami so imeli veliko dela.

Kdaj si portal "krstil" oz. "splovil"?

Začel je delovati 1. oktobra 2008 zvečer. Takrat so ga "odklenili", postal je viden javnosti. Prijatelje in znance sem obvestil po elektronski pošti in sms-sporočilih. Tako je bilo že prvi dan 30 tisoč zadetkov. Tisti dan je bil "boom". Naslednje dni se je trend malo ustavil, nato pa smo že naslednji mesec doživeli močan pospešek. Seveda, ljudje se morajo navaditi, naš potencial še ni izčrpan. Veliko ljudi portala še ne pozna. Ni smo delali bogve kakšne reklame, naša promocija je bila bolj tiha, od ust do ust. Kakšnih posebnih promocij v tem trenutku niti ne potrebujemo; zadovoljen pa bi bil, ko bi bilo kaj več objavljenega.

Kdor ima opravka s takimi portali, ve, da je z vsakdanjim urejanjem in vnašanjem novic in drugih prispevkov veliko dela. Delaš to vse sam?

Za tehnično plat skrbim sam, ker je izredno delikatna in je ne moreš prepustiti vsakomur; to pa še posebno takrat, ko portal presega določene obsege in ko bi vsaka napaka lahko bila huda. To zahteva ogromno dela. Naš portal

ima tudi nekaj inovativnega: objavljamo tudi fotografije in videoposnetke, najbolj posrečeno pa so po mojem mnenju avdio vsebine. Je, kot bi poslušal radio, ob tem pa imaš še fotografije. To pomeni, da moraš dobro obvladati, kako obdelovati zvočne posnetke, spreminjati njihove digitalne formate, opravljati reze, montirati itd. Zadeva ni "matematična". Poslužujemo se treh računalnikov; čeprav niso prav stari, pa vendar precej "so-pihajo", saj operacije zahtevajo znatne zmogljivosti hitrosti in spomina. Sistem je treba stalno nadgrajevati.

K sreči imam okrog sebe precej ljudi, ki mi pomagajo. Zadolžen sem, ker imam sodelavce iz vseh krajev naše dežele: iz Tržaške, Gorške, pa tudi iz Režije, Benečije in Kanalske doline. Redno prejemamo tudi prispevke iz Slovenije, tako da lahko poročamo tudi o dogodkih, ki presega meje naše dežele. To je bila tudi naša želja. Prav sem sem hvaležen. Vesel sem tudi, ker smo našli nekaj mladih tržaških višješolcev, ki nam občasno

teva veliko energij; vse to pa steče, le če si prepričan v to, kar delaš. Ni lahko, je pa veliko zadovoljen. Izredno sem bil vesel, ko sem videl, da je nekaj naših novic povzela celo osrednja slovenska tiskovna agencija STA in pri tem navedla tudi vir.

Kako je z obiski in zadetki na spletni strani?

Obisk spletni strani me je presenetil in je povsem presejal se najlepša in najbolj rožnata pričakovanja. Pri oblikovanju načrta sem imel kot zgled portal **www.slo-sport.org**. Upokojeni novinar Branko Lakovič ga je postavil na noge s sinom; to je bil do pred kratkim najuspešnejši in najbolj obiskani portal v zamejstvu. Sam mi je povedal, da so imeli približno 30 tisoč zadetkov dnevno in milijon mesečno, kar se mi je zdelo res veliko. Ko smo začeli mi, smo si zastavili cilj, da bi v nekaj mesecih dosegli vsaj polovico tega, kar je dosegel "slo-sport", in da bi verjetno po enem letu imeli enake številke. V resnici pa se je zgodilo, da smo že ob koncu prvega meseca dosegli okrog 650 tisoč zadetkov, kar je

rekordni plimi v Benetkah, še zlasti če smo o tem na Slovenskem prvi poročali. Zanimanje vzbujajo tudi izjave zlasti raznih političnih predstavnikov.

Bolj kot poročila, ljudi zanimajo mnenja. Naši obiskovalci imajo tudi možnost komentirati prispevke in izjave. Glede na to, da naši ljudje še niso navajeni na tako obliko neposredne interaktivnosti, imamo številne omenjenih komentarjev za lep uspeh. To se je v zadnjih dneh zgodilo predvsem z razpravo o stanju manjšine, v katero so poslele tudi eminentne osebnosti, kot npr. prof. Boris Pahor, zgodovinar Jože Pirjevec in senatorka Tamara Blažina, pa tudi predstavniki mladine.

Veš, odkod je večina obiskovalcev?

Glavni del sestavljajo seveda Slovenci, ki živijo v Italiji. Vem, da jih je veliko iz Benečije in Režije, kar me izredno veseli. Prav okrog portala smo navezali lepo število novih in iskrenih prijateljskih odnosov, tako da sedaj pogosteje obiskujem Režijo in Benečijo ter se tam znajdem kot doma. S Korško smo imeli tudi direktne stike, zato upam, da nas obiskujejo tudi tamkajšnji Slovenci. Nekaj stikov smo imeli tudi z rojaki v Švici, Argentini in Nemčiji. Točnih statističnih podatkov o tem pa nimamo. Portal sicer deluje komaj štiri mesece; ko bo v javnosti kaj bolj znan, se lahko še bolj razvije. Rad bi, da bi naši ljudje in organizacije razumeli, kakšne možnosti lahko nudijo to sredstvo. Če je v štirih mesecih doseglo tako lepe rezultate, lahko pričakujemo, da bo v prihodnje še bolj povezovalo naše ljudi. Kdor hoče, lahko objavi kakšno novico, poročilo, obvestilo, napoved itd., to pa bo v trenutku "romalo" po vsem svetu. Toplo vabim ljudi, naj se poslužujejo našega portala in tudi tako, če hočejo, promovirajo svoje dejavnosti. Poseben del je namenjen tudi objavi fotografij.

Portal vsebuje veliko rubrik: poleg arhiva novic, fotografij, video in avdio posnetkov so tudi otroški kotiček, prostor za mlade, odprta tribuna, oglašitve.

Da, kdor hoče, lahko prek brezplačnih oglasov proda npr. računalnik ali smučarsko opremo. Ta rubrika sicer še ni močno zaživel, nudi pa res lepo priložnost; prepričan sem, da se bo še razvila.

Prav se nam je zdelo, da bi tak portal nudil nekaj tudi otrokom. Vsebin sicer ni veliko, so pa priskrbe. Objavili smo nekaj risb, posneli smo npr. film, ko so v Šempolaju 1. novembra obujali V'htič. Za otroke smo tudi priredili natečaj o božičnih utrinkih naših nonotov; otroci so lahko pošiljali najrazličnejše, tudi multimedijске vsebine: od risb pa do spisov, fotografij in videoposnetkov. Natečaj se je zelo dobro obnesel, sodelovalo je okrog 250 otrok iz Trsta, Gorice in Benečije. Zaključno matinejo bomo imeli v Gorici, nekako na pol poti, predvidoma 4.

marca; obiskal nas bo pesnik Tone Pavček, na sporedu je tudi lutkovna prireditev. Trudimo se tudi, da bi otrokom, ki niso iz Gorice, priskrbeli prevoz. Upamo, da nam bo uspelo.

"Privilegirano" mesto med rubrikami ima seveda vreme...

Tudi vreme po mojem sodi med splošne novice. Nanj ne gledam z ozkega zornega kota, ampak ga upoštevam v vsakdanjem življenju, saj nas dejansko pogotuje. Eno je vremenska napoved, drugo je novica o vremenu. Ta je ravno tako pomembna kot katerakoli druga novica, saj zanjo vlada veliko zanimanja. Za napovedi se naslanjam na prosto dostopne internetne projekcije, pa tudi na profesionalne, proti plačilu.

Kako pa gre s komercialnim oglaševanjem?

Za obstoj našega portala so potrebni tudi taki oglasi. S tem se ukvarjajo nekateri naši sodelavci. Oglase dobivamo z vedno večjo lahkoto, ker je portal vedno bolj poznan med ljudmi. Zadolžni smo, če nas oglaševalci podpirajo; od tega imajo tudi sami korist, saj nam je že marsikdo povedal, da jih je kdo obiskal prav zato, ker je zanj izvedel na našem portalu.

Poleg tega, da smo spletni časopis, želimo tudi prirediti kakšno prijetno pobudo, ki bi nas družila. Zamislili smo si Valentinov večer, s katerim naš portal sicer ne bo nič zasluzil, pa tudi nič izgubil. V sodelovanju z dvema ustanovama prirejamo 14. februarja na Krasu romantično večerjo ob siju sveč, na kateri bo s staro slovensko glasbo nastopila skupina Volk folk iz Ilirske Bistrice.

Kako se portal sploh vzdržuje? Kakšne so njegove perspektive?

Delujemo pač samo štiri mesece. Javnih prispevkov seveda zaenkrat še nismo prejeli. Mislim in upam, da nas bodo podprli slovenske ustanove in kdor bo menil, da je portal lahko koristen, da bi postavili na noge bolj solidno strukturo. Že sedaj sicer delujemo, obilica dela pa nam ne dopušča prav nič počitka. Želja je, da bi imeli tudi nekaj ljudi, ki bi se lahko izmenjavali pri operativnem tehničnem delu; da bi portal postal še bolj kakovosten, da bi lahko krili še več dogodkov, da bi portal vztrajal tudi v bodočnosti. Prepričani smo, da lahko postane - če že ni - v prihodnosti ključnega pomena za našo manjšinsko skupnost. Kamen smo vrgli. Možno so različne opcije, kakšna bo prihodnost tega spletnega dnevnika. Ni tudi izključeno, da ga osvojijo slovenske ustanove ali sploh vsa manjšina. Vedno pa naj ostane nepristranski, odprt vsem ljudem, ki tu živimo, da se bodo v njem vsi prepoznali in povezovali, da bi vsi skupaj lepše živeli.

Danijel Devetak

pošiljajo kakšen prispevek. Opažam, da se je jezik v primerjavi s tem, ki sem ga uporabljal jaz v njihovih letih, zelo spremenil. To zahteva od nas malo dela več, ki ga pa radi opravljamo, ker smo prepričani, da so prihodnost prav naši mladi. Portal je namenjen predvsem njim.

Portal je registriran na sodišču in tudi v registru italijanskih operaterjev komunikacije. Kako je stvar stekla z birokratskega vidika?

Zadeva ni avtomatična. Ker gre za spletni časopis, mora biti portal v skladu z veljavnimi zakonskimi določili - prav tako kot časopisi - registriran na sodišču. Za to mora biti točno navedeno, kdo je založnik in kdo odgovorni urednik, vpisan v seznam časnikarske zbornice. Spletni časopis, ki ima tudi oglaševalce, mora biti po zakonu vpisan tudi v ROC-a, Registro operatori comunicazione, pri garantu za komunikacije s sedežem v Neaplju. Ta postopek je daljši od prvega, zahteva veliko papirjev in redno letno dokumentacijo. Glavna težava na začetku je bila, da si je bilo treba pošteno zavihati roke. Dela pa se nisem nikoli bal. Vsaka nova dejavnost zah-

ogromno; v drugem mesecu smo bili na isti ravni (990 tisoč zadetkov), decembra pa so števci zabeležili dva milijona 300 tisoč zadetkov, v povprečju 80 tisoč dnevno. Januarja se je trend še povečal.

Vsak zadetek pomeni "klik" z miško na našem portalu. Vpogled imamo tudi v število obiskovalcev oz. računalnikov, ki se povežejo na našo spletni stran. Decembra jih je bilo več kot 25 tisoč, sedaj smo presegli 30 tisoč v enem mesecu. Dejstvo pa je, da vsak računalnik lahko uporablja tudi več oseb, zato je obiskovalcev več, približno okrog tri tisoč dnevno.

Si slučajno opazil, katere vsebine privlačijo več obiskovalcev?

Nimamo posebnega nadzora nad tem, kateri prispevki so bolj brani in kateri manj. Mislim, da članki o vremenu, ki je moja stara "ljubezen", lahko pritegnejo marsikoga. Dosti obiskovalcev je gotovo privabil prispevek s fotografijami o skupnem zimovanju tržaških osnovšolcev. O tem namreč ni poročal nihče drug. Vem, da so uspešne tudi "lahkotnejše" novice, kot npr. o brezplačnem bencinu v Gorici ali o

slomedia.it
Portal Slovencev v Italiji in sosednjih deželah

Gala Valentinov večer

V OSPREDOJ
Konec tedna s padavinami. Voljnih tabele! Ljudi v prihodnjem tednu na pričakovano vreme.

VIDEO
Glasbeno oblikovanje: dokumentacija: po Bledu, na Gorškem in v Benetkah. Vsi trije projekti so bili v prihodnjem tednu na pričakovano vreme.

NOVICE
Jutri v Gorici in Trstu zavrnilo se je vreme. Vsi trije projekti so bili v prihodnjem tednu na pričakovano vreme.

VREME
Danes bo pretežno oblačno in vlažno, jutri od zehada pretežno sončno.

Kolektor dogodkov
Danes bo pretežno oblačno in vlažno, jutri od zehada pretežno sončno.

Gala Valentinov večer

slomedia.it
Portal Slovencev v Italiji in sosednjih deželah

AluBoMo
PROIZVODNJA IN MONTAŽA ALUMINIJSKIH OKEN, VRAT, VARNOSTNIH IN ZIMSKIH VRTOV

V OSPREDOJ
V nedeljo sprva snežni oblaki, nato pa sonce. Vsi trije projekti so bili v prihodnjem tednu na pričakovano vreme.

VIDEO
Glasbeno oblikovanje: dokumentacija: po Bledu, na Gorškem in v Benetkah. Vsi trije projekti so bili v prihodnjem tednu na pričakovano vreme.

NOVICE
Jutri v Gorici in Trstu zavrnilo se je vreme. Vsi trije projekti so bili v prihodnjem tednu na pričakovano vreme.

VREME
Danes bo pretežno oblačno in vlažno, jutri od zehada pretežno sončno.

Kolektor dogodkov
Danes bo pretežno oblačno in vlažno, jutri od zehada pretežno sončno.

Gala Valentinov večer

Devetdeset let primorskega duhovnika

Na mnoga leta, g. Joško Kragelj!

Znani primorski duhovnik g. Joško Kragelj je 4. t. m. skromno in tiho praznoval pomembno obletnico, saj se je natanko tega dne leta 1919 rodil v Modrejcah očetu Jožefu in materi Luciji. Gospod Kragelj, ki ga širša javnost pri nas pozna kot delavnega publicista, pisatelja, prevajalca, predvsem pa kot odličnega duhovnika, je bil po šolanju v slovitem Malem in Velikem semenišču v Gorici posvečen v mašnika prav v naši Gorici 8. decembra 1942. Služboval je v Idriji, v Velikih Žabljah, na Brjah, na Gočah, v Marjinem Celju nad Kanalom, v Vrtojbi, v Podkrajju, gotovo pa je bila njegova najbolj trda preizkušnja dolgoletno prestopanje krivične zaporne kazni v komunistični Jugoslaviji, ko se je komunistični režim dobesedno znesel nad slovensko Cerkvijo. Zaprt je bil od decembra 1948 do julija 1956, več kot leto dni je

bil g. Joško v samici, obsojen na smrt z ustrelitvijo, a že pomiloščen, le da mu tega njegovi krv-

niki niso povedali, ko so ga prihajali vsako jutro buditi in se je dan za dnem v samoti in trpljenju

pripravljaj na smrt. O teh težkih časih in svojem ter sobratov trpljenju je gospod Kragelj napisal knjigo *Moje celice*, predvsem pa je še danes živa priča trpljenja primorskih duhovnikov, ki so za vztrajanje v zvestobi slovenskemu jeziku, slovenskemu narodu in Cerkvi pod fašizmom v času komunizma dobili za nagrado ponovno preganjanje in doživljali še večje krivice kot pod fašizmom. G. Joško živi sedaj v duhovniškem

domu v Gorici. V imenu bralk in bralcev Novega glasa mu voščimo veliko dobrega!

Razmišljanje

Prešernov dan – slovenski kulturni praznik

V nedeljo, 8. februarja 2009, smo praznovali slovenski kulturni praznik. Ob tej priložnosti posredujemo zapis g. Milana Knepe, tajnika Medškofijskega odbora za kulturo pri SSK.

Zavezani prvinski radovednosti V napovedi, da bo Vatikan sodeloval na naslednjem beneškem bienalu, je implicirano tudi protivprašanje: zakaj v Benetke, če je doma, v vatikanskih muzejih mogoče videti artefakte in umetnine, ki skoraj izključno pripadajo preteklosti. Ali ni potemtakem odločitev Papeškega sveta za kulturo, da bo sodeloval v Benetkah, nekoliko neiskrena? Ali pa gre samo za plah poskus, kako najti stik s trendi, ki so že nekaj svetlobnih let oddaljeni od časa, ko je bila t. i. krščanska kultura na višku? Nezaupanje v smiselnost razlogov za navzočnost Vatikana v Benetkah je obojestransko. V nekaterih cerkvenih krogih je navzoče prepričanje, da je sodobna umetnost preveč poplitenjena ali ekscesna, da bi bila vredna resnega zanimanja, zato bi stik z njo ne pomenil dodane vrednosti, temveč razvrednotenje lastnega bistva. Različne kulturne elite na "druge strani" pa vidijo krščanstvo in kar se nanj navezuje, za bolj ali manj zaključeno epoho, od katere se je treba še naprej oddaljivati, če naj človek najde resnično nove pomenne in smisle, kajti tam naj bi se še naprej izgubljali v moraliziranju in pedagoških pristopih. Zanje je tudi Prešeren (1800–1849), ki je bil sicer kristjan, umetnik, ki je kazal smer preloma s krščanskim gravitacijskim poljem. Ali je mogoče obojestransko nezaupanje v kakovost ustvarjanja drugega kakorkoli preseči? Ali je to sploh potrebno? Ali ni bolje ostati vkopan v škodoželjnim pričakovanju, da bo prihodnost dokončno razgalila praznino novih smeri umetnosti oziroma prekrila s prahom zgodovine vse, kar se je nekoč imelo za večno živo? Zakaj pogovor dveh strani, če obe verjameta, da imata zagotovilo preživetja in obenem gotovost o presahitvi drugega? Toda globlja in bolj resnična kot je sa-

mozadostnost, je neka prvinska radovednost, ki evocira vprašanje, ali se morda v tem, v kar drugi zaupa, vendarle ne skriva kaj zelo temeljnega, kar bi lahko v lastno škodo spregledali. Prvinska radovednost je v svet domorodskih kultur gnala Levi-Straussa (1908). Preučeval je njihove najbolj specifične stvari: jezik, sorodstvo, poroko, mite, pripovedi, kuhinjo, oblačenje in pri tem odkril, da so spremenljive navade človeških družb podvržene zakonitostim, ki niso nič manj trdne od naravnih zakonov. Struktura je ime za zvezo nujnosti naravnih zakonov in spremenljive kontingence v različnih krajih in časih (Mladen Dolar). Levi-Strauss je kot utemeljitelj strukturalne antropologije v prepoznavanju struktur, ki določajo človekovo spolnost in prehranjevanje, odkril razloge za vzrok kulture. V na videz kaotičnih mitičnih pripovedih se po njegovem prepričanju razgrinja notranja logika sveta, ki je v svoji tujosti obenem naš najbolj lastni svet. Levi-Strauss je prepričan, da

di Aristotel, njegove miselne strukture in njegova opredelitev bistvenih vprašanj človekove eksistence.

Poleg struktur so tudi arhetipi tisto vedno živo gibalno kulturo, ki učinkujejo ne glede na to, komu ali kateri veri in kulturi je pripadali iznajditelj. Miguel Cervantes (1547–1616) je v Don Kihotu kulturi podaril arhetip sanjača in idealista, ki literaturo navdihuje še danes. Toda ali ni tudi Mojzes, ki je ubil egipčanskega priganjača z namenom, da bi na ta način prispeval k osvoboditvi svojih rojakov, primer konkretne upodobitve sanjača in idealista? Sveto pismo je tako rekoč neizčrpna zakladnica miselnih struktur in arhetipov. Ni potrebno biti kristjan, da jih prepoznavš in z njihovo pomočjo poglobiš vedenje o sebi, kar je ob preučevanju domorodskih kultur spoznal Levi-Strauss. Stare pripovedi je treba pripovedovati znova, tako da se arhetip preobleče v novo zgodbo, ki bo zgodba o nas, ki živimo danes. Saj je tudi Bog mnogokrat in na mnoge načine

govoril svojemu ljudstvu (prim. Heb 1,1). Kaj je delal drugega, kot da je skozi biblične strukture in arhetipe po prerokih in psalmih ter drugih besedilih nekaj temeljnih resnic pripovedoval iz stoletja v stoletje in tako vsaki generaciji na izvirni način približal isto strukturo odrešenja. – Ko gre za to, da bi si razsvetlili svoje borno in minljivo življenje, ni nobenih razlogov, da ne bi uporabili orodja, ki so ga iznašli "poganji". Pa tudi "tisti zunaj" bodo morda v novi predelavi bibličnih

si je mogoče v premisleku pojma znaka in strukture obetati razsvetljujoče učinke za vse vede o človeku (Mladen Dolar). Ali ni podobna prvinska radovednost sv. Tomaža Akvinskega (1225–1274) pripeljala do Aristotela (384–322 pred Kr.), čeprav ju je ločevalo 1600 let? Za sv. Tomaža ni bila učiteljica za Kristusa samo Stara zaveza, temveč tu-

nih arhetipov in odrešenjskih struktur zagledali univerzalno logiko našega bivanja in obstanka. Kristjan ne postane pričevalec, če neutrudno ponavlja nekdanje upodobitve arhetipov, in postaja dolgočasen ohranjevalec že doživete, temveč postane pričevalec šele tedaj, ko kak arhetip zaživi v njem v novi, še nenapisani zgodbi.

17. svetovni dan bolnikov Vzgoja za zdravje je vzgoja za življenje

V sredo, 11. februarja 2009, smo obhajali 17. svetovni dan bolnikov. Vzgoja za zdravje je vzgoja za življenje se glasi geslo, pod katerim smo dan zaznamovali v Cerkvi na Slovenskem, saj je papež Benedikt XVI. sprejel odločitev, da bo slovesno praznovanje tega dneva v svetovnem merilu odslej le vsako tretje leto; naslednjič leta 2010. Dandanes na področju vrednosti življenja, spoštovanja človekovega dostojanstva in pojmovanja te-

dolžnost kristjanov, da odgovarjamo na vprašanja o globinskem smislu življenja, smrti in trpljenja na osnovi vere in živga odnosa z Jezusom Kristusom. Zdravstveni in pastoralni delavci, pa tudi krščanska občestva so poklicani k vzgoji, ki poudarja povezanost med zdravjem in življenjem. To je tudi pogoj za uspešno pastoralno delo. Tovrstno prizadevanje ni le "tema" svetovnega dneva bolnikov, temveč stalno prizadevanje za vztrajanje

zaznamovano s krizami, preizkušnjami in trpljenjem. Pobuda letošnjega svetovnega dneva bolnikov je, da bi v vzgojo in izobraževanje zdravstvenih delavcev vključili novo pojmovanje zdravja, kar pomeni, da je strokovnemu znanju in stalnemu izobraževanju potrebno pridružiti tudi socialni, etično-deontološki in duhovni vidik. Gre torej za celostni pristop k zdravljenju, rehabilitaciji in paliativni medicini.

V družbene skupnosti in župnijska občestva je potrebno vnašati duha služenja in pospeševati kulturo življenja. Posebno skrb za zdravje naj bi posvetili mladim in naraščajočemu številu starejših s pomočjo vzgojno-izobraževalnih programov, ki vključujejo poglede na bolezen, smrt ter spoštovanje in nedotakljivost človeškega življenja od naravnega začetka do naravnega konca. To je izziv za župnijske skupine, posebej za Karitas. Za družine, politike in zdravstvo našeti izzivi pomenijo povabilo k delovanju in odgovornosti. Vzgoja in izobraževanje sta najboljša temelja za promocijo zdravja in preventivo pred boleznimi. Za kristjane je obisk Jezusove matere Marije pri sorodnici Elizabeti podoba, ki kaže veselje nad življenjem in je univerzalni primer predanega služenja sočloveku.

Dr. Jože Štupnikar, ravnatelj Medškofijskega odbora za pastoralno zdravje pri SSK

lesnosti velja velika raznolikost pogledov, med katerimi vsem ljudem ne uspe najti prave orientacije. V ospredju je skrb za človekovo telo, ki naj bi nadomestila tudi pomen skrbi za duševno in duhovno razsežnost. Sedanjí papež v več nagovorih opozarja na

v tem, kar je dobro in plemenito. Jezus, ki nam daje življenje, je vzor, ob katerem se lahko učimo darovanja samega sebe in nesebičnega služenja bližnjim. Jezus je tudi vir moči za kristjanovo zavzemanje za kulturo življenja, še posebej tedaj, kadar je življenje

bom, saj je dejal, da nima niti kamna za zglavje (Mt 8, 20).

Evangelist Marko poroča o številnih izgonih hudega duha iz ljudi. Zdi se pa, da tega danes ni. Toda, če pogledamo okrog nas in po svetu, pa vidimo prepolno obselece, ki se izživljajo v vojnah, pokolih, bombah ipd.

Pri tem niso samo ljudje na delu. So tudi učenci tistega, ki ga Jezus imenuje morilca ljudi in očeta laži od začetka (Jn 8, 44). Marko pripoveduje, kako so Jezusa iskali povsod in vsi. Jezus govori, da je poslan oznanjat vsem, rekoč: "Pojdimo drugam, v bližnja naselja, da bom tudi tam oznanjal, kajti za to sem prišel" (Mr 1, 28 nss) - In prihajal je v njihove shodnice, oznanjal po vsej Galileji in izganjal demone (Mr, 39).

Ganljiva je pripoved o ozdravljenju gobavca. Gobavec je pred Jezusom na kolenih. Poprosi tako: "Če hočeš, me moreš očistiti". S tem prizna, da je revež, a obenem, da je Jezus čudodelnik. Jezusu se zasmili: stegne roko, se ga dotakne in reče:

"Hočem, bodi očiščen!" Gobe so takoj izginile. In bil je očiščen. Jezus ga nato ježno odslavi, vrže ga ven. Kaj to pomeni? Saj ga je poprej pogledal poln usmiljenja. Nekateri menijo, da je Jezus jezen nad boleznijo ali zato, ker ni upošteval predpisov Mojzesove postave, ki med drugim določa osamitev gobavcev, zato da se ne okužijo drugi.

A gobavec pozabi na vse to, ker hrepeni samo po zdravju. V Jezusu vidi svojega rešitelja in dobrotnika, pozabi na vse drugo. Jezus pa ni hotel kakorkoli zmanjšati postavbo s predpisi za gobavce. Ozdravljeni gobavec se ni držal Jezusovega naročila, naj ga ne razglašajo, ker je vpil na vsa usta in slavil Jezusa. Takoj se je nabrala velika množica, ki pa je nehoti preprečila Jezusovo oznanjevanje na miren način vsem, ki so pričakovali Jezusov nauk - besedo.

Četudi je Jezus bival v samotnih krajih, so ga hitro izsledili.

Tudi danes Cerkev poskrbi za poglobitev vere pri ljudeh s shodi, s slovesnimi

mašami in številnimi drugimi prireditvami: s prejemom zakramentov. Spomni se tudi bolnikov, romanj tako na bližnje Božje poti, kakor v daljne kraje, posebej v Lurd, v Fatimo, v Medjugorje.

Jezusa lahko doživimo na različne načine in ne samo z romanji. Bolniška postelja nas preko trpljenja tesno združi z Jezusom.

V času apostola Pavla so se nekateri spotikali nad tistimi, ki so uživali meso daritev. Apostol Pavel tudi tu, kakor ob drugih priložnostih, brani svobodo ljudi, ki z jedjo tega mesa nič ne škodujejo veri in ljubezni do Boga.

Brani vest vsakega človeka, kajti Kristus nas je osvobodil, tako da živimo v svobodi in ne v strahu pred predpisi, ki ne gradijo človeka. Vse naj se uživa s hvaležnostjo in v veselju.

Vse, kar imamo, pa delimo s tistimi, ki imajo manj kakor mi ali ki nimajo nič. Vse naj delamo iz ljubezni do Boga in do bližnjega. Naučimo se živeti za druge, da jim pomagajo do rešenja.

6. NAVADNA NEDELJA

Postni čas, ki ga bomo kmalu začeli, lahko postavimo pod mogočno varstvo slovanskih apostolov Cirila in Metoda. Post je svetí čas. Približa nas namreč trpečemu Jezusu.

Evangelisti poročajo, da so Jezusa iskale ogromne množice. Razlog za to so številna ozdravljenja ljudi od različnih bolezni. Tudi izgon hudobnih duhov iz ljudi je zbujal strmenje, a tudi strah. Pripoved o čudežnih delih Jezusa je šla od ust do ust. Zaradi tega so vsi bolniki upali na ozdravljenje. In zaradi tega so ga vsi iskali. Radi bi ga imeli vsi hkrati. A on je moral do vseh. Ker je bil utrjen od učenja množic, je potreboval počitek na samem. Potreboval je molitev, to je pogovor z Očetom. Za molitev je rad imel spokojno noč. Kje je ponoči spal, ne vemo; verjetno je prespal pri kakem prijatelju, pri apostolu in tudi pod milim ne-

Komentar

Postavimo se
v njihovo kožo...

Po nekajletnem premoru se ponovno vračam v rubriko Komentar tedna. Nisem prepričana, da bo zaradi mojega besedičenja kaj koristil, bojim se, da bom med množico sporočil, ki zaradi svojih nasprotujočih trditev vnašajo med ljudi kaos, naredila še večjo zmedo.

Pa kaj, naj mi bo odpuščeno; svoboda umetniškega izražanja je tako in tako dovoljena, da je pri nas lahko vsak umetnik, pa tudi vemo že dolgo. Gotovo ste uganili, da imam tokrat v mislih knjigo Čefurji raus.

Da bi bolje razumeli, zakaj me je prav naslov te knjige tako užalostil, povem osebno izkušnjo: Nekaj časa je bilo kar v modi, da so mladi in tudi manj mladi po zidovih risali in pisali grafito, ki so bili vse prej kot to. Tako se je tudi na našem koncu pojavila parola Čefurji domov. V svojem prepričanju, da bo zaradi teh besed marsikateri človek, ki je prišel v Slovenijo z dobrimi nameni, kulturno deželo, kot radi rečemo, nesrečen in žalosten, da se bo čutil zas-

ramovanega in zapostavljenega, sem zgrožena obstala pred napisom. Sram me je bilo, spraševala sem se, kdo so tisti primitivci, ksenofobi in kaj vem še kaj, da si to upajo. Mučila me je vest, ker ga nisem zbrisala, končno je dež naredil svoje.

Sedaj pa slovensko, literarno in kot pravijo tudi umetniško delo, z zgovornim in bleščečim naslovom kriči iz izložbenih oken naših knjigarn Čefurji raus. Res, ne bi se spuščala v vsebino, niti v užaljenost policistov in delovnih ur, ki so jih naši vladni ljudje porabili v ta namen. Mimogrede mislim, da je sedanja gospodarska in socialna problematika mnogo bolj pereča kot seznam kletvic v tem pomembnem literarnem in umetniškem delu. Zato bi jih prosila, da svoj dobro plačani delovni čas uporabijo bolj pametno.

Kakorkoli, prosim vas, da se vsaj za trenutek postavite v kožo vseh prišlekov z juga, ki pri nas pošteno delajo, so si ustvarili družine, plačujejo davke, soustvarjajo družbo enakih in svobodnih ljudi

ter se jim na vsakem koraku reži iz izložbenih oken knjigarn Čefurji raus. Potem pridejo domov in tudi s TV ekrana slišijo isto, kjer zagovarjajo avtorja, da je vsebina knjige čisto nekaj drugega, odraz stisk teh

ljudi, in bla, bla, bla... Seveda, če knjigo prebereš, toda živim v svobodni deželi in knjige, kjer me že naslov odbija, ne bom brala. Pravzaprav me ta naslov plaši. V teh dneh smo iz medijev veliko slišali o izbrisanih, o žrtvah holokavsta, o Romih ...skratka o ljudeh, ki so bili in so še žrtve tak-

ih in podobnih parol.

V času fašizma so se moji primorski predniki bali tistih, ki so kričali "Ščavi via", kar je bila sramotilna beseda za Slovence. A niso nacisti imeli podobne parole za Jude, Slovence, Rome? Žal, parole so bile samo začetek, kakšen je bil konec, vemo. Kaj pa vojne grozote v Bosni? In isti varuhi človekovih pravic in vladni ljudje, ki branijo izbrisane, v isti sapi branijo umetnost, ne pošilja proč. To je dvojna morala, če je beseda morala sploh primerna.

Nočem si predstavljati, kako lepo bi bilo ob sprehodu po Ljubljani Musoliniju, Hitlerju ali Miloševiću, ko bi videl v izložbi besede Čefurji raus. Nihče ne bi knjige bral, da bi spoznal stiske in probleme teh ljudi, dovolj bi jim bil naslov, vsi pa bi bili veseli, da so tudi pri nas zasejali seme zla, ki, žal, dobro uspeva tudi na sončni strani Alp.

Pa naj bo dovolj, pred bližajočim kulturnim praznikom vam svetujem, da vzamete v roke raje Prešerna ali Cankarja. Zaradi Zdravljice ali Skodelice kave ne bo nihče prizadet. Pa vse dobro vam želim.

Jožica Ličen

Gospodu župniku

VILJEMU ŽERJALU,

našemu cenjenemu in dragocenemu sodelavcu
ob okroglem živiljenjskem jubileju
čestitamo in želimo,
da bi še dolgo plemenitil s svojimi
prodornimi mislimi strani Novega glasa

UREDNIŠTVO IN UPRAVA NOVEGA GLASA

Kratke

Irenini otroci

Vodoinsalaterka Irena Sendler je med drugo svetovno vojno dobila dovoljenje za delo v Varšavskem getu. Kot Nemka je imela vpogled v nacistične načrte za iztrebljenje Judov. Zato je v predelani torbi za orodje z dvojnimi dnom iz geta tihotapila dojenčke. V zadnjem delu svojega avtomobila je imela vrečo iz grobega platna za večje otroke. Svojega psa pa je zdresirala tako, da je lajal in postal nejevoljen, kadar so jo nemški vojniki pregledovali na kontrolni točki; tako je lajanje prikrilo jok otrok. Irena Sendler je rešila 2.500 judovskih otrok. Naposled so jo ujeli. Med zaslišanjem so ji zlomili obe roki in jo hudo pretepli, vendar je vojno preživela. Na svojem vrtu je zakopane hranila zapise o podatkih vseh judovskih otrok, ki jih je rešila. Po vojni je iskala njihove družine. Ker jih je večina umrla v koncentracijskih taboriščih, so Irenine otroke razdelili med rejniške družine in posvojitelje. Leta 2007 je bila Irena Sendler nominirana za Nobelovo nagrado za mir.

Izgubila jo je. Zmagal je Al Gore s svojim propagandnim filmom o znanstveno kontraverznem globalnem segrevanju. Irena Sendler nas je zapustila lansko pomlad. Dočakala je 98 let.

Italijani so leta 2008 posvojili približno
4000 otrok iz tujine

Italijani so minulo leto posvojili skoraj 4000 otrok iz tujine, kar je dobrih 16% več kot leta 2007 in največ v zgodovini države. Italija se je s to številko na seznamu držav z največ posvojitvami uvrstila na tretje mesto, poroča italijanska tiskovna agencija AGI in po njej povzema novico STA. Italijani so leta 2008 posvojili nekaj več kot 2300 dečkov in približno 1670 deklic. Večina teh otrok se je rodila v Ukrajini (16% posvojencev), Rusiji (skoraj 12% posvojencev), Kolumbiji (skoraj 11% posvojencev), Braziliji (dobrih 9% posvojencev), Etiopiji (8,5% posvojencev) in v Vietnamu (skoraj 8% posvojencev). Pri posvojitvah je v Italiji včasih potrebno odšteti tudi 20.000 evrov, Italija pa na tem področju redno sodeluje s 50 državami.

Sveta maša ob 70. obletnici smrti Janeza
Franciška Gnidovca

V torek, 3. februarja 2009, je minilo sedemdeset let od smrti Božjega služabnika Janeza Franciška Gnidovca (1873-1939). Ob tej priložnosti je bila ob 18.00 v cerkvi Srca Jezusovega na Taboru v Ljubljani molitev, ob 18.30 pa sv. maša, ki jo je daroval novomeški škof msgr. Andrej Glavan. Škof Janez F. Gnidovec se je rodil 29. septembra 1873 v Velikem Lipovcu v župniji Ajdovec. Med leti 1884-1892 je obiskoval gimnazijo v Novem mestu, med leti 1892-1896 pa je bil v ljubljanskem bogoslovju. Dne 23. julija 1896 je v Ljubljani prejel mašniško posvečenje. Prvo pastoralno poslanstvo je med leti 1897-1899 opravljal kot kaplan v Idriji in Vipavi. Študiral je klasično filologijo ter slovenski in nemški jezik na dunajski filozofski fakulteti, kjer je 1904 tudi diplomiral. Dne 22. septembra 1905 je bil imenovan za profesorja in prvega ravnatelja škofijske gimnazije v Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano. Dne 7. decembra 1919 je Zavod zapustil in v spremstvu ljubljanskega škofa Antona Bonaventura Jegliča (1850-1937) vstopil v Misijonsko družbo lazaristov, ki je imela sedež na Taboru v Ljubljani. Papež Pij XI. (1922-1939) ga je 29. oktobra 1924 imenoval za škopsko-prizrenskega škofa. Dne 30. novembra 1924 je v cerkvi Srca Jezusovega na Taboru v Ljubljani prejel škofovsko posvečenje. 8. decembra 1924 pa je bil slovesno umeščen v Prizrenu na Kosovu. Umrl je 3. februarja 1939. Kongregacija za zadeve svetnikov je 15. decembra 1977 ljubljanskega nadškofu dr. Jožetu Pogacniku (1902-1980) zaradi Gnidovčevih izrednih kreposti dovolila začetek škofijskega postopka, ki je bil zaključen leta 1984. Zbrani dokumenti o kandidatovem zglednem življenju so bili poslani v Rim. Dne 13. januarja leta 2005 se je v Ljubljani začel škofijski postopek o domnevni ozdravitvi na Gnidovčevo priprošnjo, ki je bil 24. julija 2006 tudi zaključen. Prefekt Kongregacije za zadeve svetnikov je 23. julija 2007 potrdil pravilnost izpeljanega postopka. Dodatne informacije o svetniškem kandidatu in z njim povezanim postopkom za beatifikacijo so v več jezikih dostopne na spletni strani <http://www.gnidovec.si/>

Sprejemanje ali odklanjanje določil

Cerkev ostane Cerkev

Zadnje čase sta v našem slovenskem zamejstvu v Italiji bila objavljena dva članka o Cerkvi.

V prvem nas članar podučil, kako je s Cerkvijo v Italiji, "ko Vatikan vsiljuje italijanski politiki in javnosti svoja stališča, ki niso vedno premočrtna, jasna in splošno sprejemljiva". K temu je treba pripomniti, da je eno Vatikan, kar pomeni državo, drugo pa je nauk – ali učenje – Cerkev.

Ne glede na to, kateri veroizpovedi kdo pripada, bo prej ali slej spoznal, da vsaka vera daje določene smernice za življenje, v teh smernicah pa so določila – zapovedi, ki jih verni sprejme, ali pa se od nje oddalji in ni več član tiste

verske skupnosti. Ljudje smo svobodni in se odločamo po lastni vesti in prepričanju. Eni sprejmejo določene zahteve, drugi se nanje poživljajo. Pri marsikom je tako: "Za Cerkev se ne zmeni, ko pa jo potrebuje, pa od nje velikokrat zahteva stvari, ki mu na žalost ne pripadajo!" Tako pride do zelo zanimivih trkov med tistimi, ki uradno Cerkev zastopajo ali jo vodijo, in med tistimi, ki se imajo za verne, pa v cerkev ne hodijo. V ozadju vsega pa je in ostaja versko neznanje in nepoznavanje cerkvenih predpisov. Znani teolog Hans Kung je zapisal:

"Največ ljudi se bo zveličalo zaradi verskega neznanja"! Tudi to misel lahko sprejmemo v luči vere –

osebne vere, ki jo imamo, ali pa samo mislimo, da jo imamo... V drugem članku pa takole piše: "Upam si reči, da prihodnost Cerkve, ki jo razumem kot skupnost (ne kot profitno društvo...), sloni na laikih in na njihovem preživetju, zato, da se bo krščanstvo... uveljavilo, ne več kot družbenopolitična stvarnost, temveč kot stil življenja, ki človeka v svoji totalnosti poveže z Bogom in mu daje možnost, da prek odnosov, ki jih kristjan ima z Bogom in z ljudmi, izboljša stanje na svetu..." Misel je zelo lepa in vzpodbudna, vendar s kopico vprašajev. Tisti, ki imajo v Cerkvi kakršno koli vlogo, so se vedno trudili, da bi ljudi, tokrat vernike, župljane, člane kakršne koli skupnosti, povezali v eno. Ali jim to uspe ali ne, pa ni vedno odvisno samo od njih, ampak in predvsem tudi od tistih, ki v takšni skupnosti živijo. Upam si trdi-

ti, da bo vedno več članov Cerkve, ki za Cerkev vedo tedaj, ko jo bodo potrebovali, drugače pa jim je odveč, v najboljšem primeru jo taki puščajo ob strani, ne bodo pa se povsem odmaknili, previdno si bodo puščali vrata odprta "za vsak slučaj".

V luči Svetega pisma nam bodo takšne misli lažje razumljive. "Ko je Janez končal svoj tek, je govoril: Nisem tisti, za katerega me imate, a glejte za menoj prihaja ta, ki mu nisem vreden odvezati obuvala z nog..." (Apd 13,25) Te Janezove besede naj bi našle mesto v srcu vsakega, ki se ima za vernega. Ko se nas bodo dotaknile, tedaj bo naša odgovornost do Cerkve precej drugačna, kot je danes. (Tudi po naših zamejskih župnijah!) Končno, ali ni zanimivo: "Česar je polno srce, to usta govore", tako potrjuje naš slovenski pregovor.

Ambrož Kodelja

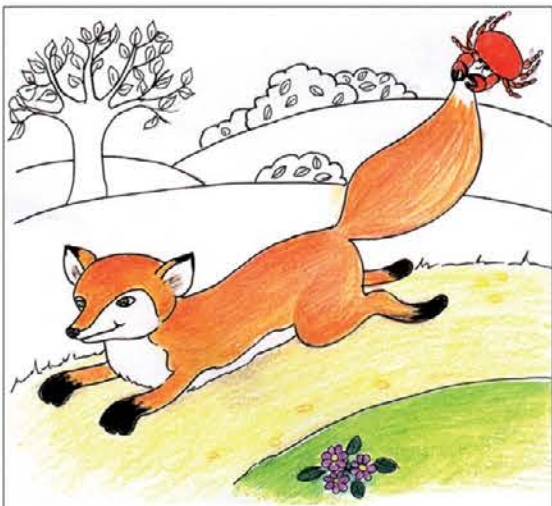
Šesta številka Pastirčka

Kratkonogi, a bogati februar

Pa je spet tu kratki mesec februar, ki prinaša kar nekaj pomembnih dni: svečnico - Jezusovo darovanje v templju (2.), sv. Blaža (3.), zaščitnika bolezni v grlu, god Lurške Matere Božje (11.) – dan bolnikov, sv. Valentina - prvega spomladina in ne nazadnje Dan slovenske kulture (8.), pa še norčavi pust (24.) in resnobno pepelnico (25). Na te praznike opozarja v šesti številki otroške revije Pastirček njen urednik Marijan Markežič, ki ob pustu priporoča mero v norčijah. Prav temu veseljaku sta namenjeni dve Pastirčkovi strani. Na njih Tatjana Ban nazorno prikazuje, kako si otroci lahko sami pripravijo izvirno maslo, pod katero jih ne bo nihče prepoznal. O lačnem pustu pojejo šegave rime V. T. Arharja, kako naj se obnašamo v postu, pa pesmica Oče povrnil ti bo na glasbo in besedilo Juvana Franca, ki jo bodo otroci lahko zapeli tudi med veroučno uro in se zamislili v njeno sporočilo. Med poukom glasbene

vzgoje bo veselo zadonela pesmica Želim si Berte Golob na glasbo Dominika Krta, ki je vesel slavospev življenju, miru... Ob Dnevu slovenske kulture se Pastirček z zapisom in dopolnjevanjem pomudi pri našem velikanu Prešernu, čigar delo morajo vsi poznati kakor tudi knjigo vseh knjig, Sveto pismo, s katerim Bog nagovarja člo-

sala njeno s trnjem posuto življenjsko pot, Paola Bertolini Grudina pa jo je upodobila. Svoj domišljijski polet je Bertolinijeva sprostila tudi v stripu, ki ga pripravlja z možem Walterjem Grudino, v središču katerega je deček, ki se mora odločiti med dobrotnim dejanjem ali graje vredno sebičnostjo. Ista ilustratorka je tudi spretna oblikovalka dveh strani, namenjenih vulkanu Vezuvu, ki je nenadoma izbruhnil l. 79 po Kr. in uničil nekaj cvetočih mest. Zapis ob privlačnih ilustracijah bo čudovit pripomoček pri zgodovinskih in zemljepisnih urah. Pri teh bo prišel v poštev tudi opis izleta strica Maksa, Tjaše in Pastirčka na Škabrnj, hrib, ki se pne nad Novo Gorico in Gorico in v sebi hrani žalostne spomine na prvo svetovno vojno. Za besedilo in fotografije ter zemljepisno kartico je tudi tokrat kleno in jedrnatno poskrbel Marijan Markežič. Najmlajši Pastirčkovi prijatelji bodo vzeli v roke barvice in se z njimi odpravili na rodkrivanje Jezusove otroške dobe, ko

veka. Tako je nagovoril tudi Jožefino Bakhito (1869-1947), ki jo je Janez Pavel II., 1. oktobra 2000, proglasil za prvo sudansko svetnico. Prav njo je kot nebeško prijateljico izbrala Bernarda B. in opi-

se je njegova modrost razrašala iz dneva v dan. Ob natančni ilustraciji Danile Komjanc in njeni dopolnjevanji bodo pa izvedeli, kako je mali rak prelisilil zvito-repko. Ljubitelji pravljic se bodo v domišljijki svet odpravili z medvedki in škratoma iz pripovedi Képica je zbolela, zveste sodelavke Pastirčka Marize Perat. Kot vedno jo spremlja srčkana ilustracija Danile Komjanc, ki je z risbo opremila tudi druga besedila. V februarški številki se nadaljujejo pogovori med sadeži, ki pri zdravi prehrani ne smejo manjkati v nobenem letnem času! Prosojno tančico nad spomini naših babic je kot vselej v izbruhnem besedišču, ki odlikava globoko ljubezen in spoštovanje do slovenskega jezika, odstrla Jožica Žniderčič. Protagonista njenih utrinkov je gospa Milka, ki bralca vodi v tista leta, ko so otroci pridno pomagali na domačiji in ko so hčerke ob strogih očetih le skrivaj lahko odšle na pustno ranjanje. S povedanim še ni izčrpana bogata vsebina Pastirčka, ki v šesti številki prinaša strokovni zapis Od dima do mobifona, pesem Knjige Zlate Volarič pa še poučne križanke, osem strani Pastirčkove pošte z lepimi vsebinami in čudovitimi risbicami malih dopisnikov, razvedrilni kotiček in vedno prisotnega Packa, ki bi, v iskrivi ilustraciji Walterja Grudine, rad postal "famo-žo" kot France Prešeren.

JK

Kratke

Goriški predsednik SSO Bandelj je obiskal goriški davčni urad

V imenu Sveta slovenskih organizacij je goriški predsednik David Bandelj z zadovoljstvom sprejel sporočilo goriške prefektnje Marroso glede razpoložljivosti programa za tiskanje šumnikov na osebne dokumente. "To je pomemben korak, za katerega se je prizadevalo več osrednjih slovenskih organizacij, zato gre prefektnji Marroso zahvala za opravljen poseg, ki bo prav gotovo v korist slovenske narodne skupnosti v goriški pokrajini", je zapisal v tiskovnem sporočilu. Bandelj je nato tudi obiskal davčni urad in se s pristojnim funkcionarjem Callegarom pogovoril o uporabi šumnikov na zdravstvenih izkaznicah in izkaznicah za davčno kodo. Callegara je seznanil s pismom prefektnje in ga vprašal, kdaj bodo lahko izdajali omenjene dokumente, kjer bodo slovenska imena in priimki pravilno napisani. Funkcionar je poudaril, da gre za zaključek upravnega postopka na deželni ravni in da je sedaj na vrsti centralni urad v Rimu. Pri tem bo treba upoštevati predvsem sistem, ki ga bodo uporabili za tiskanje črk oz. šumnikov. Callegaro je dodal, da so vsi davčni uradi na krajevni ravni že opravili vse potrebno, kar se tiče pravega pisanja slovenskih črk in dvojezičnosti. Sedaj je na vrsti centrala v Rimu, ki mora to urediti s primernim sistemom. Seveda bi bilo potrebno, da se o tem obvesti tudi deželna direkcija, ki ima direktno vezo s centralnim uradom v Rimu. V kratkem bo na goriškem davčnem uradu nameščen nov ravnatelj, s katerim sta se Bandelj in Callegaro že dogovorila za sestanek.

Namestitve trojezičnih smerokazov

Prvo tablo je simbolično postavil nekdanji predsednik pokrajine Giorgio Brandolin ob vhodu v palačo krajevne uprave. Pod njegovim predsedovanjem se je leta 2004 začel postopek, ki je komaj decembra prinesel namestitve prvih trojezičnih tabel na pokrajinskih cestah. Finančno kritje 106.000 evrov je omogočil zakon 482, ki štiti 12 jezikovnih manjšin v Italiji, pet let pa je bilo potrebnih, da je bil nakazan denar in da so se rešili razni birokratski zapleti. Gherghettova uprava je postopek nadaljevala, lani poleti je prišlo do odobritve sklepa, na podlagi katerega so vse pokrajinske ceste, speljane na območju uvajanja omenjenega zakona, opremili z večjezičnimi tablam. V teh tednih so postavili preko 200 smerokazov; so trojezični v občinah Gorica, Krmin in Zagraj, ki so se izrekle za prisotnost obeh manjšin na svojem teritoriju; italijansko-slovenske so v treh slovenskih občinah in v Ronkah; v drugih enajstih občinah pa so smerokazi italijansko-furlanski. Ob cestnih smerokazih so postavili tudi 46 rjavih trojezičnih tabel večjega formata ob začetku in koncu vsake od 23 pokrajinskih cest in opozarjajo na večjezičnost pokrajine. V tem primeru je šlo za politično izbiro, ki ne ločuje med različnimi občinami, ki so vključene v območje zaščite manjšinskih skupnosti, temveč zajemajo celoten pokrajinski teritorij od Gradeža do Turjaka in pa seveda Gorice, Krmina ali Romansa.

Za odlagališče na Malnišču je razpoložljivih manj kot 500.000 evrov

Nedovoljeno odlagališče na Malnišču pri Sovodnjah je bilo v ospredju vprašanja s takojšnjim odgovorom, ki ga je deželni svetnik SSK Igor Gabrovec naslovil na deželno upravo v sklopu t. i. "question time". Priloženo je besedilo vprašanja in razčlenjen odgovor, ki ga je v avli deželnega sveta prebral pristojni odbornik Vanni Lenna. Odlagališče si je Gabrovec ogledal že pred meseci, ko ga je v Sovodnje povabila tamkajšnja sekcija SSK. V svoji repliki je svetnik dejal, da ga odgovor ne more zadovoljiti, saj uprava preprosto potrjuje dejstvo, da je denarja za saniranje objekta premalo. Za poseg, ki je bil pred osmimi leti ocenjen v višini preko dveh milijonov evrov, je Dežela za zdaj (in šele pred nekaj meseci) namenila manj kot 500.000 evrov. Odlagališče ostaja zapuščeno, izpostavljeno je vetrovom in pronicanju strupenih snovi v podzemlje, od tu pa v Vipavo. Nakazana vsota zdaleč ne krije stroška, ki ga tako Občina Sovodnje kot tudi Pokrajina Gorica ne moreta dopolniti iz lastnih virov. Zanimivo je, da je bilo odlagališče na Malnišču že leta 1999 vključeno v seznam nujnih in torej za Deželo prioriteten posegov. Vprašanje bo zato svetnik še naprej pozorno spremljal in se za naslednje korake dogovoril s sovodenjskim županstvom in goriško pokrajinsko upravo.

Zadovoljstvo SSK ob rešenem problemu pisanja šumnikov

V imenu goriškega pokrajinskega tajništva SSK izražam zadovoljstvo za uspešen poseg goriške prefektnje glede uporabe šumnikov na zdravstvenih karticah in karticah za davčno kodo. Kot Slovenci sedaj pričakujemo, da bo to šlo čim prej v konkretno izvedbo in bodo lahko slovenska imena in priimki zapisani v pravilni obliki, kot to predvideva zakonodaja. Ob tem dogodku želim poudariti, da je stranka SSK, preko svojega takratnega deželnega svetnika Mirka Špacapana, že leta 2006 opozorila na problem šumnikov pri zdravstvenih izkaznicah in podobnih dokumentih. Takrat je bila tudi sprožena pobuda vračanja zdravstvenih izkaznic, kjer sta bila ime in priimek napisana v napačni obliki. Zbranih je bilo lepo število izkaznic, kar je bilo dokaz, da je bil problem še posebno občuten. O tem sta bila takrat obveščena pristojni deželni odbornik in sam deželni predsednik Illy. Že takrat pa je bilo jasno, da je glavna težava pri centralnem davčnem uradu v Rimu. V imenu stranke SSK izražam iskreno upanje, da smo na podlagi omenjenih novic, ki prihaja z goriške prefekture, sedaj resnično blizu rešitvi kočljivega problema pravega pisanja slovenskih imen in priimkov. / Julijan Čavdek, Pokrajinski tajnik SSK

SD Sončnica: zakonca Siter o družini

Tretje izmed letošnjih predavanj, ki jih prireja Skupnost družin Sončnica v Domu Franje Močnik, ul. San Giovanni 9 v Gorici, bo potekalo v torek, 17. februarja. Zakonca Vilma in Dani Siter bosta govorila na temo: Je družina še vrednota. Vilma je po poklicu zdravnica, Dani pa višji knjižničar in učitelj angleščine. Imata štiri otroke. Problematiko odnosov v družini in še posebej med zakoncema spremljata že vrsto let. Spregovorila bosta o tem, kako lahko odtujenost med zakoncema vodi v ločitev, in predstavila ustvarjalen odnos med možem in ženo.

POGOVOR Pokrajinska odbornica Mara Černic

Zakaj je primerno, da se obnovi odlagališče v Krminu?

Ena osnovnih kompetenc pokrajinske uprave glede okolja je tudi možnost izdajanja dovoljenj za odpiranje odlagališč na njenem ozemlju. Ker je v zadnjih tednih živa in živahna debata o odlagališču na Krminskem, smo se o zadevi pogovorili s pokrajinsko odbornico Maro Černic.

O katerem odlagališču govorimo?

Obstajajo odlagališča za mestne odpadke, pa tudi odlagališča tipa B, kamor se odlagajo t. i. inertni odpadki. To so odpadki, ki se ne razgrajujejo, niso vlažni, ostanejo v stabilni obliki in ne ogrožajo okolja; v glavnem gre za ostanke gradbenih materialov. Tako je odlagališče na Krminskem, ki bi moralo spet začeti obratovati.

Kako pride do takega odlagališča?

Večina krajev, primernih za taka odlagališča, so stari kamnolomi. Lastnik lahko pripravi projekt obnove odlagališča in ga prijavi pokrajini. Taka odlagališča morajo biti namreč urejena po zakonskih predpisih, spoštovati je namreč treba celo vrsto garancij za okolje.

Aktualna je zadeva odlagališča v Krminu, ki je izzvala veliko kritik in nasprotovanj občine in občanov. Gre za odlagališče blizu pokopališča v Bračanu pri Krminu, ki je znano pod imenom Cave. Odlagališče je tam bilo že od leta 1985 dalje. Takrat so že nosili tja inertne odpadke, nato so odlagališče zaprli, ker se je moralo prilagoditi novim predpisom. Lastnik je leta 2002 predstavil pokrajini načrt za obnovo. Postopek je ta:

preden ga odobri pokrajinski odbor, o njem razpravlja tehnična konferenca, v kateri so zastopane javne uprave, predstavniki naravovarstvenikov, predstavniki Zavoda za zdravstvo in Zavoda za okolje. Tehnično omizje podrobno prouči načrt obnove oz. prilagoditve zakonskim predpisom in izda svoje mnenje, ki je za pokrajinski odbor precej obvezujoče. Brez zelo tehtnih razlogov se ta ne more izreči drugače. Tako omizje se je glede Bračana v začetku novembra 2008 izreklo pozitivno; občina Krmin pa je glasovala proti. Pokrajina je izdala odlok za dovoljenje odprtja odlagališča 23. decembra.

Kaj se je zataknilo?

Situacija je delikatna. Tehnično konferenco smo sklicali dvakrat, ker smo vedeli, da je zadeva precej sporna. Ponovno odpiranje odlagališča, čeprav je tam že bilo, je za ljudi vedno neprijetno. To razumem. Zavedati pa se moramo, da je okolje že alterirano. Če pustimo stvari take, kot so, gotovo ne bo bolje, saj je človek že globoko posegel vanj in korenito spremenil naravna ravnesja; nemogoče je pričakovati, da bi se ta sama obnovila. Kot upraviteljica torej raje vem, kaj se na določenem ozemlju dogaja, in imam zadevo pod nadzorom. Če bi mi ne obnovili projekta za prilagoditev novim predpisom, bi torej najprej ne spoštovali zakonov; potem pa bi morali odred-

Odlagališče Cave v Bračanu (foto Bumbaca)

iti dokončno zaprtje odlagališča, kar pa je možno, le če je zapolnjeno. In v tem primeru bi ne imeli kontrole nad tem, kako naj bi se zapolnilo. S projektom obnove vemo, kako je odlagališče profilirano in kaj se vanj nosi. V odloku namreč piše, da želimo imeti tedensko poročilo o odpadkih, ki prihajajo tja. Lastnik je dolžan sprejemati samo nekatere vrste inertnih odpadkov, njihovo število smo omejili na 30 in zahtevali, da bi bili čim bolj suhi, taki, ki ne morejo pronikati v zemljo in podtalnico. Pomembna je redna kontrola. Poleg tega ne moremo kar tako ustaviti te dejavnosti na teritoriju, saj gre vendar za gospodarsko dejavnost, od katere ljudje tudi živijo. Zaradi vsega tega je naša uprava sprejela stališče, o katerem sem prepričana, da je pravilno.

Obstaja tudi kakšno drugo tako odlagališče v pokrajini?

Podobno obstaja v Pierisu, obnovljeno je bilo lani. Tam se ni zgodilo, kar se je zgodilo v Bračanu. Krmin je občutljiva točka, ker imamo na njegovem ozemlju (Pecol dei Lupi) že odla-

gališče za urbane nesortirane odpadke. Teritorij, ki želi imeti pretežno turistični značaj, je torej že obremenjen. To tudi razumem.

Kako je šlo na sestanku z občani prve dni februarja?

Prisotnih je bilo

okrog 40 ljudi, med njimi župan in odbornik za okolje. Še enkrat smo ugotovili, da se ne strinjajo z našo odločitvijo. Bojijo se pronicanja odpadkov v podtalnico, težav s prometom itd. Tudi tokrat sem lahko opazila, da je okoljska zavest ljudi zelo "relativna". Imajo sicer občutek za okolje, zanj so zaskrbljeni, niso pa dovolj osveščeni, saj je zadeva zelo kompleksna. Ljudje se bojijo katerega koli posega, tak pristop pa danes ni utemeljen; če namreč ne posežemo, tvegamo hujše posledice.

Naša uprava ima pred sabo dve jasni načeli: skrb za okolje in zdravje ljudi. Če smo prišli do te odločitve, smo to storili, ker smo se naslonili na mnenje strokovno kompetentnih funkcionarjev, ki imajo specifično znanje glede okolja in zakonov.

Naslednji koraki?

Mi gremo naprej. Videli bomo, ali bo občina naredila priziv ali ne. Lastnik odlagališča medtem "trpi" škodo, ker je odlagališče zaprto, odmev v medijih pa mu tudi ne dela uslug.

DD

Za izvajanje zaščitnega zakona

Pismo goriški prefektnji in županu

Slovenski izvoljeni predstavniki, predsednika občinske in pokrajinske konzulte za Slovence in predsednika primarnih slovenskih organizacij SKGZ in SSO so nedavno pisali pismo goriški prefektnji Marii Augusti Marroso, da bi se ji zahvalili za posredovanje v zvezi z uporabo šumnikov in njihovim pravilnim pisanjem na osebnih dokumentih. Ob tem so jo opozorili na izvajanje čl. 10 zakona 23. februar 2001, št. 38, na podlagi odloka Predsednika Dežele FJK iz 18. decembra 2008, št. 0346/Pres. Omenjeni člen namreč določa uporabo slovenskega jezika na nazivih javnih uradov, na uradnem naslovnem papirju, na splošno na vseh javnih nazivih ter grbi, kot tudi pri toponomastiki in cestnih oznakah. Goriški občani slovenske narodnosti pričakujejo čim hitrejšo izvajanje v goriški občini, in sicer v mestnih četrti Štandrež, Pevma-Štmaver-Oslavje ter Podgora, ki so določene v omenjenem odloku, so zapisali. O izvajanju istega člena zakona 38/2001 so omenjeni slovenski zastopniki opozorili tudi goriškega župana Ettoreja Romolija in ga pozvali, naj potrebne finančne postavke vključi v občinski proračun za leto 2009, saj slovenska narodnostna skupnost že preveč let pričakuje polno izvajanje zaščitnega zakona, ki je bil odobren leta 2001. Tako prefektnjo kot župana so opozorili tudi na določila 8. člena zakona 38, ki določa uporabo slovenskega jezika v javni upravi oz. priznava pravico do uporabe slovensčine v odnosih s krajevnimi upravnimi in sodnimi oblastmi, kot tudi s podjetji, ki so poblaščenca za nudenje javnih storitev. Isti člen določa tudi uporabo slovenskega jezika pri razobešanju javnih objav in obvestil povsod tam, kot je predvideno po členu 4 istega zakona. Pri tem je prav tako nujno, da pride čim prej do polnega izvajanja določil omenjenega člena, da se izognemo omejevalnim tolmachenjem, ki niso v skladu z duhom celotnega zakona 38/01. "Vse to seveda pričakujemo v smislu dodatnega utrjevanja sožitja med različnimi goriškimi kulturami in obogatitve večetnične podobe našega mesta. Prepričani smo, da bo čimprejšnje udejanjanje tega odloka doprineslo še večji ugled Republike Italije in sodobnejše oprijeme na teritoriju goriške pokrajine in občin, ki jo sestavljajo in kjer seveda živijo Slovenci". Pismi so podpisali: Bandelj Walter (predsednik SSO Gorica in predsednik rajonskega sveta Podgora), Livio Semolič (predsednik SKGZ Gorica), Mara Černic (odbornica goriške pokrajine), Marko Marinčič (odbornik in svetnik goriške pokrajine ter goriški občinski svetnik), Silvan Primosić (goriški občinski svetnik), Marilka Koršič (goriška občinska svetnica), Božidar Tabaj (goriški občinski svetnik), Aleš Waltritsch (goriški občinski svetnik), Lovrenc Peršolja (predsednik rajonskega sveta Pevma-Štmaver-Oslavje), Marjan Brescia (predsednik rajonskega sveta Štandrež), Peter Černic (predsednik pokrajinske konzulte za Slovence) in Ivo Čotič (predsednik goriške občinske konzulte za Slovence).

Trije veseli dnevi v Štmavru

Uspelo praznovanje sv. Valentina

Kulturno društvo Šabotin iz Štmavra je v letu 2008 praznovalo svojo dvajseto obletnico obstoja, v tekočem letu pa praznuje krajevni moški pevski zbor petdeseto obletnico ustanovitve. Da bi proslavili pomembna datuma, so se pri društvu odločili za tridnevno praznovanje sv. Valentina. Praznovanje je že del tradicije, vendar so letos prvič organizatorji poskrbeli za

na. V petek, 6. t. m., pa se je v ogrevanem šotoru zbralo veliko število mladih, ki so plesali in uživali v rock glasbi. Nastopila sta ansambla Simplex in The Maff. Večer je bil namenjen različnim generacijam, za glasbo je skrbela skupina Happy Day. Vrhunec je praznovanje doseglo v nedeljo. Kioske so odprli že zjutraj, pravo rajanje pa se je začelo popoldne. V vaški cerkvi je bila

Foto Bumbaca

šotor, da je prireditev lahko uspešna tudi v deževnem vremenu. Praznovanje se je začelo 31. januarja s kulturnim večerom. Zdravko Gruđen je pripravil razstavo mizarkega orodja, Miran Brumat pa je režiral film o solkanskem mizarstvu, ki so ga predvajali ob odprtju razstave. Večer sta s petjem popestrila tudi štmavski moški pevski zbor in mešani pevski zbor iz Solka-

slovesna sv. maša. Na koro je pel domači moški sestav, ki ga vodi Nadja Kovic, mašo je daroval župnik g. Marijan Markežič. Verniki so se med mašno daritvijo poklonili tudi relikviji sv. Valentina, ki jo hranijo v Štmavru. Sledil je nastop pihalnega orkestra Goriška Brda, za ples je igrala skupina Mega Mix. Štmavci so bili zadovoljni, trud, ki so ga v vložili v pripravo, je bil poplačan.

SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA Prvo predavanje: p. Peter Lah o komunikaciji

Komunikacija je vse naše delo in ravnanje

Predavanje o komunikaciji, ki ga je priredila Skupnost družin Sončnica v torek, 3. februarja, v Domu Franc Močnik v Gorici, je bilo iztočnica za zanimivo debato in soočenje z različnimi ravni medosebnega sporočanja, ki - zlasti sprčo hitrega razvoja tehnoloških medijev - vzburja (tudi našo) javnost. Večer, ki ga je s svojim strokovnim posegom oblikoval in vodil slovenski jezuit Peter Lah, je pokazal, da je tudi naša skupnost živa, saj se zaveda težav in različnih oblik komuniciranja različnih generacij in se sprašuje, kam vse to vodi.

P. Lah, ki je študiral filozofijo v Sloveniji in teologijo v Nemčiji, je leta 2004 doktoriral iz komunikologije v Chicagu, nato je nekaj let poučeval na ameriških univerzah, v zadnjem letu pa v slovenskih; trenutno je dekan na Fakulteti za medije v Ljubljani. Komunikacija je za človeka nepogrešljiva, saj vse naše delo in ravnanje je sporočanje. Dobra komunikacija pa se začne s poslušanjem, je na začetku zatrdil gost. Svoje predavanje je zastavil tako, da je najprej predstavil glavne modele komunikacije, od psihološkega prek konstruktivističnega do pragmatičnega (ameriškega) in kulturnega (neomarksističnega), pri tem je tudi obrazložil, kako so se razvili,

kakšne nevarnosti prinašajo s sabo in kakšne "strategije" lahko pomagajo presegati ovire pri različnih pogledih na komunikacijo. Ustavil se je tudi pri medijih, ki na prefinjen način vplivajo s tem, da postavljajo nekakšna pravila, kaj je sprejemljivo in kaj ne, kdo je "insider" in kdo "outsider", kdo velja in kdo ne. "Vse to je skrito v razvedrilnih programih". Pa tudi oglaševanje ima zelo direkten učinek, globlji vpliv, ki se ga težje zavedamo; konec koncev nam oglašajo sporočajo, da bomo dosegli srečo, če bomo kupovali in uživali. "Življenje zlasti mladega človeka ni preprosto", je povedal p. Lah. Reklame nam govorijo o tem, da nismo srečni, nismo popolni, saj nam vedno kaj manjka.

V razpravo je najprej posegel dr. Bernard Spazzapan, ki je prinesel Sončnici pozdrav predsednika SSO-ja Draga Štoke; ob tem pa je postavil problem virtualne komunikacije, "ki se neverjetno širi in postaja že bolezen". P. Lah je glede realne in virtualne komunikacije pripomnil, da sta obe realni; zato raje govori o fizični in virtualni komunikaciji. "Ne bi zlahka odpravil te zadeve, da je slaba", saj je vsaka nova tehnologija lahko zelo koristna, obenem pa lahko prinaša tudi probleme. Danes se govori o mobiju ali internetu, nekaj

podobnega pa se je že zgodilo npr. s knjigo: vsi dobro vemo, kaj je pomenila prva slovenska knjiga, nato pa so se razvili pamfleti, širile so se krive vere, v sodobnem času je prišlo do pornografije itd. "Problematično postane, ko pride do zasvojenosti". In vendar je npr. internetno povezovanje med ljudmi, ki živijo daleč, zelo koristno in preprosto. Kako se lahko kristjan postavi proti temu času, ki mu ne more zbežati in v katerem mediji negativno vplivajo na narod, ki postaja depresiven, je vprašal p. Markelj. Predavatelj je dodal, da se mediji pač morajo prodajati, zato vzbujajo pozornost in so deviantni, saj vsakdo prej opazi dva človeka, ki se jezita, kot pa 1000, ki se lepo pogovarjajo. Hkrati pa je postavil vprašanje, kakšna izkušnja je močnejša: medijsko bombardiranje ali pa družina, prijateljstvo in skupnost? Če družina popusti, prevlada prva opcija. "Elektronski mediji razbijajo družbo, želijo nas take, vedno manj stvari delamo skupaj", pač po pravilu "deli in vladaj"! Tehnologija pač spreminja način življenja; "že sv. Pavel je ugotovil, da je lažje ljubiti brata, ki ga ne vidiš, kot brata, ki ga vidiš". Lažje in bolj varno je se po internetu pogovarjati z neznancem. To pa je slabo, če preživljamo več časa v tako omejenih odnosih kot pa v fizičnih. Jurij Paljč je odprl problem

Foto DPD

Facebooka, internetnega družabnega pripomočka za medosebno povezovanje. "V njem lahko ujamemo utrip mladih, pa tudi pričevanje duhovnika ali preizkušane osebe; je pa tudi nevarnost paralelnega sveta". Skratka: smo pred dilemami, ki jih je treba presojati z zdravim pametom (in se verjetno o njih tudi več pogovarjati). Nova tehnologija in mediji priklicujejo našo pozornost, silijo nas k temu, da bi kupovali, "oni pa so na boljšem, ker vedo, da je človek len". Zato, je sklenil p. Lah, "si moramo pomagati sami".

DD

Življenjski jubilej duhovnika in našega sodelavca

Gospod Viljem Žerjal 80-letnik

Pred skoraj štirimi leti je obhajal petdesetletnico svojega mašniškega posvečenja, zdaj pa je dosegel že osem desetletij življenja. Gospod Viljem (Vili) Žerjal, priljubljeni dušni pastir tako na Tržaškem, kjer ga niso nikoli pozabili, kot na Goriškem in nepogrešljivi sodelavec Novega glasa slavi namreč prav danes, 12. februarja, osemdeseti rojstni dan.

G. Žerjal se je rodil leta 1929 v Pliskovici na Krasu, od koder se je že v rosnih mladosti skupaj z družino preselil v Trst, točneje k Sv. Ivanu, na svojo rodno kraško vas pa je vedno ohranil lep spomin. Po opravljeni osnovni šoli je odšel v koprsko semenišče, kjer je obiskoval gimnazijo, od tam pa v goriško semenišče, kjer je opravil licej in prvo leto bogoslovja. Bila so to leta, ko je moral, zlasti v Kopru, okusiti marsikatero grenko doživetje zaradi svojega slovenskega porekla in predvsem

narodne zavesti, ko so imeli slovensko molitev, besedo in pesem - tako so ga prepričevali - za greh. A ni se dal prepričati, ohranil je pokončno držo in šel naprej po svoji poti doslednega spoštovanja resnice in pravice, pri tem pa mu je čas dal prav. Po Gorici je študij bogoslovja nadaljeval v Rimu v zavodu Germanicum-Hungaricum, v večnem mestu pa je bil tudi posvečen v duhovnika 10. oktobra 1955. Filozofijo in teologijo je študiral na papeški univerzi Gregoriana in tu dosegel tudi licenciat iz teologije, doktorata pa ne, saj ga je takratni tržaški škof Anton Santin poklical v Trst, dovoljenja za nadalje-

vanje študija v Rimu pa kljub večkratnim prošnjam ni dobil. Prvo dušnopastirsko službo v tržaški škofiji je opravljal na Opčinah, kjer je bil med letoma 1957 in 1959 kaplan, potem je bil devet let kaplan v Barkovljah, nato je bil leta 1968 ponovno premeščen na Opčine, sprva kot župniški upravitelj, nato pa kot župnik od leta 1991, ko so župnijo prevzeli slovenski salezijanci. Povsod se je uveljavil

kot prijazen dušni pastir, ki je vedno našel prijateljsko besedo za vernike, še zlasti za ostarele in bolnike, katere se je trudil stalno obiskovati. Odlikoval ga je človeški odnos, zaradi česar so ga cenili tudi tisti, ki v cerkev niso zahajali. V skupnostih, v katerih je deloval, je skrbel za rast tako verskega kot kulturnega življenja, ob tem pa ni pozabil na lepoto božje hiše, kar je še zlasti razvidno pri cerkvenih stavbah na Opčinah, pri Banih in na Ferlugih. V istem obdobju je leta 1988 kot katehet poučeval na slovenskih šolah na Tržaškem, najdlje na liceju Franceta Prešerna, kjer se je generacijam dijakov vtisnil v spomin kot veroučitelj, ki je znal prisluhniti mladim in bil pripravljen z njimi se pogovarjati o najrazličnejših vprašanjih. G. Žerjal je deloval v krajih, ki so bili do pred nekaj desetletji skoraj izključno slovenski, zlasti po drugi svetovni vojni pa se je vanje priselilo mnogo italijansko govorečih ljudi in posledično italijansko govorečih vernikov. Tudi na Opčinah je prišlo do tega, tako da je škof Santin leta 1966 z odlokom ustanovil dve župniji, eno za slovenske, drugo pa za italijanske vernike. Črko in duha odloka je naš slavljenec vedno branil, zato je doživel nemalo nasproto-

vani, kot je bilo npr. tisto leta 1970, ko so v openski cerkvi prisotni italijanski verniki glasno protestirali ob slovenskem branju škofove odredbe glede bogoslužja. Vsa ta trenja so pustila posledice, ki jih je bilo čutiti tudi ob predaji župnije slovenskim salezijancem leta 1991, ko so na Opčinah zbrali preko 1.300 podpisov pod zahtevo, naj g. Žerjal ostane v tej župniji. Škofa Lovrenca Bellonija pa niso prepričali in tako je župnija prešla v roke salezijancem, g. Vili Žerjal pa je čez nekaj časa prišel v goriško nadškofijo, točneje v Gabrje, kjer mu je bila po smrti g. Dragotina Butkoviča poverjena skrb tudi za Rupo, Peč in Vrh Sv. Mihaela. Tu se je znašel med dobrimi ljudmi, ki so ga - tako kot prej tudi tržaški verniki - takoj vzljubili. Tu kljub ne ravno trdnemu zdravju nadaljuje svoje dušnopastirsko delo ter skrbi za lepoto in urejenost domače cerkve ob pomoči prizadevnih župljanov in duhovnih pomočnikov. Oktobra 2001 je organiziral ljudski misijon, ki ga v župniji prej dolga leta niso imeli, oktobra 2003 pa pastoralni obisk župnij. Z velikim slavljem so se mu za vse to zahvalili župljani ob zlati maši oktobra 2005. Še vedno zelo rado obiskuje bolnike, za kar so mu ljudje zelo hvaležni, poleg tega je rad prisoten, če le more, na najrazličnejših slovesnostih. Ob tej priložnosti se njegovim župljanom zahvaljuje Gospodu Jezusu Kristusu za takega župnika. Sami so zapisali: "V Tvoje roke ga izročamo in Te prosimo, da ga še dolgo ohraniš med nami, ter mu pomagaš pri oznanjevanju Tvoje ljubezni".

Vrsto let s sebi lastno natančnostjo in točnostjo skrbi za komentar nedeljskega evangelija v našem tedniku, za kar mu je naše uredništvo še posebno hvaležno. Ob visokem življenjskem jubileju naj zato gre g. Viliju Žerjalu iskrena zahvala za vse, kar je dobrega storil in še dela med slovenskimi verniki na Tržaškem in Goriškem. Naj bo še naprej tako prijateljski in odprt, a hkrati dosleden in pokončen duhovnik in Slovenec.

Fotografija prikazuje prizor iz predstave Gospodična Papillon italijanskega avtorja Stefana Bennija, ki so jo igralci Odra90 premierno uprizorili 31.1. v KCLB. K svojevrstni uprizoritvi v režiji igralca Radoša Bolčina se bomo še povrnili z daljšim zapisom, saj bo verjetno kmalu doživela ponovitev v bližnjem Solkanu.

Obvestila

Kulturno društvo Stanko Vuk Miren-Orehovlje vabi, ob 500-letnici rojstva Primoža Trubarja, v četrtek, 12. februarja, ob 19.30, v župnijsko dvorano v Doberdobi na prireditve Po Trubarjevih poteh in na razstavo originala Biblije iz l. 1584.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da bo na srečanje, na valentinovo, v soboto, 14. februarja, odpeljal v Prvačino prvi avtobus ob 17. uri iz Doberdoba, nato s postanki na Poljanah, Vrhu, v Sovodnjih in Štandrežu. Drugi avtobus pa bo odpeljal ob 17. uri s trga Medaglie D'oro (blizu ul. Catterini), nato s postanki pri pevskem mostu-pri vagi, pri telovadnici v Podgori in Štandrežu. Priporoča se točnost. **Vpisovanje v otroške vrte** in v 1. razred osnovne šole poteka na ravnateljstvu v ul. Brolo, 21 od 2. do 28. februarja 2009, od ponedeljka do petka od 11. do 13.30, ob sobotah od 11. do 12.30, ob torkih in sredo tudi popoldne od 15. do 17. ure.

Trinkov koledar 2009 bodo predstavili v petek, 13. februarja, ob 18. uri v čitalnici Feiglove knjižnice v KB centru v Gorici. Predstavitve zbornika in srečanje z beneškimi ter rezijanskimi kulturnimi delavci prirejuje SKGZ, ZSKD in Knjižnica Damir Feigl. Vabljeni!

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja družabnost na valentinovo v soboto, 14. februarja, z začetkom ob 18. uri v kmečkoturistični restavraciji v Prvačini. Vpisujejo običajni društveni poverjeniki.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja na dan žena, v nedeljo, 8. marca, izlet v Vicenzo za ogled pomembnih kulturnozgodovinskih zgradb in spomenikov ter griča Berico. Vpisujejo: Saverij R. (tel. 0481 390688), Ivo T. (0481 882024), Dragica V. (0481 882183), Ana K. (0481 78061), Ema B. (0481 21361).

Z Novim glasom v južno Turčijo in na Ciper po poteh sv. Pavla od 20. do 29. aprila 2009. Vabimo Vas, da pohitite z vpisom, ker se bo vpisovanje zaključilo 20. februarja. Za informacije: uprava v Gorici, tel. 0481 533177 ter uredništvo v Trstu, tel. 040 365473.

Darovi

Za sovojenjsko sekcijo krvodajalcev: ob sv. krstu vnučkov Mateja in Maje Corsi daruje Magda Sfiligoj 200 evrov. **Za Novi glas:** v spomin na očeta Josipa Terčona ob 110-letnici rojstva darujeta Rožica in Marinka 100 evrov.

Ob nabirki za katoliški tisk: župnija Nabrežina 160; župnija Šempolaj 180, župnija Zgonik 160; Zavod sv. Družine 85; župnija Pevna 80; župnija Štmaver 80 evrov.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 13.02.2009 do 19.02.2009) Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 18.30 do 19.30, na soboto ob 15. uri. Spored:

Petek, 13. februarja (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: domače viže, zborovski kotiček, iz krščanskega sveta, zanimivosti in humor.

Sobota, 14. februarja (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 16. februarja (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound, živemu se vse zgodi, vroči šport in rubrike, obvestila in zanimivosti.

Torek, 17. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 18. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Bori dehtijo - Izbor melodij.

Četrtek, 19. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Pri težavah s krčnimi žilami in odprtimi ranami se obrnite na

CENTER ZA ZDRAVLJENJE VENSKEH BOLEZNI V PORTOROŽU

dr. sci. med. J. Zimmermann, specialist kirurg, tel. 00386 31 837218

*Nas ljubezni
gospod župnik
VILJEM ŽERJAL
praznuje 80 let.
Vse najboljše mu želimo
vsi farani iz Gabrje
in z Vrha Sv. Mihaela ter
PD in cerkveni zbor
Vrh Sv. Mihaela*

*Ob visokem življenjskem
jubileju gospoda župnika
VILJEMA ŽERJALA
mu zbor Rupa-Peč in
vsi župljani iz srca
čestitamo in želimo
obilo zdravja
ter kličemo še na mnoga
leta med nami.*

**KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE**

**ISKRIVI SMEH
NA USTIH VSEH**

NIZ VESELOIGER LJUBITELJSKIH ODROV

- Petek, 13. februarja 2009, ob 20.30
Branislav Nušić
KAJ BODO REKLI LJUDJE
REŽIJA JOŽE HROVAT
Dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež

VELIKA DVORANA
KULTURNEGA CENTRA LOJZE BRATUŽ

Slavnostni govor prof. Mirana Košute na proslavi 100-letnice Glasbene matice

Ker naša notranjost smo...

V nedeljo, na praznik slovenske kulture, 8. februarja, se nas je v čedadskem gledališču Ristori zbralo veliko, prišli smo od vsepovsod, s Tržaškega in z Goriškega, predvsem pa so prišli Beneški Slovenci in prijatelji iz Slovenije in napolnili smo gledališče tako, kot se zgodi samo malokrat. In ni nam bilo žal, da smo množično prišli v Čedad in tako našim beneškim bratom izkazali solidarnost v njihovem boju za narodne in osebne pravice, saj so nam prireditelji letos pripravili tako Prešernovo proslavo, kakršne rabimo v naših časih: zgovorno in povedno, lirčno in epsko, predvsem pa z zaključkom, ki pove več kot vse naše pisanje, namreč to, da je zaščitni zakon za našo manjšino v Italiji en sam "bla-bla-bla...", saj ne prihaja do njegovega izvajanja, vsaj za Glasbeno matico ne.

Zmes glasbe in globoke melanholije, odlične poezije in dobrega veznega teksta predstave se je zmešala z odličnimi interpretacijami vseh glasbenikov, ki so na najlepši način pokazali, zakaj je tudi danes pomembna Glasbena matica, katere stoletnico smo proslavili. Preprosto zgovoren naslov: ... in čujem te; klavir igra... nas je popeljal v zgodovino Glasbene matice in njenih velikih žena in mož, predvsem pa v svet glasbe in kulture.

Za zelo dober scenarij predstave je poskrbela Tatjana Rojc, izvirna glasba za predstavo je delo Aleksandra Ipavca, ki je tudi nastopal v različnih vlogah glasbenika. Tekoče in umirjeno je predstavo zrežiral Gregor Geč, ki se je odlično izmaknil vsaki ceneni retoriki in nepotrebnemu patosu, Prešerna je pustil v ozadju, a je zato pesnik s Krasa govoril, dal je glasbi mesto in besedi, lepo. Preplet besednih, glasbenih in video sugestij (za slednje je poskrbel Antonio Giacomini) nam je med proslavo spregovoril o kulturnih in pedagoških dosežkih mnogih, prizadevnih docentov in mladih glasbenikov Glasbene matice. Igralec Danijel Malalan je bil prepričljiv, igralka in književnica Maja Gal Štromar pa nas je očarala z lepoto in prepričljivo vlogo Karmele, sestre pesnika Srečka Kosovele. Mešani pevski zbor Jacobus Gallus, ki ga vodi Marko Sancin, harmonikarski orkester šole Glasbene matice Špetar pod vodstvom Aleksandra Ipavca, trio harmonik, godalni kvartet Glasbene matice in harfistka Tadeja Kralj, prvi absolvent Glasbene matice, violinist Žarko Hrvatič in kitarist Marko Feri, to so imena glasbenikov, ki so sooblikovali tekočo in lepo predstavo.

V Čedadu je predstavo uvedel otroški pevski zbor Glasbene matice in dvojzlične šole iz Špetra "Mali lujerji", male pevce je vodil David Clodig. Slavnostni govornik je bil prof. Miran Košuta, čigar govor objavljamo v celoti.

Gromek in dolg aplavz je potrdil besede in glasbo nastopajočih.

JUP

Dragi beneški prijatelji, spoštovani ljubitelji slovenske kulture in

je dala meni kakor nepreštevni množici drugih slovenskih in neslovenskih, manjšinskih in večinskih, "predmejskih" in "zamejskih" gojencev ali poslušalcev kogojsko vzljubiti glasbo, praz-

lavcev, 22 poučevanih glasbil in predmetov, 8 pod perutjo ustanove delujočih zborov, ansamblov, skupin. Bi kdo sploh podvomil, da je Glasbena matica eden nepogrešljivih, vogelnih kamnov slo-

življanju nad šibkejšimi. Koliko strpnosti, dialoga, širine in humanizma premore slovenska kultura v razponu od Prešerna do Trinka, Predana, Petričiča, Vertovca ali njenih mnogih sedanjih Čeder-macev, najzgovorneje izpričujejo prav ustanove, kot je Glasbena matica, kjer se ob Mozartu, Donizettiju ali Merkuju dan na dan zlivajo v skupni akord melodije slovenskih in neslovenskih gojencev, kjer se ob teoriji ali solfeggiu slovenščina in italijanščina izmenjujeta v dvoedinem jezikovnem sožitju kakor glasovi v Bachovih fugah. In če vzamem zdaj za zgled takšno samodejno prelivanje besede, tisto multikulturno sozvočje beneščine in rezijansčine, slovenščine in italijanščine, ki tedensko pestrdenimo – strani Novega Matajurja, lahko tudi sam povsem naravno nadaljujem...

"La musica e' l'armonia dell'anima", fa eco a Čajkovskij in uno dei suoi romanzi Alessandro Baricco. Oggi, qui a Cividale, celebrando come ogni anno la giornata della cultura slovena nella data in cui scomparve il suo massimo Orfeo, France Prešeren, rendiamo unisono omaggio a chi da ormai un secolo continua a dispensare in queste talvolta dissonanti terre di frontiera le armonie dell'anima: il centro musicale Glasbena matica. Cent'anni di sollecitudine, passione, impegno,

venske kulture v Italiji?

Letošnji osmi februar je zato ob (t) ozvočju njenega jubileja tudi in predvsem matičin dan. "Brez glasbe bi bilo življenje zmota", je v Somraku bogov zatrdil Nietzsche. Brez Glasbene matice, pravim, bi bila slovenska kultura v Italiji sirota. A prav ta kultura, ki jo v imenu Prešerna povzdiguje danes za bežnih 24 ur na oltar narodne časti, je zdaj tu pri nas pod kladivarsko neizprosno udarom. Ne samo, da se ni udejanjila niti veji- ca kulturnih obljub krovnega zaščitnega zakona, ne samo, da še nimamo slovenske sekcije konservatorija ali vrnje- nih Narodnih domov v Trstu in Gorici, ne samo, da v videmski pokrajini še ni videti slovenskih državnih šol ali televizijskih oddaj in predvsem ne samo, da skuša pod pretvezo splošne gospodarske krize sedanja italijanska vlada – zasilnim pravkom navkljub – finančno izstradati slovenske kulturne organizacije v Furlaniji Julijski krajini in jih v svetlobnokratkem triletnem pahni na beraški pločnik, zdaj

so kakor po modnem vzoru kakih tajiteljev holokavsta na vrsti celo zanikanje, vničevanje ali blatenje slovenske kulture in narodne skupnosti v Italiji: v Trstu postane nerodnost z otvoritvenim traktcem izgovor za slonovski kampanjo proti "nelojalni" manjšini, v Špetru je kulturna delavka ozmerjana, ker zagovarja znanstveno nesporno resnico, da je rezijansko narečje slovensko, v Benečiji se pomale vračajo časi Gladia in že pojutirnjem bosta ob Dnevu spomina na eksodus in fojbe slovenska kultura in slovenski človek vnovič obtožena barskega, italocidnega krvištva. Vsej tej kakofoniji pravim: Dovolj! Dovolj takemu izkrivljanju dejstev, takemu Evrope nevrednemu početju in sadističnemu

realta' culturali e musicali finalmente floride come quella bene- ciana o, peggio ancora, di com- pletare quell'opera di annienta- mento dell'autoctona cultura slo- vena avviata quasi 90 anni fa con il rogo del Narodni dom dalle squadre fasciste.

Ma la cultura slovena ha il diritto di vivere e di fiorire accanto a tutte le altre culture di questa nostra splendida, mosaica regione. E con l'indispensabile aiuto del prešerniano "vicino" di buona volonta' di certo vivra', fiorira'. Ad onta dei nuovi fascismi finanziari o dei ringalluzziti nazionalismi di confine. Dovra', la comu- nita' che la esprime, magari ottimiz- zare le poche risorse a disposizione, superare particolarismi, rinunciare alle rendite da orticel- lo, accorpare strutture nel rispet- to delle singole diversita' politi- che, ideologiche o confessionali, compattarsi al proprio interno, darsi una rappresentanza piu' pluralista, fondere nel nome della comune sopravvivenza anche qualche doppia scuola di musica nella medesima citta'. E dovra' soprattutto saper catalizzare su di se' i riflettori di Bruxelles, inter- nazionalizzare, europeizzare le sue istanze. Non per proprio torna- conto, ma per affermare anco- ra una volta, e per il bene di tutti, la liberta' e la democrazia in quest'angolo d'Europa. Con l'unica "arma" brechtiana mai utilizzata dagli sloveni nella propria storia: quella della pace, della cultura. E di certo, nel venturo secolo di vita che auspico alla Glasbena matica, anche con le sirene del can- to, del suono, della musica...

... kajti glasba je, morda še bolj kakor beseda, neizkrivljeno zrcalo duše, eterično neulovljiva, a do pekla verna podoba naše biti. Ne samo osebne, tudi skupinske, ljudske, narodne. Z mano vred potemtakem najbrž ni Italijana ali Slovenca, ki ne bi delil nasledka tistih uvodoma omenjenih Kogojevih besed o njej: "Izmed vseh stvari me je od moje mladosti najbolj mikala glasba... Bliže notranje narave je. Ljubezen do notranje narave pa je v meni večja kakor dopa- denje nad zunanjo, ki je notranji le posoda, kajti vse, kar je notranji naravi bliže, je bliže tudi meni, ker moja notranjost sem". Ob današnjem prazniku slovenske kulture, ob minulemu in novem stoletju, ki ga z Beethovno

professionalita', volati come il pre- sto di una giga tra bassi e so- prani, chiari e scuri, ma che han- no iscritto indelebili note sul pen- tagramma della cultura slovena e contribuito a forgiare con essa l'irripetibile specialita' etnica, culturale e linguistica di questa regione.

Eppure, per paradosso, mai come in quest'anno giubilare il futuro della Glasbena matica e dell'inte- rra galassia culturale minoritaria appare drammaticamente incer- to, fosco. Una legge di tutela tut- tura inapplicata, un draconiano decurtamento dei fondi statali desti- nati alle organizzazioni cultu- rali slovene in Italia, forse scon- giurato per quest'anno ma chis- sa' per quelli a seguire, rischiano di depauperare all'osso anche

Himno radosti iz srca evropsko kličem Glasbeni matici, zato samo drobna želja v napotek, ze- leno, iz plemenitih korenin tradi- cije vzkliko poroštvo nacionalne prihodnosti: Bodimo Kogojevi. Bodimo glasba. Ker naša no- tranjost smo.

Nadaljevanje
spominskega zapisa
ob 25 - letnici smrti
dr. Antona Kacina
(1901-1984)
bomo objavili v prihodnji
številki Novega glasa

Slavnostni govornik prof. Miran Košuta (foto JMP)

glasbe!

Ob somraku prve svetovne apokalipse, v letu Cankarjevega poslednjega diha, ko so sredi Kosovelove ekstaze smrti tonili v morju večerne žgoče krvi zlati stolpovi zapadne Evrope in sveta, je mladi, šestindvajsetletni slovenski skladatelj tiho, a prepričano izpel na dominsvetovsko stran: "Izmed vseh stvari me je od moje mladosti najbolj mikala gla- sba. Mogoče sem zato bil nanjo tako pozoren, ker ji v naravi ni bi- lo najti jednakega, tudi ne lepšega in popolnejšega... Zdi se mi, da le ona ve zagotovo, kje je njen vir in kam naj se vedno zopet nagiba in vtaplja..."

Marij Kogoj. Te njegove stavke sem v duši podpisoval vsak teden, ko sem – devet let star klarinetni zelenec – s titanskim naporom odrival vhodne duri pozneje z njegovim imenom ožlahtnjene stavbe na kucju Ulice Ruggero Manna v Trstu in se je po hrešča- vih disonancah mesta v hipu ču- dežno razklenil pred mano živi raj zvonkih, svetlih harmonij: ka- skade klavirskih lestvic z vrha sto- pnišča, spreleti gostolečih flavt iz

Danijel Malalan (foto JMP)

Gallusove dvorane, kristalna no- stalgija godal kakor daven, britva- st spomin...

Tisti raj sredi pekla sveta, tista oa- za zvočne lepote in popolnosti, ki

Osrednja Prešernova proslava v Cankarjevem domu v Ljubljani Stefki Drolc in Zmagu Jeraju letošnji veliki Prešernovi nagradi

Na predvečer slovenskega kulturnega praznika je v Cankarjevem domu potekala podelitev Prešernovih nagrad in nagrad Prešernovega sklada. Proslava z naslovom Daritev pomladi (Ver sacrum) je stavila na večno živost in drznost umetnosti, kar poudarja tudi igralka Stefka Drolc, ob slikarju Zmagu Jeraju, Prešernova nagrajenka za življenjsko delo.

Predsednik Upravnega odbora Prešernovega sklada Jaroslav Sk-

tenjem.

V obrazložitvi velike Prešernove nagrade za **igralko Stefko Drolc** je strokovna komisija zapisala, da jo "uvrščamo v antologijo največjih slovenskih igralcev in igralk dvajsetega stoletja in zagotovo tudi v prvo dekada enaindvajsetega stoletja". Slikar Zmagu Jeraj se je, tako strokovna komisija, uveljavil skoraj na vseh področjih likovne umetnosti.

Nezamenljiva prisotnost Štefke Drolc odseva natančno izrisan

pisano med najpomembnejšimi imeni slovenskega igraltva. Za Štefko Drolc, ki je decembra leta 2008 dopolnila 85 let, sta gledališče in življenje eno samo veliko prizorišče: ustvarjanje v poklicnem gledališču je enako mogočno, kot je bilo dokončno veljavno njeno pedagoško delo na umetniški Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani. Prepričana je, da vselej nastopaš in igraš, ustvarjaš vloge s srcem in predanostjo, z znanjem in življenjsko zrelostjo.

Akademski slikar Zmagu Jeraj se je mojstrsko uveljavil skoraj na vseh področjih likovne umetnosti: v slikarstvu, risbi, karikaturi, grafiki, fotografiji, gledališki scenografiji in filmu, njegova praksa pa je trdno osnovana na teoretski, kritični in pedagoški misli. Izkušnje dela v različnih medijih je vse življenje med seboj dopolnjeval in plemenil.

Njegovo ustvarjanje je bilo vedno odprto za najrazličnejše pobude in zadržito v svetovno tvornost, iz katere ni samo sprejemal, temveč jo tudi soustvarjal.

Akademsko šolanje in poznejše izpopolnjevanje nista bili vezani samo na slovensko sredino in tako je že kmalu izoblikoval izrazit avtorski slog. V zgodnjih portretih in urbanih ter krajinskih prizorih je v vseh likovnih tehnikah suvereno prepletal figuradni in abstraktni izraz čistih barvnih polj. Ob teh delih so v

elemente bogati z analitičnim premislekom in ostrenjem vseh vrst občutij. Ekspresivne prizore vedno bolj prekriva z impresionistično kopreno, pri čemer so nanosi in njihova soočenja včasih tako drzni, da segajo prav do meja teoretično in izkustveno opredeljenih barvnih sozvočij in tako ustvarjajo nove, še nevidene domišljajske svetove.

Glede nagrajencev Prešernovega sklada je upravni odbor Prešernovega sklada zapisal naslednje: **Sopranistka Sabina Cvilak Damjanovič** je z odliko doštudirala solistično petje v Gradcu in se nato izpopolnjevala v Parizu, na Dunaju in v Helsinkih. V sezoni 2004/2005 je postala štipendistka Karajanova sklada in članica Dunajske državne opere. Danes tudi solistka Opere in baleta v Mariboru je pozornost širše javnosti pritegnila takoj po diplomi z vrsto odmevnih opernih in koncertnih vlog. Po uspešnem gostovanju v vlogi Mimi v Puccinijevi operi La Boheme v Washingtonski Narodni operi, kamor jo je povabil Plácido Domingo, so njene glasovno perfekcionistične in odrsko celovito izdelane vloge postale ena najbolj mikavnih novosti ne le slovenske, pač pa svetovne pevske kulture.

Nenad Firšt je po končani Srednji glasbeni šoli v rojstnem Zagrebu študiral kompozicijo pri Danetu Škerlu in violino pri Roku Klopčiču na ljubljanski Akademiji za glasbo. Firštova ustvarjalna moč izhaja nemara predvsem iz dveh med seboj povezanih virov: iz bogate izvajalske izkušnje in iz na videz staromodnega iskanja vrednot v klasičnih estetskih idealih. Prav skozi lastno muziciranje presejana dodelanost glasbenega stavka podeljuje Nenadu Firštu status skladatelja, ki se v sodobni glasbeni kulturi hitre-

Marko Mandić se je pred dvanajstimi leti, ko je prvič igral na stranskem odru ljubljanske Drame, pojavil kot svetel žarek, nabit z energijo in mladostno, skoraj še otroško čustvenostjo, ki je pretresla avditorij. Čista duša, ki se odpira v svet, da bi s svojo zgodbo mogla seči do vsakega gledalca. Mladostnost, svežino in odprtost je ohranil do danes; a jim je dodal nove dimenzije, jih poglobil, vsebinsko obogatil in izostril s sijajno igralsko tehniko, ki si jo je oblikoval v številnih predstavah dramskega repertoarja, pa tudi z drugačnimi izkušnjami v neinstitucionalnem gledališču in na filmu. Vloge, ki jih je v zadnjih dveh letih ustvaril v predstavah Oj-dip v Korintu, Strahovi, Romantične duše, Katica iz Heilbrona, Osvajalec in Samo konec sveta, pričajo o izjemno širokem razponu zrelega ustvarjalca: igralcu, ki zna preplesti v sodobno prečiščenem psihološkem realizmu in prevzeti s kreacijami v novih gledaliških estetikah; suverenem iskalcu, ki se spušča v najdnežje gledališke avanture, pri tem pa vselej ohranja zavest in avtentičen instinkt za umetniško resnico.

Tobias Putrih je prejemnik nagrade Prešernovega sklada za leto 2008 za svoje umetniške dosežke, predstavljene v slovenskem paviljonu na 52. beneškem bienalu s projektom Beneški, atmosferski, in za pregledno razstavo z naslovom Quasi-Random v Neuberger Museum of Art v New Yorku leta 2007. Putrihova umetnost raziskuje dobre in slabe strani določenih vplivnih kulturnih modelov, kot so eksperimentalne kinodvorane, arhitektura, dizajn in znanost, ter njihov učinek na razne družbene strukture in kolektivno prakso. Svoje ugotovitve realizira v modelih, ki simbolično dokumentirajo transformacijo cenjenih materialov, kot so stiropor, lepilni trak, karton, les in gradbeni odri, v estetsko prepričljive in provokativno arhitekturno zastavljene zgodbe. V svojih arhitekturnih skulpturah pričakuje od gledalca, da se prepusti estetskim iniciativam in jih s svojimi predlogi in intervencijami nad-

ra. Tudi če ne razumeš vseh besed, še kako razumeš, za kaj gre. Tistim pa, ki ne razumejo, za kaj v njej gre, knjiga itak ni namenjena, četudi je prav zaradi njih sploh lahko nastala. Toda nastala ni sama od sebe. Napisal jo je Goran Vojnović, je o Vojnovičevem prvencu zapisala strokovna žirija. Literarni samogovor najstnika Marka Đorđića, ljubljanskega čefurja, kot si pravi sam, je kot slap in plaz obenem. V fantu so nakopičene najrazličnejše življenjske in kulturne plasti, ki niso geološko mrtve in vdane, čakajoče na kulturne antropologe, da jih potrpežljivo razkrijejo, pojasnijo in ovrednotijo. Ne: plasti so žive, utripajo in se eksplozivno mešajo, občasno izbruhnijo, in to tako močno, da jih Marko kljub svoji mladostni lucidnosti ne zmore razumeti, ampak se jim mora prepustiti. Prepušča se jim s komentiranjem, njegove besede so grobe, močne, igrive, duhovite, žaljive, porbane z vseh vetrov in temeljito pomešane. Toda ne glede na to, od kod in kakšne so, vse besede v romanu so obsojene na položaj spremljajočega pojava, nikoli niso same sebi namen. Soočanje z zamolčanim delom narodove zgodovine oziroma lastno travmatično preteklostjo ne more biti drugačno kot boleče, in vendar se **Miran Zupanič**, avtor dokumentarnega filma letova nezacelejenih ran in intimnih tragedij s skrajno občutljivostjo. Glas daje številnim posameznikom, ki so odraščali s stigmo izdajalcev v pomanjkanju starševske ljubezni, z občutkom izkorenjenosti in ukradenega otroštva.

Glas daje pretresljivim usodam otrok iz prevzgojnega taborišča Petriček, kjer so jim brisali identiteto, jih ustrahovali in iz njih delali svojevrstne janičarje. S skrajno askezo izkazuje avtor človeku prizadetost nad tragično dimenzijo pripovedi; in čeprav pogleda v mračno brezno zaslepljenega človeškega bitja, je film en sam klic po tem, da to brezno ne bi pogledalo nazaj v človeka. Otroci s Petrička so obenem skromen in avtorsko najpomembnejši poskus osvetlitve dela zločinov in krivic, ki so se po drugi svetovni vojni

Slikar Zmagu Jeraj in igralka Štefka Drolc

rušny se je v svojem nagovoru s pomočjo Orfeja, Evridike, Prešerna in Julije navezal prav na lepoto pesniške besede, ki uroči in ki hkrati vzbuja sočutje. Slavnostni govornik, dobitnik "velike Prešernove" Jeraj je zbrane spomnil, da vse preveč slovenske umetnosti ostaja skrite v atelejih, zato: sprejmite like v vaše domove in kipe na vrtove. Legendo slovenskega gledališča, pri 85-letih še vedno aktivno igralko Štefko Drolc, so ob podelitvi nagrade spremljale stoječe ovacije. Drolčeva se je zahvalila vsem gledališčnikom, ki so jo oblikovali. Igralka sem, z vsem svojim bitjem, je dejala. Zmeraj nekomu govoriš, to je gledališče, je nadaljevala Drolčeva, ki je tokrat govorila predvsem o tistih, ki "nimajo nič", in kako se je potrebno potruditi, da nam bo lepo. In še: "brez kulture ne bomo obstali". Režiser umetniškega dela proslave Diego de Brea se je letošnjim nagrajenim umetnikom in vsem, ki praznujejo kulturni praznik, poklonil z Daritvijo pomladi, s hvalnico življenju in vsemu lepemu. Ob komičnih vložkih, podloženih z zametki pantomime, v izvedbi igralcev Janeza Škofa in Jerneja Šugmana, sta k proslavi bistveno prispevali glasba Alda Kumarja in scenografija Marka Japlja. Pesem Gregorja Strniše Ko bi jaz postal bogat je med proslavo zapela Irena Preda. Nagrade Prešernovega sklada so si prislužili sopranistka Sabina Cvilak Damjanovič, skladatelj Nenad Firšt, igralec Marko Mandić, kipar Tobias Putrih, pisatelj Goran Vojnović in režiser Miran Zupanič.

Drolčeva je nagrado prejela za veličasten in obsežen umetniški igralski opus in za življenjsko delo, ustvarjeno v gledališču, filmu, na radiu in televiziji, za akademsko pedagoško delo in kulturno poslanstvo. Slikar Jeraj pa je strokovno komisijo prepričal z ustvarjanjem na raznih področjih likovne umetnosti in z njihovim medsebojnim boga-

portret igralke - komedijantke - v obvladovanju miselnega in emotivnega, notranje silovitega ohranjanja igralske izpovednosti s pretanjenim občutkom za osebno individualnost. V njeni igralski umetnosti se vselej znova prepletajo lepota in poetičnost, krhkost in strogost, značajska in sodobnost, tišina in krik in smeh, čustvo in razum.

Njena ponotranjena igra je mojstrsko upodobljena v številnih kreacijah gledaliških in radijskih uprizoritev tragedij, dram,

Letošnje Prešernove nagrajence so sprejeli tudi predsednik Danilo Türk, premier Borut Pahor, predsednik DZ RS Pavle Gantar in ministrica za kulturo Majda Širca

komedij, poetičnih iger, v groteskah, v psiholoških in karakternih igranjih...; prepričljivo nam govori s filmskega platna in televizijskih zaslonov. S svojo živostjo podobe, glasu, kretnje in pogleda nas tako silno prevzame, da začenjamo verjeti v mitске razsežnosti igralskega poklica.

Ime Štefke Drolc bo za vselej za-

poznih sedemdesetih letih začele nastajati Risbe kar tako, oblikovane kot osebne interpretacije preprostih motivov.

Izkušnje obeh zanimanj, preučevanja čistih, neasociativnih likovnih elementov in pripovednosti, je Jeraj v naslednjih letih združil v seriji slik brez naslova, ki jih dela še danes. V njih natančno izoblikovane likovne

ga pozabljanja izmika pastem hitre pozabe s prefinjeno ustvarjalno držo, zasidrano v strasti muziciranja. Dosedanje delo razkriva Nenada Firšta kot celovitega glasbenika, ki z vsem, kar naredi, uspe začrtati pomembne kulturne sledi na treh področjih svojega delovanja: ustvarjalnem, poustvarjalnem in organizacijskem.

gradi ter zaključiti. Gledalec se tako znajde v vmesnem prostoru med kiparstvom in arhitekturo, prežetim z znanstveno fantastiko in sanjami, uperjenimi v prihodnost stanja materije in vzdrušja duha.

Goran Vojnović je napisal dobro knjigo. Kratko. Veliko. Učinkovito. Ki zadene. Lahko se bere kot fora, lahko kot metafo-

zgodili na slovenskih tleh, celo krivic nad povsem nedolžnimi v najbolj občutljivi fazi oblikovanja osebnosti. Poskus, ki je pomemben zaradi vrnitve dostojanstva in integritete tem posameznikom, obenem pa gre za mojstrsko filmsko delo, ki ne more nikogar pustiti neprizadete.

(prirejeno po STA)

Kratki

Gospod Jože Markuža - ad multos annos!

Župnijske skupnosti v Šempolaju in Zgoniku so v nedeljo, 18. januarja, voščile svojemu župniku, dr. Jožetu Markuži, ki je na ta dan obhajal svoj 70. rojstni dan, mu čestitale in v zgoniškem župnišču tudi priredile majhen sprejem. Ko ga človek vidi, kako zavzeto skrbi za zaupane mu fare in farane, mu ne bi pripisal sedem križev, kaj šele ko načrtuje in vodi tradicionalna potovanja in romanja po svetu, ki jih organizira tednik Novi glas. Označuje ga velika vztrajnost, kar je potrdil v raznih okoliščinah, zlasti pa ob gradnji cerkvice v Cerovljah in obnavljanju zgoniške župne cerkve sv. Mihaela nadangela in samega župnišča. Verjetno pa mu prav ta kraška vztrajnost pomaga, da leto za letom v nelahkih okoliščinah duhovno oskrbuje glavino vasi devinskega dekanata. Prav na njegov predlog je na primer dekanjska revija cerkvenih pevskih zborov dobila krožni značaj, tako da se seli iz župnije v župnijo in lepše povezuje razne farne skupnosti. Leta 1965 je bil posvečen v duhovnika vzhodnega bizantinsko - slovanskega obreda in zato ga mnogi poznamo in cenimo tudi zaradi njegovega neutrudnega ekumenskega delovanja ob že pokojnem tržaškem duhovniku dr. Angelu Kosmaču in profesorju Stanku Janežiču, ki sicer živi in deluje v Mariboru. Tako g. Markuža zadnja leta organizira in vodi vsakoletno bogoslužno srečanje v čast svetima bratoma Cirilu in Metodu v znanem Marijinem svetišču na Vejni pri Proseku, a tudi ekumenska srečanja ob molitvenem tednu za zedinjenje kristjanov na Goriškem, saj je voditelj Apostolstva sv. Cirila in Metoda ter član Slovenskega ekumenskega sveta. Zanimivo je, da je tudi prevedel Božjo liturgijo sv. Janeza Zlatoustega in sv. Bazilija Velikega. Od svoje vrnitve iz Rima, kjer je leta 1974 branil doktorsko disertacijo na Gregorijani, pa je Jože Markuža tudi aktiven v odboru Goriške Mohorjeve družbe, kjer je bil od leta 1977 do 1992 tudi njen tajnik, nato pa do danes njen podpredsednik. Vsa leta pa je tudi glavni urednik Koledarja GMD. Dolgo let je poučeval verouk na slovenskem učiteljskišči S. Gregorčič v Gorici. Zgoniški in šempolajski župnik, g. Markuža, je tudi pesnik, ki svoja pesniška dela objavlja pod psevdonimom Aleksej. Največ pesmi je izšlo v raznih zbornikih, leta 1983 pa je izdal pesniško zbirko V času. Nič koliko pa je članov, ki jih je dr. Markuža objavil v raznih revijah in zbornikih, ki pričajo o njegovih širokih zanimanjih. Ob vsem, kar dela, je gotovo, da je to človek, ki skuša ohraniti živ plamen vere in narodne zavesti po naših vaseh. Gotovo je to naporno in v glavnem neuhvaležno delo. Naj mu zato voščimo trdnega zdravja in veliko dobre volje, da bi ga tudi v prihodnje srečevali kot neutrudnega dušnega pastirja in kulturnega delavca.

Foto DPC

V Mavhinjah je umrl Stojan Furlan

V četrtek, 5. februarja, smo se sorodniki in prijatelji zbrali v Mavhinjah na pogrebu Stojana Furlana, ki je umrl 16. januarja, dober mesec pred tem pa je dopolnil 77 let starosti. Bil je prijazen, vesel in dober človek, po poklicu zidar, ki je v svoji mladosti nekaj let preživel v Južni Afriki, se nato naveličal tistega življenja in se vrnil domov. Za dobrega zidarja ni bilo pomembno, ali bo ostal križem rok. Bil je priljubljen in zanimiv sogovornik, ki je v družbi znal tudi lepo pripovedovati o svojih doživetjih. Rad je bil v družbi, čeprav je po materini smrti ostal sam in je zanj skrbela sestra Livija. Zadnja leta pa ga je močno prizadela bolezen, tako da je moral poiskati potrebno nego v seslanskem domu za ostarele. Pogrebni obred je potrdil, da so ga imeli sovaščani radi. Žalno mašo je zbrano vodil župnik, g. Janko Hajšek, na kuru je pel domači ženski cerkveni zbor pod vodstvom Majde Legiša. Pridružili so se jim Fantje izpod Grmade, saj je Stojan nekaj let pel pri tem zboru. Na pokopališču pa so mu Fantje pod vodstvom Iva Kralja zapeli dve pesmi in se mu javno zahvalili za prijateljstvo in pomoč, ki jo je vedno rad nudil zboru, še zlasti ko so obnavljali svoj sedež v Devinu. Takrat je pri zidarskih delih večkrat priskočil na pomoč. Sestri Liviji in drugim sorodnikom naj izrazimo iskreno sožalje tudi v imenu našega uredništva. / MT

*Dragi stric Vili,
nazaj v čas segajo spomini,
v lepe in manj srečne dni,
ko vedno si nam bil ob strani,
delil nasvete, toplino in nasmeh.
Danes, ob tvojem življenjskem jubileju,
sklenemo s tabo topel objem
in iz srca se nam misel rojeva:
hvala za vsako tvojo dobro besedo
in za tvoje velikodušno srce.
Na mnoga leta!*

Sestre Danila, Stana in Imelda ter
nečaki in nečakinje z družinami

*Spoštovani gospod VILJEM ŽERJAL!
Sirah pravi, da modri izliva dalje svoj nauk
in ga zapušča v dediščino poznim rodovom.
Hvaležni za vse nauke in zgled
Vam ob Vaši 80-letnici življenja iskreno čestitamo.
Želimo Vam vse dobro, trdnega zdravja
in božjega blagoslova za nadaljnje
delovanje na Božji njivi.*

Župnik Franc Pohajač in
župnijska skupnost sv. Jerneja ap. z Opčin

DRUŠTVO SLOVENSKE IZOBRAŽENCEV Gost Pino Roveredo

"Drugim pomagam zato, da bi sebe še naprej reševal"

Brazgotine življenja se pri vsakem, ki je v svoji preteklosti okusil več grenkih preizkušenj, kažejo v najrazličnejših oblikah. Pinu Roveredu se te rane kažejo v besedi - pisani in govorni. Beseda mu je bila še zlasti sredstvo, s katerim je nekoč po dolgem obdobju težav začel ponovno srkati prerojen in dišeč nektar življenjske rože.

Vsakišno srečanje s pisateljem, avtorjem živih pričevanj človeških nesrečnih globin, ne more pustiti poslušalca ravnodušnega: njegova usoda ima namreč tako težo ne le zaradi preizkušenih kalvarij, a predvsem zato, ker se je iz dna znal dvigniti in oplemeniti pojem upanja z dejanskim, vsakodnevnim trudom. "Upanje stane veliko napora", je dejal pisatelj občinstvu Peterlinove dvorane, ko je bil v ponedeljek, 2. februarja, gost Društva slovenskih izobražencev.

Pred nedavnim je Založba Mladika izdala prevod Roveredove zbirke kratkih zgodb Sporoči mi. Prevajalka prof. Magda Jevnikar se je na Donizettijevi od avtorju odzvala vprašanjem, ki jih je postavljala Nadia Roncella. "Prevajanje knjige sem doživljala kot pravi izziv", je dejala Jevnikarjeva. Slog Pina Rovereda je namreč zahteval doslednost predvsem pri prevajanju virtuoz-

nih jezikovnih zvez. Knjiga Mandami a dire se od prve Roveredove uspešnice Capriole in salita (založba Lint) razlikuje po bolj izpiljenem slogovnem registru, ki se hkrati kaže tudi v doslednejši idejni zasnovi celote. Prof. Jevnikarjeva je zgodbe tržaškega pisatelja primerjala sodobni tendenci npr. tudi slovenske literarne

nosti, je na DSI-ju dokazal, da je uspešnost knjige tačas izpilila njegovo govorniško sposobnost. Nadia Roncella, ki je neposredno sledila prevajalskemu načrtu prof. Jevnikarjeve, je uvodoma spregovorila o pisateljevem pronicljivem začitovanju protislovnih si čustvenih doživetij (moč nemoč; ljubezen-sarkazem): "Ro-

Foto IG

scene, v kateri prevladuje povednost zahtevnih življenjskih zgodb. Knjiga Sporoči mi (založba Bomplan) je leta 2005 prejela nagrado Campiello, kar je avtorju zagotovilo dokončno potrditev v italijanskem kulturnem krogu. Kljub temu da se je Roveredo vedno branil medijske izpostavlje-

veredo sili bralca, da bi z drugačnega zornega kota zrl na svet. Njegov pogled, s kakršnim sami pronicamo vase in v ostale, je pristen". Težko je spregovoriti o Roveredu, ne da bi se seznanili z njegovim osebnim zaledjem. Odgovori, ki jih je gost večera ponujal Roncellijevi, so tako spleti film njegovega trdega življenja.

Rodil in odrasčal je v Trstu. Tako mati kot oče sta bila gluhonema. "Hvaležen sem svojim staršem, ker so me naučili teže in pomen tišine: tišina je namreč pogoj za pisanje", je pristavil Roveredo, nato je lucidno, a z dobršno mero distance, nanizal dogodivščine svojega življenja, ki so ga od mladinskega inštituta ("v zavodu smo se morali držati izredno stroge in okorne discipline") prek težav z alkoholom privedle do zaporniškega obdobja, nato pa še do pripora v umobolnici. "Svoje preteklosti nisem nikdar pozabil predvsem zato, ker sem dolga obdobja svojega življenja posvečal globokim razmišljanjem": ta so bila osnova, na kateri je Roveredo razvil svoj literarni svet, s katerim je zrl v oči t. i. zadnjih na lestvici ("le takrat, ko si se dotaknil dna, se lahko ponovno povzpneš po življenjskem grebenu, še zlasti če si prestal izkušnjo nekdanjih umobolnic") in jim vlil poštenega dostojanstva. Roveredo je tako izdelal galerijo likov, ki jih je resnično spoznal na svoji poti. Roveredo se pisanja najraje loteva ponoči: "Knjigo Sporoči mi, k pisanju katere me je rotel Claudio Magris, sem pisal med nočnim delovnim urnikom v tovarni".

Pisatelj je na podlagi svoje izkušnje postal aktiven javnik krajevnih socialnih služb: veliko predava po šolah, zaporih in drugod. Roveredo pa se nikakor nima za misijonarja, ker še danes občuti težo svoje preteklosti: v Peterlinovi dvorani je namreč pošteno pristavil, da "drugim pomagam zato, da bi sebe še naprej reševal".

Igor Gregori

SV. IVAN Posebna nedelja za slovenske vernike

Plošče v spomin na slovensko tradicijo

V nedeljo, 8. februarja, je bila pri Sv. Ivanu posebna sveta maša, saj so slovenski verniki po bogoslužju, ki ga je kot običajno daroval g. Milan Nemac, lahko sledili blagoslovitvi spominskih plošč ob stoletnici kronanja podobe Rožnovske Matere Božje. V prvem desetletju 20. stoletja so namreč na Slovenskem imeli navado kronati Marijine podobe z Detetom. "Tak primer je Marijina podoba na Brezjah, katero so kronali leta 1907. Tudi Marijina podoba v naši cerkvi je doživela

isti slavnostni dogodek. Vendar po restavratorskih posegih, katerih je bila slika deležna pred devetimi leti, sta bili kroni odstranjeni, češ da sta za sliko moteči", je dejal g. Milan Nemac pred blagoslovom. Po restavriranju slike za jubilejno leto 2000 Umetniško varstvo namreč ni dovolilo postavitve kron na prvotno mesto. Svetoivanski slovenski verski skupnosti in Kulturnemu društvu Marij Kogoj se je tako še zlasti ob 150-letnici posvetitve župnijske cerkve sv. Janeza Krstnika zdelo primerno obeležiti pomemben

dogodek, ki posredno priča o naši nekdanji slovenski navadi. Na podobici, ki so jo domači verniki in predstavniki KD Marij Kogoj delili po sveti maši, je na eni strani upodobljena podoba Matere Božje z Jezusom, na drugi pa je prisrčna molitev, v kateri se verniki priporočajo nebeški Materi: "Ker sem tvoj, o dobra Mati, varuj me, brani me kakor svojo last in posest. Amen".

Foto IG

SLOVENSKA SKUPNOST Komisija za šolstvo in kulturo

Združevanje šol: čudežni recept?

Že dalj časa krožijo govorice o načrtu združevanja slovenskih šol. Nihče takega načrta ni izčrpno in strokovno predstavil javnosti. Na straneh Primorskega dnevnika je izvenel tudi nekaj očitkov, da je o teh stvareh bil govor za zaprtimi vrati. Hudo se mi zdi, da se o teh zadevah odloča, ne da bi dejavniki, torej učno, neučno, upravno osebje in uporabniki šole imeli sploh možnost predhodne poglobljene informacije. Kar mimogrede se odloča tudi o delovnih mestih, o čemer prizadeti zvedo iz časopisa. Vse to v sklopu v marsičem nedoločene in površne "reformne" ministrice Gelminijevе.

V zadnjih tednih je bilo združevanje šol predstavljeno po eni strani

kot nuja (beri: prilagoditev), ker dejansko v tem trenutku razpolagamo samo z omejenim (beri: vedno manjšim) številom ravnateljcev. O tem so drugi povedali svoja stališča in predloge - kot npr. tajnik SSK Močnik in tudi Komisija za šolstvo pri SSK, kateri podpisani predsedujem -, ki jih tu ne bom ponavljal, samo to: imamo pravico do ravnateljcev, zato je dolžnost države, da pripravljajo kadre in razpiše natečaj za ravnateljska mesta.

Na drugi strani pa je bila ustanovitev večstopenskih šol prikazana kot odprava ovir oz. kot nekaj čudežni recept, ki naj bi omogočal pedagoško kontinuiteto, začenši z vrtcem, med osnovno in nižjo srednjo šolo, ter enostavnejše, manj birokratsko vodenje šol oz.

šolskih stavb. Ni mi jasno, zakaj se to ne da rešiti drugače, ker so na delu profesionalci, o čemer nimam in ne sme biti nobenega dvoma. Vsekakor nihče ni pojasnil, v čem je "vertikalizacija" pravzaprav pozitivna, kaj se točno izboljša in kako. Šola oz. naše šole dokazujejo vedno znova, da je sodelovanje in dogovor možen. To sem te dni doživel pri skupnem pristopu do Dneva spomina na Soah med nižjo srednjo šolo Sv. Cirila in Metoda in osnovno šolo O. Župančič, to sem zabeležil ob drugih priložnostih med višjo srednjo šolo A. M. Slomšek in O. Župančič. Morda bo kdo očital, da so bile to samo skromne ali na določeno stvar osredotočene pobude. Gotovo se da narediti še več tako na vzgojnem kot tudi na upravnem področju za združevanje sil in pedagoško kontinuiteto. Prepričan sem, da so strokovnjaki, ki čutijo šolo za svojo in v katero vlagajo ne samo zahtevno delo, ampak tudi svoje srce, zmožni sodelovanje po-

globiti in razširiti, in sicer ne glede na to, ali bo šola večstopenska ali ne, ker to dejansko že delajo. Starši pa smo lahko pri tem sodelujoči in v pomoč ne nazadnje tudi lastnim otrokom.

Globoko sem tudi prepričan, da je v tem trenutku prednostna naloga druga, in sicer: kakovost pouka, izobrazba naših otrok, jezikovna sposobnost, široka in sodobna ponudba smeri, spodobne razmere, v katerih delajo tako uslužbenci kot otroci, ter priznanje in ovrednotenje vloge, ki jih dejavniki v šoli nedvomno imajo.

Te dni sem v Škratu bral zelo zanimiv članek gospe Vilme Colja S o sodelovanju do kakovosti (Škrat 5.6.2008, stran 30-31) t. i. "Mreže učnih se šol" o pouku v Sloveniji. Vem, da so šole v Sloveniji nekako drugače organizirane kot v Italiji - a morda se lahko od matičnih sosedov le česa naučimo in prilagodimo tukajšnjim razmeram in potrebam?

Predsednik komisije
Igor P. Merku'

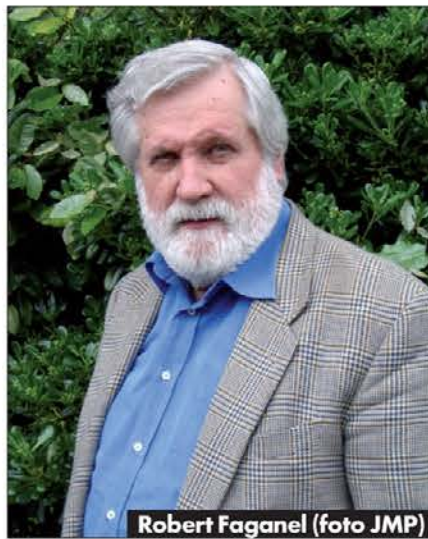
PETERLINOVA DVORANA Umetniki za Karitas

“Rad te imam, zaupam ti!”

V petek, 13. februarja, bo ob 19. uri, v Peterlinovi dvorani, odprtje prodajne razstave Umetniki za Karitas, na kateri bodo udeleženci XIV. mednarodne likovne kolonije, ki je bila lani avgusta na Sinjem vrhu, predstavili svoje stvaritve. Občinstvu Peterlinove dvorane se bodo tako s svojimi slikami v različnih tehnikah predstavili umetniki: Zalka Arnšek, Bogdan Čobal, Jana Dolenc, goriški slikar Robert Faganel,

letošnji prejemnik velike Prešernove nagrade Zmago Jeraj, Silva Karim, Azad Karim, Mira Ličen Krmpotić, Marjan Miklavc, Albina Nastran, Blaž Šeme in Miha Žorž. Razstavljeni bodo tudi dela ostalih strokovnih sodelavcev in darovalcev likovne kolonije Umetniki za Karitas, ki je konec leta že gostila v Gorici v galeriji Ars. Poleg na likovno kolonijo povabljenih umetnikov namreč svoja dela vsako leto znova prispevajo tudi

umetniki-darovalci, da je prodajna razstava še bolj uspešna. V počastitev kulturnega praznika bo prireditev obogatil prof. Jože

Robert Faganel (foto JMP)

Bartolj, strokovni sodelavec kolonije, slikar in kulturni urednik na Radiu Ognjišče: predaval bo na temo Kultura nas je vsa stoletja držala pokonci, kaj pa danes? Umetnike za Karitas bo predstavila voditeljica projekta in duša dobrodelne prireditve Jožica Ličen, razstavo pa bo odprl ravnatelj Škofijske karitas Koper g. Matej Kobal. Izkupiček prodanih del bo namenjen pomoči brezdomcem: geslo letošnje dobrodelne pobude je namreč “Rad te imam, zaupam ti!”

Odprta lekcija pevske akademije v Križu

Vzpostavili so tesnejši stik s srednješolsko mladino na teritoriju

Mednarodna pevska akademija v Križu praznuje v tem mesecu prvo obletnico ustanovitve. Laboratorij, ki si ga je zamislil in ga prizadevno vodi basist Aleksander Švab, je v prejšnji sezoni že pokazal sadove intenzivnih študijskih srečanj udeležencev z uprizoritvijo Mozartove opere Figarova svatba, v prihodnjih mesecih pa sta v načrtu izvedba Puccinijeve enodejanke Gianni Schicchi (premiera bo maja meseca) in opere L'elisir d'amore Gaetana Donizettija, slednja v okviru poletnega Festivala Morja na Očarjemem borjaku v Križu. Pevci iz Slovenije, Italije, Hrvaške, Češke in Slovaške so začeli poglobljati partituro srednjeveško obarvanega dela iz Puccinijevega znanega triptiha na štiridnevni delavnici v Slomškovem domu v Križu. Vodja akademije, ki ob sodelovanju mladega pianista Jana Grbca skr-

bi za individualni in skupinski pouk s celodnevni urnikom, si je zamislil tokrat še dodatno pobudo, in sicer, da bi v znamenju odprtega značaja tega laboratorija vzpostavil tesnejši stik s srednješolsko mladino na teri-

ri, sta sestavini pobude, ki bi jo kriška akademija skušala uresničiti v sodelovanju s šolami. Poskusno je v učilnico stopila skupnica najstnikov, ki so se prostovoljno udeležili odprte vaje in so ob koncu postavili pev-

nika. Laboratorij je priložnost, stopnja v umetniški rasti, lesk profesionalnih opernih odrov pa ni nujno glavni namen tega dela, kot je priznal tenorist Sebastijan Podbregar. Vzgojni cilj potrjuje tudi dejstvo, da je akademija neomejeno dostopna tako diplomiranim pevcem kot ljubiteljem z manjšo solopevsko izkušnjo. Zaključnega koncerta dvajsetih sodelujočih pevcev se je ob koncu seminarja udeležil tudi častni gost, superintendant tr-

Foto Kroma

toriju. Operna glasba je namreč povsem tuja mlajšim generacijam, ki bi lahko pridobile veliko zanimivih spodbud ob globljem spoznanju mnogih sugestij tega glasbenega in gledališkega področja. Pogovor s pevci in soočanje s njihovim delom, ne nazadnje s pripravo na operno uprizoritev v polprofesionalni razsežnosti tega laboratorijskega okvi-

cem nekaj vprašanj o njihovem delu in načrtih. V odgovorih pevcev je zaslediti trezno zavest, da bodo s tem študijem pridobili pevsko in odsko izkušnjo, ki je s koncertno dejavnostjo ne morejo gojiti. Če bo vse to lahko postalo odskočna deska za profesionalne angažmaje, bo seveda odvisno od sposobnosti posamez-

škega opernega gledališča Verdi Giorgio Zanfagnin, kar je predstavljalo veliko spodbudo za vse nastopajoče. Po pozdravu Aleksandra Švaba se je bogat spored opernih arij vrstil v obliki malega portreta vsakega pevca, ki se je posebej predstavil in zapel pred nabito polno dvorano navdušenih poslušalcev. **PAL**

Kanadski Cirque Eloize je gostoval v gledališču Rossetti Predstava Rain je navdušila!

Tržaško gledališče Rossetti že nekaj sezon ponuja publiki zanimive in inovativne predstave, ki jih po navadi druga gledališča ne vzamejo v poštev. Tako lahko z veseljem opazimo, da imajo poleg proze na odru Rossettija prostor tudi musical, glasbeni večeri in ples, in to v posebnem abonmaju za vsako izmed teh umetniških zvrsti, kar je pri nas prava redkost. Ponudba se ne ustavi samo pri klasičnih imenih, ampak raziskuje tudi sodobnejšo odrsko govornico mladih umetnikov na mednarodni ravni, ki z najrazličnejšimi stili in principi raziskujejo, kaj vse lahko pomeni odrska umetnost danes. Verjetno se vam je zadnje čase že zgodilo, da ste šli na tradicionalni koncert klasične glasbe, kjer ste med eno skladbo in drugo prisluhnili tudi recitaciji poezije ali proznega odlomka in ta minimalna sprememba že nekaj pomeni. Musikal namreč ni samo glasba, ampak tudi ples in gledališka igra. Na sodobnem plesnem večeru se zgodi, da telesno pripoved plesa prekine tekst ali glasba v živo, ali gledališko pripoved scena pantomime, plesa ali glasbeni trenutek. Nekateri puristi se zgražajo, sama raje

opazujem evolucijo in mutacije umetniških zvrsti s presenečenjem in spoštovanjem. Zdi se mi namreč, da lahko določeno stvar povemo na veliko načinov, a bistvo je eno samo, ki obsega vse govore. V gledališču Rossetti se tako govornice prepletajo, ker je njihova ponudba precej raznolika, za vse okuse. To je veljalo za predstavo Rain (Dež) kanadske cirkuške skupine Cirque Eloize, ki je bila na programu abonmaja za musical od 14. do 18. januarja. Cirque Eloize združuje v predstavi ples, akrobatiko, tradicionalne cirkuške veščine, a tudi glasbene točke in gledališke trenutke. Predstava je prekipela od presenečenj, scenografskih efektov, magije, trikov, hitrih zasukov, a tudi lirčnih trenutkov, ko sta prevzeli besedo poezija in glasba. Predstavo Rain je ustvaril Daniele Finzi Pasca, umetnik, ki je vodil že veliko podobnih projektov po svetu, med katerimi je Corteo znanega Cirque du Soleil in predstavo ob zaključku olimpijskih iger v Turinu. Rain je najbolj znana predstava cirkusa Eloize in je del Triologije neba, kjer nas Finzi Pasca povleče v svet mladostniških sanj in spominov, ko mu je bil

všeč dež in je čakal na naliv, da bi se prepustil vodi iz neba, ki mu je pomenila prerojenje. Dež mu še zdaj daje občutek svobode in obenem presenečenja. Predstava je polna subtilne nostalgije, melanholije in navezanosti na rojstni kraj, občuti se ljubezen do kraja, kjer ima vsak svoje korenine. Zdi se, da prihajajo izvajalci iz starega albuma fotografij; elegantni kostumi, pričeske in maskiranje v stilu 20. let prejšnjega stoletja, a tudi cirkuške točke in igralski vložki spominjajo na improvizirane poulične nastope cirkuških skupin, ki so pred sto leti krožili po vaseh in mestih. Glasba je večkrat izvedena v živo, v obliki chanssona, s solističnim ženskim glasom in spremljevalnim zborčkom ter preprosto klavirsko spremljavo. Vsi ti elementi dajejo predstavi eleganten in gledališki priokus, spominjajo pa tudi na okajeno in nočno okolje kabareto izpred sto let. Cirkus je oblika predstave, ki jo mnogi podcenjujejo, ker je ne poznajo dovolj in ker smo navajeni na povprečne cirkuške predstave, ki krožijo po naših mestih.

V resnici je cirkus kot umetniška zvrst v stalnem razvoju in ponuja publiki pravo umetniško doživetje, kot velja tudi za Cirque Eloize. To je prostor izmenjave mnenj in širjenja lastnih mej, saj se v njem že po tradiciji srečujejo različne kulture in ljudje, ki prihajajo iz različnih okolij. Cirkus postane tako pravi multikulturni “šotor”, kjer se prepletajo različne tradicije iger, spektakla, načini vzpostavljanja odnosov s publiko in različni smisli dela na o-

dru. Cirkuški umetniki so potemtakem najbolj prožni, odprti za drugačnost in za raziskovanje novega in neznanega, ker je to stalno iskanje od nekdanjega cirkusa, ki je prostor magije. Kaj pa je magija drugega kot spremenitev nečesa v nekaj drugega?

Cirkus Eloize je pripadnik nove generacije cirkusa, kjer se igralci, pesalci, akrobati in glasbeniki srečajo in skupaj ustvarjajo tisto posebno magijo, ki je v samem srcu cirkuške umetnosti. Te nove cirkuške realnosti se širijo po Evropi, a tudi drugod po svetu, kot recimo v Quebecu. Tako se je leta 1993 zbralo sedem mladih umetnikov, ki prihajajo z otokov Madeleine in so diplomirali na Državni cirkuški šoli v Montrealu, in ustanovilo Cirque Eloize,

municirajo brez besed. To niso samo akrobatske veščine, ampak različna uporaba telesa, kot glasbenega instrumenta, pripovedi neke zgodbe ali kot prikaza virtuosnih fizičnih sposobnosti, ki prebudijo v publiki občudovanje. Tako ima umetnik-izvajalec na odru več razsežnosti komuniciranja. Tudi občutljiva uporaba luči, določenih scenskih elementov ter posebnih efektov, ki so presenetili publiko, je še bolj poudarjala različne trenutke zgodbe. Tako je skoraj prozorna dolga črna zavesa, ki je ločevala oder na dva dela, dajala jasen občutek dogajanja v realnem svetu, ki so potekala pred zaveso, v nasprotju z dogajanjem na drugi strani zaves, ki so se zdeli bolj “megleni” zaradi nje in tako popeljali gledalca v sanjski svet. V osrednjem trenutku predstave pa se nenadoma na oder zlije močan dež, ki zmoli vse udeležence in spremeni njihov nastop v veselo igro in krik svobode. Na sredi odra je pravi bazen, v katerega vsi skočijo, v njem plešejo in plavajo. Ta zamisel je bila še posebej všeč publiki. Polno takih in še drugih, plesnih, akrobatskih in glasbenih elementov, ne nazadnje pa seveda umetniška obazrtljivost in virtuosizem izvajalcev so dajali predstavi Rain res poseben čar in ustvarili nepozaben večer.

Raffaella Petronio

Obvestila

V tržaškem Kulturnem domu bo ta konec tedna gostovanje koprodukcije predstave SNG Maribor - SMGL - Cankarjevega doma Ljubljana in SSG Trst Vihar W. Shakespeara v režiji Vita Tauferja. Pravljica komedija bo na sporedu v petek, 13., (red A, T, F), v soboto, 14., (red B) ob 20.30 in v nedeljo, 15. februarja, (reda C in K) ob 16. uri. Blagajna SSG je odprta od ponedeljka do petka od 10. do 17. ure (zeleni številki 800 214 302).

Slovensko kulturno društvo Baroklje, ul. Bonafata 6, pod pokroviteljstvom Slovenske prosvete in Zveze slovenskih kulturnih društev vabi na srečanje s prof. Borisom Pahorjem, ki bo v soboto, 14. februarja 2009, ob 19.30.

Slovenska Vincencijeva konferenca v Trstu prireja v sredo, 18. februarja 2009, ob 16. uri v dvorani Slovenske Prosvete, ulica Donizetti 3, prvo nadstropje, srečanje v počastitev dneva slovenske kulture. Na sporedu je splet Trubarjevih pesmic v izvedbi otroške igralske skupine Tamara Petaros z Opčin ter beseda o pomenu praznika slovenske kulture, ki jo bo podala Evelina Umek. Sledilo bo družabno srečanje ob spremljavi veselih viž harmonike Erika Kureta, kot se spodobi za ta predpustni čas. Toplo vabljeni!

Vsredo, 18. februarja, bo ob 17. uri v župnijski cerkvi pri Sv. Jakobu maša za dušnico v spomin na g. Marijana Živca. Mašo prireajo domačini iz Sočerge, ki že več let živijo v Trstu.

Z Novim glasom v južno Turčijo in na Ciper po poteh sv. Pavla od 20. do 29. aprila 2009. Vabimo Vas, da

V 102. letu starosti nas je zapustila naša dolgoletna pevka **MARIJA VIDIC** Naj ji da Bog v nebesih večno plačilo za vse, kar je dobrega storila. Svojem naše sožalje

Cerkveni pevski zbor in dom Jakob Ukmar Škedenj

pohitite v vpisom, ker se bo vpisovanje zaključilo 20. februarja. Za informacije: uprava v Gorici, tel. 0481 533177 ter uredništvo v Trstu, tel. 040 365473.

Koprodukcija predstava SSGin kulturnega zavoda Novi ZATO Zaljubljeni v smrt v režiji Sama M. Strelca bo na odru Male dvorane Kulturnega doma v Trstu na sporedu v četrtek, 12. februarja, ob 19.30, v petek, 26. marca, ob 19.30, v petek, 27. marca, ob 20.30, v soboto, 28. marca, ob 20.30, in v nedeljo, 29. marca, ob 16. uri, ko bo zadnja pono-vitev. Zaradi manjšega števila razpoložljivih sedežev je obvezna tudi za abonente predhodna rezervacija vstopnic pri blagajni Slovenskega stalnega gledališča (zeleni številki 800214302).

Čestitke

Z iskrenimi čestitkami ob okroglem življenjskem jubileju voščimo gospodu **Viliju Žerjalu** vse najboljše in trdnega zdravlja z željo, da bi Vsemogočni še naprej blagoslovljal njegovo plemenito delovanje med ljudmi in za ljudi. MePZ Sv. Jernej z Opčin in zborovodja Janko Ban

Darove bomo objavili prihodnjič.

ZCPZ v sodelovanju z ZSKD

prireja

TROMESEČNI VOKALNI TEČAJ

pod vodstvom Adija Daneva

ob sobotah od 7. marca dalje
v Finžgarjevem domu na Opčinah:

- a) v jutrajnjih urah bodo potekala predavanja o vokalni tehniki s praktičnimi vajami za pevce naših zborov, za mlade pevovodje in za vse ljubitelje petja;
- b) v popoldanskem času bodo srečanja namenjena opernemu, koncertnemu in komornemu repertoarju za solopevce.

Za informacije in vpise (do 27. februarja) pokličite na
tel. št. 349 4937834 ali 328 4535725

Prejeli smo

Polemike, ki to niso

Sva Sara Kravanja in Ana Slavec, dijakini 4. letnika ekonomske gimnazije v Sežani in bi radi odgovorili na članek Jolke Milič Nekaj polemikih besed v premislek, objavljen 22. 12. 2008. Lani sva pri predmetu sociologija pripravili raziskovalno nalogo "Zamejci v Italiji so družbeno zaprti skupina!" (ciljna skupina so bili naši vrstniki) in s tem naleteli na številne pozitivne in en sam negativen odziv – odziv Jolke Milič.

Že na začetku najinega raziskovanja sva vedeli, da se ne bodo vsi strinjali z nama. Tako pač je. Različni ljudje imajo različno mnenje o določeni stvari, v tem primeru o najini raziskovalni nalogi, ali še natančneje, o njenih rezultatih. Vsaka kritika je dobrodošla in sva jo tudi pripravljene sprejeti, če je utemeljena. Nekaj čisto drugega pa je, če je "kritika" brez

Jolka Milič (foto JMP)

vsakih temeljev in celo žaljiva – da ne bo pomote, ne do najinega dela kot predmeta kritike, ampak do naju samih. Jolka Milič naju je označila celo za – citiram – "novi razpečevalki mamil, ki ne poznata dobro še terena, ali za čisto navadni...lovači, ali odkar se tudi v tržaškem tisku reklamirajo prav iz Sežane, za nekam sumljive 'maseke'". (Čeprav se zavedava v kakšnem kontekstu je bila podana primerjava, se nama zdi neprimeren). Je to novo poimenovanje za tiste, ki bi radi navezali stik s sorojaki onkraj (nekdanje) meje?! Kar pa najbolj zmoti, je to, da članek temelji na skromnem poročilu in ne na veliko obsežnejši raziskavi, česar si gospa kot znana publicistka ne bi smela privoščiti in se nama zdi skrajno neprofesionalno. Napisala je torej članek na podlagi skromnega poročila, pri čemer pa se izgubi veliko pomembnih informacij, kar je pri tako kočljivi stvari nesprejemljivo (sploh če na podlagi tega nekoga obtožujemo!). Če bi ga. Milič prebrala najino

raziskovalno nalogo, bi vedela, da hipoteze "Zamejci so družbeno zaprti skupina!" nisva niti ovrgli niti potrdili. Nasprotno od prikazanega, tudi najino mnenje o Slovencih onkraj meje ostaja prej pozitivno. V nekaterih stvareh smo si podobni kot vsi najstniki, vendar ne moremo zanikati, da obstajajo tudi razlike med nami. Toda zakaj "družbano" vedno vsi razumejo kot "slabo"? Saj vendar nista sinonima! Prav zaradi tega sva se tudi odločili, da bova izvedli raziska-

vo; ker naju je zanimalo, kakšni so vzroki za razlike (če te sploh so). Vse se je razvilo iz preprostega vprašanja: "Ali ima sama meja res tako velik vpliv, saj živimo zelo blizu, razlike med nami pa so očitne"? Radovednost pač, ki sva jo uspešno povezali z obveznostjo narediti raziskovalno nalogo pri predmetu sociologija pod mentorstvom prof. in ravnateljca Dušana Štolfe. Razumeti moramo tudi, da je šlo za navadno raziskovalno nalogo na srednješolskem nivoju zahtevnosti in ne za kakšno diplomsko delo, kljub vsemu pa sva se dela lotili z resnostjo in zanimanjem. Pri tem sva morali upoštevati metodološki postopek, od katerega nisva smeli odstopati. V članku je bilo mogoče zaslediti tudi sarkastično pripombo, da sva najino ciljno skupino opazovali kot "pripadnike kakšnega afriškega plemena ali avstralske aborigine". Kako naj bi to počeli drugače? Šlo je namreč za prvo metodo raziskovanja, ki sva jo uporabili na samem začetku – prikrito opazovanje z udelež-

bo. Pozneje je sledil intervju, v katerem sva intervjuvali skupino štirih fantov, kar je nekoga zelo zmotilo ... Dragi ge. Milič z veseljem odgovori-

rim, zakaj je prišlo do tega. Bili sva že dogovorjeni s tamkajšnjim dekletom, da bo sodelovala in da pripelje še nekaj prijateljic, tako da bi imele skupino fantov in deklet, vendar si je premislila in pretrgala vse stike. Zakaj, bi morali vprašati njo.

Zanimivo se mi je zdelo tudi vprašanje, koliko poznanstev onstran nekdanje meje imamo skupaj s sošolci, še iz časov pred raziskavo. Ob tem vprašanju sem se resno zamislila, in ja, sram me je priznati in napisati, da je takih poznanstev zelo malo, če sploh so. Dragi zamejci, če se lahko tako izrazim, kdo je kriv, da je temu tako? Mi, vi, vsi? Kaj lahko storimo, da to popravimo? Bi se mogoče morali mi bolj poučiti o vaši preteklosti – ima to danes sploh še takšen vpliv kot nekoč? Bi mogoče vi morali uvideti, da vas jemljemo kot sebi enake, da niste nič drugačni od nas? Meja med drža-

vama je padla, čas je, da vsi skupaj odpravimo še psihološke meje. Mi in vi, saj ni tako težko.

P. S.: Ga. Milič, nad vašim načinom izražanja sva bili naravnost zgroženi in hkrati začudeni, da sva kot navadni srednješolki postali predmet Vašega zanimanja. Vaše besede so bile preprosto neutemeljene in obtožujoče, zato zahtevava, da se nama v naslednji številki Novega glasa javno opravičite. Poleg tega nisva bili niti z eno samo besedo žaljivi do nikogar, medtem ko ste vi dejali – citiram – "Ti zamejci so zares boječji in zakaženi, saj se za vsako fiko počutijo ogrožene", naju pa primerjali z mamilarkami in lovačami. Naslednjič raje premislite, preden uporabite take besede, sploh pa se prepričajte, kaj pravzaprav kritizirate. Prav ste imeli, ko ste dejali, da površno in prenapeto sklepanje ne koristi nikomur in samo zavaja. Točno to ste storili vi, ker niste vedeli, na kaj podajate repliko.

Sara Kravanja

Kje je resnica?

O reviziji v Luki Koper nekoliko drugače

Pred nedavnim so štirje obalni poslanci (Franco Juri, Luka Juri, Marjan Križman in Breda Pečan) javno pozvali vlado, naj zamenja nekompetentne člane uprave in nadzornega sveta v Luki Koper in pošlje v podjetje revizijo, ki naj bi preverila nekatere domnevno škodljive posle (gradnja poslovne stavbe, odkup in rušenje skladišč, povečevanje zadolženosti ter ustanavljanje in partnerstvo z nekaterimi podjetji). Sam se ne morem spuščati v ocenjevanje navedenih poslov, ker jih ne poznam. Bode pa v oči dejstvo, prvič, da je odstrel nezaključnih ljudi v Luki Koper, očitno, že v naprej določen, še preden bi revizija karkoli ugotovila, saj jih štirje poslanci že pred njenim prihodom v Luko proglajajo za nekompetentne. In, drugič, se sprašujem, kako to, da ni na seznamu škodljivih poslov, ki naj bi jih revizija preverila, tudi prevzem VII. pomola v Trstu pred leti, ki pa se je dokazano končal kot velika poslovna polomija. Luki so namreč tam tri leta pili kri, da bi jo na koncu dobesedno pregnali z njega. Zamudila je tri dragocena leta za izgradnjo lastnega sodobnega kontejnerskega terminala (III. pomola). Poleg tega pa naj bi s to poslovno odločitvijo pridelala za okrog osem milijonov evrov izgube, kar pa so takratne luške oblasti prikrile javnosti, čeprav bi jo morale obveščati, ker je posredi tudi davkoplačevalski denar, kajti podatek o izgubi je naključno prišel na dan šele več let kasneje (Delo, FT, 25. 3. 2008).

Ljudski rek sicer pravi, da je po koncu bitke lahko biti dober general, vendar v primeru zgodbe na VII. pomolu je kvalificirana javnost že pred podpisom koncesijske pogodbe opozorila vodstvo Luke natanko na tiste pasti, na ka-

terih si je kasneje razbila zobe, a opozoril ni upoštevalo. To je na pristajanje na podrejen položaj v obliki komaj 49% lastninskega deleža v TICT-u, kar je Luko nujno omejevalo pri upravljanju pomola, pa na vezane roke Luke kot terminalista ob velikih pristojnostih pristaniških uprav v Italiji, ki se ne omejujejo zgolj na dajanje koncesij, ampak posegajo tudi v tržno in ekonomsko politiko na pomolu, z določanjem tarif, izborom ladjarjev ipd. Luka je bila opozorjena tudi na nenormalne razmere na VII. pomolu ter na pregovorno zahtevne pristaniške delavce na njem, ki jih ni mogel obvladati niti eden največjih in najbolj izkušenih nizozemskih terminalistov (ETC). In je tudi vedela, da se podaja v mesto, ki je pravo leglo protislovenskega razpoloženja. Povrh vsega je sklepala posle s pristaniško upravo, ki ji je takrat načeloval predsednik Maurizio

Maresca, ki je hkrati vodil ekipo pravnikov, ki je pripravljala študijo nič manj kot o domnevni ničnosti Osimskih sporazumov. Na posvetovanju O pristaniških med politiko in zgodovino v Gorici pa je Maresca brez dlake na jeziku dejal (Delo, 24. 5. 2002), "da je Koper le del tržaškega pristanišča", in si zato lahko predstavljamo, kako si je zamišljal sodelovanje z njo. Tudi sicer bi naj, po besedah Borisa Šuligoja, navedeno posvetovanje pokazalo, "da Slovenije sploh ne obravnavajo

kot suverene države, ampak kot nekakšno prehodno območje na poti do drugih ciljev". Vsebinske koncesijske pogodbe sicer ni bila predstavljena javnosti, vendar se da iz sklepa pristaniške uprave št. 41/2000 z

dne 21. 11. 2000, ki je bil podlaga za sklenitev pogodbe, zaključiti, da smo s podpisom pogodbe Luko tudi v poslovnem pogledu postavili v povsem podrejen položaj. Točka 12 navedenega sklepa namreč pravi, "da bo Luka Koper morala upoštevati kot strateški center za kontejnerski promet VII. pomol, z uporabo kopskega terminala samo za ostali promet, to je kot podpora VII. pomolu, in to samo v primeru, ko bo to nujno potrebno za dopolnitev terminalske ponudbe".

Ni mi znano, da bi ta posel, ki se je končal klavrno, preverjala že kaka revizija v preteklosti. Niti mi ni znano, da bi se kdo od štirih poslancev, ki so kar naenkrat postali tako zaskrbljeni za usodo Luke, kdajkoli takrat oglasil, ali celo zahteval od vlade, da koga zamenja v Luki. Nasprotno, takratnega predsednika uprave Bruna Koreliča smo tedaj zasuli z vsakrš-

nimi častmi in tako v dobri stari režimski maniri ta poslovni fiasko "pozlatili". Nekaj let zatem, pred zadnjimi občinskimi volitvami, pa ga je Aurelio Juri v odprtem pismu (2. 10. 2006) proglasil kar "za sinonim uspešnosti Luke Koper" in za enega "izmed najbolj cenjenih slovenskih menedžerjev in zaslužnih Koprčanov vseh

časov". Ne dvomim, da ima Korelič tudi zasluge za Luko Koper, vendar bi moral v primeru škodljivih poslov prevzeti tudi odgovornost zanje. Zato se sprašujem, ali bo kdo ta nasprotujoča si dejstva ter vprašljiva in protislovna dejanja kdaj pojasnil javnosti, ko že imamo vsi tako polna usta transparentnosti. Ali pa igramo na to, da cilj posvečuje sredstva in da se javnost itak ne spozna na dogajanja oz. nanje pozablja ter se lahko obrača, kot se komu zdi.

Milan Gregorič

Ob slovenskem kulturnem prazniku

Govor dr. Branka Marušiča v Solkanu

Spoštovani! Dr. France Prešeren, veliki slovenski pesnik, označuje dva izmed temeljnih dokumentov naše države. Sedma kitica njegove Zdravljice je od leta 1991 besedilo naše državne himne, dan njegove smrti, 8. februar, pa je od prvega februarja 1945 kulturni praznik slovenskega naroda. Od leta 1990 dalje je 8. februar tudi državni praznik.

Slovenski kulturni praznik, ki ga obhajamo štirinajstdeseto leto, prvič še v partizanskem boju, je praznik naše kulture, kulture v najširšem pomenu te besede. Je praznik tiste kulture, ki presega na primer ustvarjanje na glasbenem, književnem in gledališkem področju ali pa dejavnost v knjižničarstvu, muzejstvu, filmu in na televiziji. Je mnogo več, saj so sestavni del kulture tudi prisrčni medčloveški odnosi, lepo vedenje posameznikov, zgledno obnašanje različnih skupnosti, spoštovanje človekovih pravic in ohranje-

vanje narave, miroljubno večetnično sožitje in kakovostni ter iskreni meddržavni odnosi. Dovolite mi, da v duhu takih pogledov na kulturo in ob prazniku slovenske kulture vzamem za izhodišče tega prispevka k prazniku naslednje odlomke iz Prešernove Zdravljice: "edinost, sreča, sprava" in "ne vrag, le sosed bo mejak"! Minule dni je slovenska javnost v Italiji pa tudi v matični državi vznemirila dogodek, ko je bila v beneško-slovenskem Špetru ob predstavitvi Rozajanskega koledarja za leto 2009 z grobimi besedami napadena Luigia Negro, Rezijanka, ki piše poezijo v narečju in ki sodi, da je rezijanščina eden od slovenskih govorov, kar dokazujejo tudi jezikoslovci. Da Rezijani niso Slovenci, je zavpil napadalec, vse prej kot v duhu dobrososedstva sožitja. Z nepopolnim poznavanjem razmer se je v današnji čas povsem nerazumljivem vedenju predstavil ne kot sosed mejak, marveč kot mejak - vrag. So v re-

snici interesi velikega italijanskega naroda, ki je skozi stoletja izkazoval visoko stopnjo kulture, ogroženi, če neka jezikovna skupnost išče svoje korenine pri sosedu, od katerega jo ločijo le naravne pregrade kaninskega pogorja. Je res težko priznati, da ima tudi znanstveno jezikoslovje razloge za svoje trditve, za trditve, ki niso usklajene z nekakšnimi standardi državljske zavednosti in pripadnosti? Ali lahko neka jezikovna in narodnostna skupnost, ki šteje nekaj tisoč ljudi, oživlja prastrah in ogroža ozemeljsko celovitost neke države?

Zdi se, da je ta neljubi dogodek nekakšna uvertura v dejanja, ki jim bomo zagotovo pričla te dni, ko bodo naši sosedje onkraj meje počastili dan spomina ob 62. obletnici pariške mirovne konference. Ob zmernih besedah, ki bodo novo državno mejo med Italijo in Jugoslavijo, nastalo po drugi svetovni vojni, potrjevale kot nesporenjivo stanje in ki bodo v zgodovinskih dogajanjih spoznane, zakaj in kdo je kriv zato, kar se je med vojno dogajalo, bomo slišali tudi drugačne glasove. Te dni se že srečujemo in se bomo še srečevali z besedami o dvatisočletni civilizaciji, ki se je morala z zgodovinskih in avtohtonih tal

umakniti barbarom, izvedeli bomo za slovanski genocid, ki naj bi moral nedolžne. Povsem pozabljeno je, kdo je v preteklosti pretil z asimilacijo, kdo je, ki je poniževal in ustvaril nepremostljivo razmere med gospodarjem in hlapcem. Na dan prihaja veliko tistega, kar zagotovo ni v skladu z dejstvi in tudi ne s sožitveno kulturo, ki ne dovoli prevlade izmišljotin, veruje v iskrenost in odkritosrčnost ter je polna razumevanja. Te dni je v Vidmu odprta zgodovinska razstava Foibe, od tragedije do eksodusa, prikazuje zgodovino obmejnega prostora v 19. in 20. stoletju. Razstava je zaobšla čas med obema vojnama, prezrla je okupacijo Ljubljanske pokrajine leta 1941 in začela poglavje o drugi svetovni vojni z 8. septembrom 1943. Gre očitno za ponaredek, ki mu je dozdevna zgodovina kritje za posebne cilje.

Ali smo torej že uresničili tiste Prešernove besede "ne vrag, le sosed bo mejak"? Ali je že prišel čas, da v taki sosesčini Prešernova "sprava" krona tisto idealno razmerje med sosedji, ko sta si blizu kot mejaka in ne kot nasprotnika - vraga.

Znova in znova se obujajo besede o nekem spravnem dejanju med Slovenci in Italijani, med država-

ma Slovenijo in Italijo. Ljudje dobre volje ob meji smo se že sporazumeli in se samodejno spravili, ne da bi nam višje sile predpisovale način, kako in zakaj to doseči. Spontano smo to storili, ker smo potrebo po takem dejanju globoko v sebi premislili in se zavestno zanj odločili. Zagotovo tak način sobivanja presega slavnostna podpisovanja na državnih ravneh, saj tudi podpisani dokument ni garancija, da zaobljube ne bi poletele v zrak ob prvem neugodnem vetru.

Solkanci živimo že dvainšestdeset let z državno mejo. V preteklosti smo na različne načine premagovali to vsiljeno in nenaravno oviro. Več kot petdeset let je od takrat, ko smo pričeli stike z našo čezmejno sosesčino obnavljati in jim dajati čas in razmeram primerne oblike. Vzpostavljene imamo formalno potrjene prijateljske odnose s sosedji v Gorici in v slovenskih krajih onkraj Soče. Sproščeno državne meje v letih 2004 in 2007 je prispevala k odpravljanju fizičnih pregrad, k čiščenju zaraslih steza, ki nas danes ob Soči ali preko nje vodijo k sosedom. Vprašali se boste, ali s politiko okrepljeni govor sodi na proslavo Prešernovega dne in slovenskega kulturnega praznika. V delu knji-

ževnikov imajo prav primesi političnega razmišljanja pomembno vlogo in nalogo. Tako tudi pri Prešernu, ki ni bil le prvi pravi slovenski pesnik, marveč tudi prvi, ki je zmogetal tedaj v pesniški obliki izpovedati prvi slovenski in v duhu časa zasnovani politični program, temelječ na miroljubnosti in spoštovanju.

Slovenskemu kulturnemu prazniku sledi valentinovo, dan sv. Valentina. Solkanci smo ta praznik že od nekdaj slavili skupaj z našimi sosedmi onkraj Soče, v Štmaru. Odmislimo vse sodobne pritike, ki danes praznovanje tega dne spremljajo po svetu in pri nas. Ostanimo le pri tistem izhodiščnem, kar nam ta praznik sporoča in naroča in to prenesimo v Prešernove besede.

Nazdravimo si z lepo besedo in pesmijo vsi, ki smo se pobratili, ker v srcu dobro mislimo. Le tako bomo dosegli spravo, preganili preprič in si postali pravi sosedje. Solkanci smo to dosegli in želimo si le, da bi imela naša pot čim več posnemovalcev, zlasti v času sproščenihih mej, ki naj bi sprostile zavore tudi v nas samih. Takrat bomo dosegli izpolnitev Prešernovih želja in napovedi ter hkrati tisto kulturno raven, ki nas bo ohranjala. Hvala!

Na slovenski kulturni praznik poudarek pesniku dr. Francetu Prešernu

V ospredju je še vedno finančno-gospodarska kriza

V Sloveniji je bil v nedeljo, 8. februarja, kulturni praznik, namenjen spominu na pesnika dr. Franceta Prešerna, ki je umrl omenjenega dne leta 1849. Njegovi poeziji, slovenskemu jeziku, ki ga je uporabljal v svojih stvaritvah, ter prispevku našega največjega pesnika slovenski kulturi so se poklonili na mnogih slovesnostih in kulturnih prireditvah. Dr. France Prešeren je iz več razlogov aktualen in pomemben tudi za sedanji čas. Njegove pesmi še zmerom prevajajo v razne tuje jezike, sedma kitica Zdravljice, njegove najpomembnejše stvaritve, pa je postala slovenska himna. Na osrednji Prešernovi proslavi v Ljubljani, v soboto, 7. t. m., so podelili dve Prešernovi nagradi po 21.000 evrov in šest nagrad Prešernovega sklada po 7.000 evrov. Združenje dramskih umetnikov Slovenije je na obletnico pesnikove smrti točno opoldne pred Prešernovim spomenikom na Tromostovju v Ljubljani izvedlo tradicionalni recital Prešernove poezije. Večja slovesnost je bila pred pesnikovim obeležjem v Vrbi, Prešernovem rojstnem kraju. V njegovi rojstni hiši se je tudi letos trlo obiskovalcev. Gorenjski muzej v Kranju je ob 160. obletnici pesnikove smrti izdal Poezije, ki so enake oblike, kot so bile ob izdaji leta 1847, dodane pa so Zdravljica in nekaj ilustracij. Obstoječa finančno-gospodarska kriza že nekaj časa najbolj vznemirja javnost, ki se zaskrbljeno sprašuje ali ugiba o tem, koliko časa bo lahko trajala. Napovedi strokovnjakov so različne. Nekateri, očitno najbolj optimistični, zatrjujejo, da se bo kriza morda končala že v naslednjih mesecih, drugi izvedenci pa poudarjajo, da so težave tako razširjene in velike, da konca krize oziroma časa trajanja sploh ni mogoče napovedati. Dr. Jože Mencinger, s Katedre za pravnoekonomsko znanost Prave fakultete v Ljubljani in Ekonomskega inštituta

Prave fakultete, se v komentarju, objavljenem v novi številki tednika Mladina, sprašuje, kaj za obvladovanje krize lahko naredi slovenska vlada in centralna banka. Po njegovem "ni sporno, da krize ne moreta zaustaviti in da ne moreta preprečiti velikega zmanjšanja bruto domačega proizvoda, povečanja brezposelnosti ter padca življenjske ravni. Preostaja jima čakanje, da se kriza zaustavi sama ali da jo ustavijo v EU ali kje drugje, na primer v ZDA, ter blaženje in prazdelitev socialnih bremen med državljane". Ugledni ekonomist je nekoliko sarkastično dodal, "da še največ skrbi povzročajo nenehni nastopi predsednika vlade". Ekonomist liberalne usmeritve dr. Bogomir Kovač pa je še bolj kritičen pri ocenjevanju političnih razmer in odnosov v Sloveniji. Zapisal je, "da politiki očitno še vedno ne razumejo resnosti razmer v državi in se šalijo. Borut Pahor z vsako pomembno potezo povzroča nov kaos, Janez Janša pa kot po navadi za talca svojih interesov ponuja državo". Kolumnist tednika Mladina Janko Lorenci pa je do premiera Boruta Pahorja tako kritičen, da omenja možnost njegove zamenjave, toda brez novih predčasnih volitev. "Dolgotrajnega brezvladja oziroma morebitne ponovne izvolitve Janeza Janše, politika, ki je z izsiljevanjem pokazal svojo pravo naravo, si država v krizi najbrž ne bi smela privoščiti. Boruta Pahorja bi ob tej različici zamenjal kdo iz koalicijskih strank, najverjetneje iz stranke Socialnih demokratov. Z zaostrovanjem krize bo ta možnost postala realna". Vlada sicer deluje in sprejema ukrepe, zlasti varčevalne, za premagovanje krize. Trudi se za

hitrejši in popolno pridobivanje denarja, ki ga EU namenja razvojnim in drugim potrebam svojih članic. Za obdobje med leti 2007 do 2013 je bilo doslej potrjenih projektov v vrednosti 1,1 milijarde evrov, toda težava je v tem, da mora država predhodno vložiti del svojih sredstev v investicijske in druge naložbe. Teh sredstev pa zmeraj primanjkuje, pa tudi programi in investicijski projekti pogosto niso pravočasno pripravljeni. Zaradi tega Slovenija v zadnjih letih več vplačuje v proračun evropske povezave, kot pa iz njega prejema. Zato je utemeljeno prepričanje, da bi lahko z odpravo težav Slovenija velika sredstva iz EU, ki ji pripadajo, uporabila v prizadevanjih za odpravo finančno-gospodarske krize.

Počastitev slikarja Zorana Mušiča ob 100-letnici njegovega rojstva Predsednik Slovenije dr. Danilo Türk je zavrnil zahtevo skupine nekdanjih častnikov in podčastnikov jugoslovanske armade, da jih Slovenija uvrsti med vojaške upokojece. To zahtevajo, kljub

omenjene skupine častnikov in podčastnikov. Proti zahtevam za pridobitev vojaške pokojnine (le-ta je občutno višja od običajnih starostnih pokojnin) sta ostro protestirali tudi stranki NSi in SDS. Janez Janša se je na zahtevo omenjene skupine odzval z opazko, "da je stvar moralna

prav toliko, kot bi bila moralna zahteva generalov italijanske ali nemške okupatorske vojske iz časa druge svetovne vojne". V Zasedanju pa menijo, "da bi morali vse sodelavce JLA izgnati iz Slovenije, ne zaslužijo si niti slovenskega državljanstva".

V četrtek, 12. februarja, mineva sto let od rojstva velikega in proslavljenega slovenskega slikarja Zorana Mušiča. Rojen je bil v Bukovici v spodnji Vipavski dolini, kjer bo spominska slovesnost prav na dan 100-letnice rojstva "likovnega mojstra, gospoda Zorana Mušiča", kot so zapisali v vabilu na udeležbo. V njegovem rojstnem kraju bodo uredili Mušičevo likovno galerijo, po velikem umetniku pa bodo poimenovali tudi spominski park ob poslopju kulturnega doma.

Pilonova galerija v Ajdovščini pa je v torek, 10. t. m., predstavila dve publikaciji z naslovoma: Zoran Mušič na Goriškem, Zbirka del Pilonovih prijateljev. V obeh publikacijah je objavljenih veliko doslej neznanih podrobnosti o

Janez Janša

temu da so sodelovali v vojni zoper Slovenijo. Državnega poglavarja je posebej zmotil ultimativni značaj zahtev v pismu

slikarju Zoranu Mušiču, ki ima zbirko svojih del tudi na gradu Dobrovo v Brdih.

Marijan Drobež

Podatki Statističnega urada Republike Slovenije

Težave gospodinjestev v letu 2007

V Sloveniji si v letu 2007 šest odstotkov gospodinjestev ni moglo privoščiti osebnega avtomobila, 13 odstotkov si ni moglo privoščiti mesa vsak drugi dan, 32 odstotkov gospodinjestev pa si ni moglo privoščiti enotedenskih letnih počitnic, so podatki ankete o življenjskih pogojih za leto 2007 Statističnega urada RS (Surs), ki jih posreduje tudi Slovenska tiskovna agencija. V neprimernih stanovanjih (zamakanje strehe, vlažne stene, drugo) je leta 2007 živel 18 odstotkov gospodinjestev, kar je za štiri odstotne točke manj kot v letu 2006. V premalo svetlih stanovanjih je živela desetina gospodinjestev, večina (95 odstotkov) pa si je lahko privoščila primerno toplo stanovanje. Med težavami v stanovanjski

okolici je tudi v letu 2007 najbolj izstopala onesnaženost okolja. O tem je namreč tri leta zapored poročalo 21 odstotkov gospodinjestev. Težave zaradi hrupa je navedla petina gospodinjestev, desetina vseh gospodinjestev pa je imela v svojem bivalnem okolju težave s kriminalom, nasiljem ali vandalizmom. Po anketi o življenjskih pogojih bi nepričakovane iz-

pa si je s finančnega vidika lahko privoščilo 68 odstotkov gospodinjestev.

Ustrezno hrano si je lahko privoščilo 87 odstotkov vseh gospodinjestev, glede na tip gospodinjstva pa so bila v zvezi s tem v slabšem položaju enočlanska gospodinjstva, kajti le 78 odstotkov teh se je lahko ustrezno prehranjevalo.

Glede na mesečni dohodek je 22 odstotkov gospodinjestev menilo, da se z njim preživijo zelo težko ali težko, le 2 odstotka gospodinjestev pa sta z mesečnim dohodkom preživela brez težav. Stanovanjski stroški so sicer v letu 2007 predstavljali veliko breme za 31 odstotkov gospodinjestev, za 56 odstotkov srednje veliko breme, za preostalih 13 odstotkov gospodinjestev pa ti stroški niso bili breme. V letu 2007 je

odplačevalo nakupe na obroke ali druga nestanovanjska posojila 30 odstotkov gospodinjestev. V anketi so bila vključena tudi vprašanja o

splošnem zdravstvenem stanju izbranih oseb, ki jih je anketiral Surs. Največ oseb (42 odstotkov) je svoje zdravstveno stanje ocenilo kot dobro, kot zelo dobro ga je ocenilo 16 odstotkov, kot srednje dobro 28 odstotkov, kot slabo 11 odstotkov, kot zelo slabo pa so ga ocenili trije odstotki anketiranih. Anketa se je nanašala tudi na dodatna vprašanja o stanovanju in dostopnosti do osnovnih dobrin. Večina stanovanj (90 odstotkov in več) je bila v letu 2007 ustrezno opremljena in primerna za bivanje. Največ gospodinjestev je imelo v stanovanjih težave s poletno vročino, 21 odstotkov pa jih je menilo, da v poletnem času v njihovem stanovanju ni bilo dovolj hladno. S stanovanjem v celoti je bilo "zadovoljnih" in "zelo zadovoljnih" 88 odstotkov gospodinjestev.

Z vidika dostopnosti do osnovnih storitev so bili glede na oddaljenost objektov s temi storitvami in urnik poslovanja najslabše dostopni zdravstveni domovi, v katerih nudijo prvo pomoč, oziroma splošni zdravniki. Četrtna anketiranih je namreč ocenila, da je bil zdravstveni dom zanje "zelo težko" ali "težko dostopen". Najdostopnejša storitev je bila osnovna šola, saj je 86 odstotkov gospodinjestev s šoloobveznimi otroki ocenilo, da je osnovna šola zanje "lahko" ali "zelo lahko dostopna".

datke v višini 440 evrov v letu 2007 lahko iz lastnih sredstev pokrilo 56 odstotkov gospodinjestev. Letne enotedenske počitnice

Kratke

5. tradicionalni Pohod Med vrhpoljskimi vinogradi v nedeljo, 22. februarja 2009

Tradicionalni pohod je organiziran zadnjo nedeljo v februarju s pričetkom ob 9. uri in traja 3 do 4 ure. Organizira ga vinarsko turistično društvo v sodelovanju s KS Vrhpolje, Prostovoljnim gasilskim društvom ter Občino Vipava. Začetek in konec pešpoti je v Vrhpolju pred Gasilskim domom. Pelje nas skozi vinograde pod vznožjem vasi mimo vasi Duplje do znanega letnega

Lanthierjevega dvorca Zemono. Dvorec obkrožajo vinogradi, zasajeni s sauvignonom, ki nam dajejo odlično vino sauvignon Zemono. Pot nadaljujemo proti pobočju Nanosa in pod Starim gradom ob hudourniku Bela krenemo nazaj proti Vrhpolju. Ob poti so mlini in kovačije ter čudoviti tolmuni: Kotel, Sklečka, Korita, Teko in Hudičev stolček. Po ustnem izročilu je sam hudič zvalil skalo v tolmun, tako da je pod njo nastalo priljubljeno kopališče. Višje v soteski je mogočna stena, ki jo je voda skozi tisočletja grizla in na njej pustila čudovite sledi. Ob steni je Krnica, poletno kopališče vaške mladine. Ob naši poti se iz struge dviga znana plezalna stena. Pozna in jo obiskuje veliko plezalcev iz cele Evrope. Ločimo se od hudournika Bela in pridemo visoko nad vasjo na Pšavo, od koder se odpre pogled v dolino in na višje ležeče vinograde. Ob poti so razvaline majhnega samostana, kapucini so v njem že davno pridelovali vino. V vas se spustimo mimo cerkvice sv. Ahacija ob vinogradih, ki nam zaradi izredne lege dajejo najboljše grozdje za vrhunska vina. Pot ni težavna, gre po lahko prehodnih poljskih poteh z manjšimi vzponi in spusti, primerna je za vse letne čase, potrebno pa je imeti pohodniško obutev. Ob poti bo poskrbljeno za topel čaj in kuhano vino. Na dan pohoda je možna degustacija vin vrhpoljskih vinarjev. (Info: Branko Tomažič, GSM: 041 707 534, e-mail: kmetija.tomazic@siol.net)

Plodovit pisec in raziskovalec v Brdih

Profesor Peter Stres poučuje zgodovino na osnovni šoli na Dobrovem v Brdih, hkrati pa je vnet raziskovalec preteklosti tega območja in tudi drugih predelov v Posočju. Je pisec knjig in drugih publikacij ter člankov in razprav. Svojo prvo monografijo z naslovom Idrijsko in Mlinsko je izdal leta 1994 in jo posvetil rojstnemu kraju, to je Idrijskemu pri Kobaridu. Leta 2005 je izšla njegova nova knjiga z naslovom Primki v Brdih. Zdaj pa je profesor, raziskovalec in pisec izdal novo delo. Tokrat je pozornost namenil vodnim mlinom na Kobarškem, v obdobju med petnajstim in dvajsetim stoletjem. Poleg mlinov so opisane tudi vodne žage in kladi na vodni pogon iz nekaterih starejših kovačnic. Knjigo je 29. januarja predstavil v tolminskem muzeju, ki jo je tudi izdala. Predstavitelj novega dela so namenili spomenu Josipa Kende, učitelja in zbiratelja ljudskega slovstva, ob 150-letnici njegovega rojstva in 80-letnici smrti. Josip Kenda, nekoliko pozabljeni kulturni ustvarjalec iz naše preteklosti, je vse življenje zbiral ljudsko besedišče na Tolminskem, za kar ga je leta 1876 navdušil Fran Erjavec. S svojim delovanjem je veliko prispeval k ohranitvi bogatega ljudskega izročila na Tolminskem.

Tudi na Goriškem primeri revščine in socialnih stisk

Miroslava Križnič, svetovalka za stike z javnostmi mestne občine Nova Gorica, je časnikarje seznanila s podrobnostmi nedavnega tradicionalnega ponovoletnega srečanja župana Mirka Brulca in predstavnikov katoliške Cerkve v mestni občini. Slednje je vodil Aleš Rupnik, novogoriški dekan. V poročilu o srečanju je zapisano, "da je dekan Aleš Rupnik izrazil zadovoljstvo, da je bil Mirko Brulc izvoljen za poslanca v državnem zboru. Nadaljeval je s poročilom, da tudi duhovniki zaznavajo primere, da tisti, ki živijo v revščini in nasploh v socialnih težavah oziroma stiskah, prosijo za pomoč neposredno v cerkvah, to je v župniščih, poleg seveda v človekoljubni organizaciji katoliškega navdih, Karitas. Duhovniki so zadovoljni, ker so opustili projekt širitve igralništva v Novi Gorici z udeležbo ameriške družbe Harrahs. po njihovem prepričanju je k temu veliko prispevala tudi katoliška Cerkva, s svojim vplivom na javno mnenje". Na srečanju novogoriškega župana in duhovnikov z območja dekanije so govorili tudi o drugih vprašanjih, ki zadevajo sodelovanje med občino in cerkvijo. Župan Mirko Brulc je glede obnove cerkva povedal, da je občina po zakonu obvezana pomagati pri vzdrževanju in obnovi cerkev na Kostanjevici in na Sveti Gori, druge cerkve pa so v pristojnosti cerkvenih oblasti.

Zasedanja mestnega sveta v Novi Gorici bo prenašala TV Vitel

Zasedanja mestnega sveta mestne občine Nova Gorica bo v letošnjem letu snemala in prenašala javnosti območna TV Vitel, ki ima svoj novi sedež in studio na nekdanjem mednarodnem mejnem prehodu v Vrtojbi. Kot je časnikarjem in uredništvom javnih občil sporočila Miroslava Križnič, svetovalka za stike z javnostmi mestne občine Nova Gorica, je bila omenjena televizija izbrana v postopku oddaje javnega naročila za leto 2009. Doslej je seje mestnega sveta snemala in prenašala javnosti TV Primorka s sedežem v Šempetru pri Gorici.

Slovenski projekt, ki je deležen priznanj in pomoči tudi v tujini

Fundacija za razminiranje in pomoč žrtvam min

Slovenija je že pred deseti-mi leti ustanovila posebno mednarodno fundacijo za razminiranje in pomoč žrtvam min na območjih, kjer so potekali vojne ali oboroženi spopadi. Gre za skoraj celotno območje nekdanje Jugoslavije,

pomoči žrtvam min in vodenja protiminskega delovanja. Obravnavana fundacija, ki jo je ustanovila Slovenija, je v desetih letih zbrala od raznih donatorjev okoli 240 milijonov ameriških dolarjev za dejavnosti protiminskega delovanja. Do-

vam min je vsako leto vključeni več kot tisoč prizadetih, ki jih zdravijo oz. usposabljaajo za nadaljnje življenje tudi v Inštitutu Republike Slovenije za rehabilitacijo. Doslej so pozdravili ali drugače usposobili 965 žrtev min, kar je 15 odstotkov vseh preživelih v vojnah ali drugih oboroženih bojih na Balkanu. Mednarodna fundacija za razminiranje in pomoč žrtvam min razširja delovanje, ker so naloge in potrebe velike in pereče. Evropske države se še zmeraj soočajo s skoraj 3.000 kvadratnimi kilometri površin, ki niso

vendar tudi za posamezne predele drugod na svetu. V preteklih desetih letih so strokovnjaki in drugi delavci v omenjeni mednarodni fundaciji usposobili več kot 650 novih strokovnjakov v raznih državah, ki delujejo na področjih humanitarnega razminiranja,

nacije so omogočile uresničitev več kot 1900 projektov protiminskega delovanja. Doslej je bilo očiščenih skoraj 83 milijonov kvadratnih metrov ozemlja v Evropi in Zakavkazju. Od tega največ, kar 75 odstotkov, v Bosni in Hercegovini ter na Hrvaškem. V program pomoči žrt-

očiščene min, medtem ko so trije milijoni ljudi vsak dan neposredno ogroženi zaradi nevarnosti eksplozij. Nesreče z minami so med oboroženimi spopadi in v obdobju po njihovem koncu zahtevale več kot 8.000 žrtev, predvsem civilistov. **M.**

Po izsledkih raziskave

Nokia ostaja največ vredna evropska znamka

Nokia ostaja največ vredna blagovna znamka v Evropi, njeno tržno vrednost ocenjujejo na 38,28 milijarde evrov. Drugo mesto zaseda Vodafone (24,13 milijarde evrov), sledi Mercedes-Benz (21,36 milijarde evrov), ugotavlja raziskava o vrednosti evropskih blagovnih znamk Eurobrand 2008, ki so jo nedavno predstavili na Dunaju. Država z najbolj uglednimi blagovnimi znamkami je Nemčija, je

najbolj uglednimi blagovnimi znamkami prihaja iz Nemčije, med njimi proizvajalci avtomobilov, kot so Mercedes, BMW ali Volkswagen. Najboljših deset blagovnih znamk v Nemčiji je skupaj vrednih 153 milijard evrov, tesno sledi Velika

ugotavljajo avtorji raziskave. Po deset najboljših znamk Nemčije, Velike Britanije in Francije predstavlja skupaj 46 odstotkov vrednosti najboljših deseteric iz vseh 24 držav. Nadaljnjih 44 odstotkov predstavlja sedem držav - Italija, Španija, Švica, Nizozemska, Finska, Švedska in Avstrija. V vzhodnoevropskih državah vla-

dajo blagovne znamke mednarodnih podjetij. Izjema so največja madžarska poslovna banka OTP Bank, ruski mobilni operater Beeline ter slovenska znamka gospodinskih aparatov Gorenje. Ta podjetja bi lahko služila za vzgled ostalim vzhodno- in srednjeevropskim državam, navajajo avtorji raziskave.

izsledke raziskave povzela avstrijska tiskovna agencija APA, po njej pa še Slovenska tiskovna agencija. Petnajst od 50 evropskih podjetij z

Britanija s 146 milijardami evrov. Na evropskem zemljevidu blagovnih znamk sicer vlada velik prepad med Vzhodom in Zahodom,

Izsledki raziskave družbe Ipsos

Evropski moški ter likanje in čiščenje stranišč: Kje pa!

Evropski moški priznajo, da se z vsemi močmi izogibajo likanja, čiščenja stranišč, pranja perila in menjavanja posteljnine, kaže raziskava, ki jo je tržnoraziskovalna družba Ipsos izvedla v štirih evropskih državah - Španiji, Franciji, Italiji in Veliki Britaniji - in njene izsledke povzema Slovenska tiskovna agencija. Skoraj dve tretjini vprašanih moških (63 odstotkov) priznava, da se pošteno zmrdujejo ob omembi likanja ali to gospodinsko opravilo celo na celi črti zavračajo. Še manj evropskim moškim diši čiščenje sanitarij, saj to častno opravilo zavrača ali s pošteno kislim obrazom opravlja 67 odstotkov vprašanih moških. Do pranja in razvrščanja perila ter menjavanja posteljni-

ženske še v večji meri zaznavajo nepripravljenost moških za ta opravila. Po mnenju pripadnic nežnejšega spola se tako kar 80 odstotkov moških brani likanja, 72 odstotkov jih stra-

stotkov priznava, da bi po hiši morali postoriti več. Delitev gospodinskih opravil je razlog za prepričanje v 47 odstotkov gospodinjstev, še posebej tam, kjer sta člana mlajša od 35 let. Najpogo-

ne ima moralne zadržke 61 odstotkov vprašanih moških, prav tako pa jih ni očaralo pomivanje tal, ki ne navdušuje 59 odstotkov vprašanih pripadnikov močnejšega spola. Najmanj navdušeni gospodinjci so sicer Italijani.

nišče uporablja zgolj za opravljanje dnevnih potreb, 68 odstotkov pa jih košaro za perilo uporablja zgolj za trening košarke.

To pa ne pomeni, da so moški v gospodinjstvu povsem nekoristni. Kar 74 odstotkov jih tako priznava, da brez pripomb odnašajo smeti, 67 odstotkov jih redno nakupuje, 56 odstotkov jih ustvarja mojstrovine za štedilnikom, 53 odstotkov pa jih pomiva posodo.

Večinsko mnenje žensk je, da je breme gospodinskih opravil na njihovih plečih, saj jih tako pravi 73 odstotkov. Moški pa tudi niso brez značaja, saj jih 59 od-

steje so si zaradi tega v laseh v Španiji (52 odstotkov gospodinjstev), najmanj pa v Veliki Britaniji (42 odstotkov gospodinjstev). Moški sicer za izogibanje gospodinskim opravilom uporabljajo različne bolj ali manj posrečene izgovore. 44 odstotkov jih tako pravi, da so v njih slabši od življenjskih družic, 37 odstotkov jih zatrjuje, da jih preprosto ne znajo opravljati, 39 odstotkov pa se jih izgovarja na pomanjkanje časa.

59 odstotkov jih priznava, da se ob omembi nekaterih gospodinskih opravil preprosto naredijo gluhe, 66 odstotkov pa jih stavi na naivnost partneric in obljublja, da jih bodo opravili drugič.

SOL V KAVI

Konec mračne dobe

Planet Zemlja sreča drugi planet in ta ji reče: "Kaj je s tabo? Nimaš prav najboljšega videza". Zemlja odgovori: "Ah, pusti. Zbolela sem. Dobila sem Homo sapiensa". Pa ji drugi planet reče: "Nič hudega. Ne skrbi. Jaz sem ga že imel. Mine precej hitro". Smo ljudje res samo kratkotrajna bolezen v dolgi zgodovini Zemlje? Upam, da ne. Večino časa smo ljudje na tem planetu preživeli v skladu z zakoni narave. Res je, da človeštvo zavzema le izjemno kratko obdobje v zgodovini Zemlje. Če je Zemlja res stara 4,5 milijarde let, človek na njej pa živi le kak poldrugi milijon let. Če zgodovino našega planeta primerjamo s 24 urnim dnevom, se človeštvo pojavi le 29 sekund pred polnočjo. To je zastrašujoča misel. Tolažimo se lahko z mislijo, da je človeštvo preživelo več dob v svoji zgodovini in da je ta naša industrijska doba, ki je bila mogoča samo zaradi cenenegega vira energije, nafte, spet neznaten delček že tako neznatno dolge zgodovine človeštva. Naftna doba je trenutek neumnosti, ki ga lahko prebolimo in gremo naprej z življenjem, ki je dostojno človeka. Zakaj? Zato ker živimo vključeni v družbi, ki nam ne zagotavlja temeljnih človekovih pravic in nam krati svobodo. Uradno se sicer navaja, da živimo v demokraciji in odprti, svobodni družbi. Toda svoboda mi najprej pomeni svoboda izbire. Toda današnja družba mi ne daje svobode, da izberem čist zrak, neoporečno vodo, zdravo zelenjavo in naravno meso. Nekdo je namesto mene izbral, da se v trgovini lahko kupijo samo velike, rdeče, napihnjene homogenizirane jagode brez okusa. Nimam izbire. Gre za kršenje temeljnih človekovih pravic, kakor so določene v petdeset let stari deklaraciji o človekovih pravicah. Kdor mi onesnažuje zrak, nima pravice tega početi, ker uničuje naše skupno dobro in mi krati pravico do življenja po 3. členu deklaracije. (Vsakdo ima pravico do življenja, svobode in osebne varnosti.) Konec naftne dobe lahko torej imamo za osvoboditev. Gospodarski model, po katerem je nagrajen le pohlep, nas je prisilil živeti v naftni dobi, v kateri je industrijski razvoj privedel človeštvo do roba preživetja in nato je nafte bilo konec; konec onesnaževanja, konec fosilnih goriv in smrdeče industrije, konec plastike, konec velike večine kemičnih snovi. Vrnejo se pristna živila, hrana raste brez nepotrebnih kemičnih snovi. Na začetku je življenje še težko, ker je treba na novo odkriti vse to, kar se je človeštvo naučilo o pridelavi hrane v mnogih stoletjih, nato pa hitro pozabilo, ko so mu bile vsiljene na videz bolj učinkovite škodljive rešitve, kot so umetna gnojila in pesticidi. Toda s časom se te težave premestijo in vrne se novo, bolj pristno, bolj naravno okolje, saj se ljudje morajo povezati v skupnosti in izkazati veliko mero solidarnosti, da jih dogodki ne bi povozili. Zaradi tega pa se oblikujejo novi gospodarski modeli, ki ne nagrajujejo izključno pohlepa, temveč predvsem družbeno odgovornost in razvoj skupnosti. Nihče nas še ne straši s pomanjkanjem nafte, čeprav je jasno, da bo že čez deset let cena tako visoka, da si tega goriva ne bo mogel privoščiti vsakdo. Če bi nas pa začeli strašiti, se ne pustimo ustrahovati. Organizirajmo se v skupnosti in začnimo življenje že sedaj organizirati tako, da postopoma izločimo nafto iz proizvodnje, prevoza, ogrevanja in vsega ostalega. Namesto da bi bili prestrašeni, si lahko oddahnemo, da je končno konec tega mračnega obdobja, v katerem je prevladala človekova neumnost, in prihajajo novi, navdušujoči časi.

Peter Szabo

NOVI
GLASGLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Palik
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.itTISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To število smo poslali v tisk v torek, 10. februarja, ob 14. uri.

Z nogometnih igrišč

Triestina je bolj povezana s Slovenci, kot bi lahko mislili

Triestina je v mestu Trst pomemben pojav. Sicer tako kot vrhunska nogometna ekipa vsakega italijanskega mesta. Kakšen pa je odnos naše narodne skupnosti do nje? Verjemite, precej bolj tesen in močan, kot bi lahko na prvi pogled ocenili. Izjemoma naj ne zamerijo bralci iz ostalih treh pokrajin Furlanije Julijske krajine, ki jim je Helebarda najbrž deveta briga in v nogometu upravičeno težijo h kakovostnejšemu videmskemu prvoligašu Udineseju. Mogoče pa bodo kako vrstico iz tega sestavka cenili tudi oni.

Da smo si na jasnem, prvi tržaški nogometni klub ima veliko navijačev tudi med Slovenci. Kupite enkrat karto in se tega sami prepričajte s sprehodom po stopnišču stadiona Nereo Rocco med sobotno prvenstveno tekmo. Ne bo vam žal, tudi ker vas najverjetneje čaka solidna predstava. B liga je namreč veliko prizorišče, soditi med štirideset najboljših enajsteric v državi, kot je Italija – v kateri je nogomet prava vera in nedvomno največja ljudska strast – ni od muh. Pogosti članki o ekipi v rdečih dresih so torej čisto na mestu v Primorskem dnevniku, za katerega dogajanje okoli Triestine natančno in z občutkom spremlja poštvovalni Izток Furlanič. Naj se bralci ne čudijo tudi številnim stranem, namenjenim moštvu na športnih straneh Piccola z rednimi naslovi tudi na prvi strani. Povsem v sorazmerju s (seveda še večjim) poudarkom, ki ga imajo v lokalnih medijih prvoligaška okolja, kot so lahko Chievo (Verona), Lecce ali Reggina (Reggio Calabria). Pri tržaških Slovencih je sploh ta-

ko, da Triestino ali ljubši ali sovražiš. Veliko naših ljudi ji tudi nasprotuje, ker jo mogoče enači z italijanskim Trstom, z desničarskim krilom njenih navijaških skupin,

Pablo Granoche

skratka z nekakšnim protislovenstvom. Če nekaj v ljudeh vsekakor vzbuja določene občutke, da torej ni nihče do tega brezbržen ali ravnodušen, potem to menda kaže, da je zadeva pomembna, da jim je pri srcu v dobrem ali slabem. Nekako tako je pri nas s Triestino. Večinski del Trsta jo naravnost obožuje: tako imenovana Unione je namreč ljubezen in religija Tržčanov, pojem, ki je daroval močna čustva in emocije, tudi ko se je po-

stava borila za napredovanje iz povprečne C2 v C1 ligo ali ni bilo v njej niti enega poznane domačina. O Triestini se pogovarjaš na cesti, v avtobusu, v službi, v baru, pri frizerju. Ker smo Slovenci polnopravno sestavni del tega mesta, pa tudi mi po svoje čutimo to igračko, ki zadnje časa zastopa mesto več kot dostojno. Če pa so se tudi manjšinci že od nekdanjih navduševali za tržaško nogometno ekipo (navijač je tudi pesnik Miroslav Košuta), pa se je v zadnjem času spremenil odnos Triestine do Slovencev. Mlajšim se ne zdi čudno, da sloviti športnik, kot je jadralca z Obale Mitja Kosmina, prinese svoje izkušnje v klub prijatelja Fantinella. Ali da Triestinina uprava snubi bogatega ljubljanskega poslovnika Joca Peččnika, kralja igralnih avtomatov, naj vložijo v društvene delnice... Prihod v ekipo pred nekaj sezonami mariborskega mladince Sebastjana Berka je sodil v logiko prostega trga, to pa so premiki, ki jih v naših okvirih lahko označimo za epohalne. Triestina pač potrebuje pomoč in čisto prav je, naravno, da jo odprti rok sprejme tudi od Slovencev. Preprosto po principu uspešnosti, in brk bremenom, ki jih je pustila zgodovina. Živio Unione, torej...

HC

Razmišljanje...

Narava ostane zmeraj močnejša

Vsak teden, če ne že vsak dan, smo priča dogodkom, ki jih mediji posredujejo gledalcem oziroma bralcem: vojne, lakota po svetu, nasilje, gospodarska kriza, prometne nesreče in... nesreče v hribih. Vedno pogostejše se nesreče dogajajo pozimi, na smučiščih, na ledenikih, v visokogorju, ki je bilo še pred desetimi leti dostopno le izbranim in izredno izkušenim alpinistom. Danes v visokogorju mrgoli ljudi kot v mravljišču: bolj izkušeni, manj izkušeni, neizkušeni, opremljeni pa tako, da si lahko privoščijo prebiti noč na odprtem v temperaturi -20 stopinj C. Smučanje po urejenih progah je postalo banalno, skoraj ni smu-

kar mu narava nudi in ne spoštuje več mej, ki mu jih postavlja, hoče se pomeriti z naravo, saj mu tehnologija nudi vsa sredstva, da naravi kljubuje v kakršnihkoli razmerah. Kolikokrat pa mu je že narava pokazala, kakšno premoč ima nad njim: poplave, potresi, požari, plazovi... Tudi v najboljših razmerah je narava nepredvidljiva, tudi ko je človek do pičice programiral in predvideval vsak korak, vsako malenkost pri osvojitvi kakega vrha, je dovolj samo en premik, en preobrat danih naravnih razmer, da se človeško delo zaključi s tragedijo, smrtjo enega ali več ljudi. Človek bi se moral klanjati veličini narave, jo spoštovati in je ne presegati. Narava ostane vedno močnejša, pa čeprav

ča karavanam ljudi, ki se dobesedno valijo po nevarnih vzpetinah in ledenikih himalajskega pogorja. Ti ljudje imajo edino srečo, da živijo v blagostanju, da jim normalno življenje ne zadošča več, da zato iščejo novih, vznemirljivih izkušenj in tudi takih, za katere tvegajo življenje. Dovolj je imeti nekaj desetstisoč evrov, pa za odpravo poskrbijo drugi: za hrano, opremo, prevoze, prenočišča, vodiče, nosače, ki večkrat dobesedno nosijo alpinista do cilja. Ali ni to dobesedno skrunjenje veličine narave, sramota, da je denar toliko pomemben, da se človek od pove svojemu dostojanstvu, samo da pride do cilja? Kje so moč, volja, fizična kondicija in trpežnost, ki dokazujejo človekovo dostojanstvo in vzvišenost, ki ga razlikujejo od živalskega sveta? Denar je že toliko preplaval naravo, da je pokvarjena in oskrunjena. Koliko odpadkov, koliko opreme pusti vsaka odprava na gori! In teh odpadkov je iz leta v leto več, iz leta v leto se veča kup odpadkov in zapuščene opreme. Kako se bo narava temu uprla, kako se bo v

čarja, ki bi ne iskal alternativnih in seveda zelo nevarnih poti. Priča smo, kako smučar povzroči plaz, ki zasuje ne samo njega, ampak še druge smučarje, ki urejeno in premišljeno vozijo po progah; priča smo, kako neizkušen alpinist potegne za sabo navezo soplezalcev, kako strmoglavi on in še kdo drug v prepadi, iz katerega ga reševalci šele po tednih in z vsemi sodobnimi sredstvi potegnejo ven. Človek je zdolgočasen, premalo mu je,

je sodobni človek že ukrotil marsikatero naravne sile. V zadnjih desetletjih so postali cilj alpinistov celega sveta vrhovi Himalaje. Konec 19. stoletja so se prvi izkušeni alpinisti odpravili v to visokogorje in s svojimi močmi in naporom prvi dosegli najvišji vrh sveta. V naslednjih letih so se teh vrhov lotili res sami izbrani in izvežbani ljudje. V zadnjih desetletjih pa je postala Himalaja prava romarska pot. Po medijih smo pri-

prihodnje človeku maščevala?... Po tem razmišljanju se postavi vprašanje: ali je ljubezen do narave in alpinizma še nekaj pristnega, ali ni samo hlastanje po osvoboditvi vrha in slavi, ki ga ta prinaša? Vsi, ki ljubijo hribe, ki so mu hribo oziroma narava res pri srcu, lahko v svojem malem pripomočku k izboljšanju in večjemu spoštovanju do matere narave, kateri je človek večni dolžnik.

Danijel Bajt

Med življenjem in smrtjo

Ko človek opusti dvom in moralo

Zadnji zimski tedni niso nič kaj vzpodbujajoči in temni oblaki z meglo in deževjem turobno vplivajo na naše razpoloženje. Pa ni samo to, še nekaj je dogodkov, ki so me v zadnjih dneh močno prizadeli in se moreče zarezali v moj vsakdan. Ravno v času, ko sedim pred računalnikom in pišem tale člančič, so v Vidmu, v nekem zasebnem zdravstvenem zavodu, prekinili umetno hranjenje sedemindesetletne Eluane Englaro in začeli izvajati pasivno evtanazijo. Pred dnevi pa je skupina mladih Italijanov napadla in zažgala spečega priseljenca, ki se sedaj bori s smrtjo.

Ne morem si kaj, mediji in politiki razpravljajo na eni strani o stiski mladih, na drugi pa o ženski, ki je za znanstvenike in zdravnike že 17 let mrtva, meni kot človeku, kot preprostemu človeku, ki še vedno verjame v moralne vrednote, pa je pri vsem težko, hudo težko. Marsikdo bo ob branju tehle vrstic pripomnil, da sta si oba dogodka zelo daleč in nimata

dejansko nič skupnega. Po mojem pa imata marsikatero slično izhodišče. V obeh primerih je človek prekoračil že stoletja začitane meje, v obeh primerih si je prilastil svobodo odločati o pravicah in občutkih sočloveka. In v obeh primerih je pozabil na nedotakljivost največje vrednote, ki je bila dana vsakemu izmed nas, na nedotakljivost človeškega življenja. Zgodba treh mladeničev, ki so se tako surovo znesli nad indijskim klošarjem in si krajšali čas ob nečloveških mukah, je vsekakor najbolj kruta. Osebo se mi zdita najbolj zastrašujoči čustvena in duševna praznina, ki obdajata te mlade, zdrave fante. Ali oni sploh vedo, kaj pomeni solidarnost, kaj pomeni ljubezen do sočloveka, kaj pomeni spoštovanje drugačnosti? In, medtem ko se tako močno dolgočasi ter v neskončno dolgih nočeh brezupno tavajo od nočnega lokala do nočnega lokala in si pijačo in zabavo kupujejo najverjetneje z denarjem, ki so ga prejeli od staršev, ali tedaj sploh pomislijo, koliko je na sve-

tu ljudi, ki trpijo zaradi bede in pomanjkanja.

In kdo je pravzaprav kriv za vse to? Nekoliko smo krivi vsi: vsi ti, ki nismo imeli časa ali znanja, da bi mladim posredovali vrednote, v katere smo nekdanji sami verjeli. Krivi so starši, ki se verjetno niso veliko ukvarjali z duševno stisko svojih otrok, kriva je šola, ki jim ni znala vcepiti občutka za solidarnost in spoštovanje do sočloveka. Največ krivde je verjetno še na medijih. Če pogledamo program italijanske televizije, lahko vidimo, da je točno vsak večer na sporedu kriminalka, bolj ali manj kruta, bolj ali manj krvava. Sicer neke bolj zastrašujoči čustvena in duševna praznina, ki obdajata te mlade, zdrave fante. Ali oni sploh vedo, kaj pomeni solidarnost, kaj pomeni ljubezen do sočloveka, kaj pomeni spoštovanje drugačnosti? In, medtem ko se tako močno dolgočasi ter v neskončno dolgih nočeh brezupno tavajo od nočnega lokala do nočnega lokala in si pijačo in zabavo kupujejo najverjetneje z denarjem, ki so ga prejeli od staršev, ali tedaj sploh pomislijo, koliko je na sve-

nekaj, kar je pravzaprav medicini še povsem neznanega. O prekinitvi umetnega hranjenja sedemindesetletne Italijanke so se že izrekli politiki in Cerkev, nekateri so bili pri tem samo politični preračunljivci, drugim pa je dogodek segel do srca in marsikdo je prvič

dijl sam in predvsem nekatere politične stranke brez vsakega obzira in brez zadržkov ščuvajo k razsizmu, k diskriminaciji drugačnih, k nasilnemu donosu do priseljencev. Otroci pa nas poslušajo, verjamejo nam, vsaka naša beseda in vsako naše dejanje pusti v njihovi duši globok odtis. In največkrat naše besede vzamejo preveč zares.

Zgodba mlade Eluane Englaro je povsem drugačna. Tu je človek prešel meje poznane, dokazane, tu smo se dotaknili nečesa, kar je vezano na posmrtno življenje, na duševno doje-manje, na onstranstvo. Nekaj, za kar znanost ni še našla konkretnih resnic,

spregovoril kot človek. Dogodek doživljam preprosto in človeško tudi sama. Morda nekoliko instinktivno, vsekakor z občutki osebe, ki ji življenje, v kakršnihkoli oblikah, pomeni največjo in najsvetlejšo vrednoto. O ljudeh, ki so bili dolgo let v komi, ki so, pa čeprav je bilo njihovo stanje brezupno, vendarle napredovali, o ljubezni bližnjih, ki so skušali z njimi komunicirati onkraj besed in gest, sem prebrala veliko. Razumela sem edino to, da nam znanost tu ne more povedati vsega, da je še nekaj drugega, večjega, globljega, veličastnega. Sama sem prepričana, da Eluana čuti, trpi, dojema, pa čeprav drugače kot mi. Sicer odzivanje njenega telesa zagovarja tudi veliko zdravnikov, tisti, ki ves čas nasprotujejo tej boleči evtanaziji.

Sama si ne morem kaj, da bi se pri vsem tem ne spomnila na petnajstletnega psa, ki smo ga dali uspat. Zaradi naše komoditete predvsem, saj je imel rakavo tvorbo, ki je močno krvavela. In seveda, kdo ima čas, da bi ves dan brisal to kri. Pa nisem vzdržala, da bi ostala ob psu do konca, ostal je mož, jaz sem ušla, pred tistim pasjim telesom, ki se je z vsemi močmi upiralo in se oklepalo življenja, pred tistimi očmi, ki so me obsojale in prosile. Bilo je jasno, preveč

jasno in samoumevno, da je hotel moja Neca živeti do konca. In v njenih očeh sem videla isto prošnjo, ki mi jo je izrekel moj oče, ko je umiral za rakom in se kljub trpljenju veselil vsakega novega dne. Seveda boste rekli, da je bil samo pes. In žal bodo nekateri o Eluani rekli, da ni bila več živo bitje. In potem bo Eluan vedno več in meje pri katerih bomo odločali, da ne gre več za človeka, da ne gre za živo bitje, se bodo stalno spreminjale...

Jaz mislim, da si smrti ne želi pravzaprav nihče, čisto nihče. To je jasno povedala tudi prijateljica šestletna hčerka, ko smo ji priznali, da smo dali našo psičko uspat. "Bi ne smeli", je tiho rekla in povsila pogled, "bi ne smeli, ker ne smeš nikoli nikogar ubiti". Bile so besede otroka, ki je čutil s svojo preprostostjo, otroka, ki ni videl umirati ljudi v kriminalkah, ker doma niso imeli televizije. Bile so samo besede otroka, a še kako resnične in boleče.

V teh dneh se počutim tudi sama kot otrok, ki tega sveta ni še v celoti doimel in ki vsak dan vklopi televizijo v upanju, da bo nekdo z ekrana povedal, da se je tok dogodkov spremenil in Eluane ne bodo več pustili umreti (op. ur.: zapis je nastal pred 9. februarjem).

Suzy Pertot

Ob slovenskem kulturnem prazniku

Türk je sprejel predstavnike slovenske manjšine

Predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk je ob slovenskem kulturnem prazniku v Ljubljani v soboto, 7. februarja, sprejel predstavnike slovenske manjšine v sosednjih državah. Türk se je v svojem nagovoru navezal na idejo skupnega slovenskega kulturnega prostora, ki po njegovih besedah "ni stvar preteklosti, tudi ni samo stvar sedanjosti, ampak je tudi naša prihodnost".

Türk je poudaril, da smo se Slovenci izoblikovali kot narod

začetku spoznali vse prednosti in vse težave, ki jih prinaša politično konstituiranje naroda. "Za Slovence je veljalo, da smo na neki način zamudniški narod, da smo narod, ki se je razvil do resnih nivojev kulturne identitete, ne da bi hkrati razvil vse politične ustanove, ki gredo z modernim razvojem naroda. Če je bilo kaj zamude v zgodovini, je bila ta zamuda odpravljena z novjšim razvojem. Danes je Slovenija samostojna država, slovenski narod ima svojo nacio-

razito elitističen način. Kot kulturo po besedah Türkja jemljemo predvsem najvišje dosežke umetnosti in včasih tudi dosežke znanosti, veliko manj pa smo storili za to, da bi kulturo dosegli v vseh njenih dimenzijah, tudi v tistih oblikah bivanja, kjer se ljudje izražajo vsak dan.

"Slovenija je že dosegla dober nivo razvoja v ugledu gospodarstva in tudi političnih odnosov, kar pa nam ostane za naprej, je kultiviranje naše družbe, naredi-

ni nova, pač pa je nastala v specifičnih zgodovinskih okoliščinah v preteklih desetletjih. "Ima svoje daljše zgodovinske korenine, ima tudi današnjo stvarnost in ima tudi prihodnost", je

dan slovenske kulture neločljivo povezan z osebnostjo Franceta Prešerna, kulturne in politične osebnosti, ki je natančno pozna la osnove, na katerih lahko zraste moderen narod, ki nosi v sebi državotvorne elemente. "Da-

je Türk na ločenih sestankih sprejel predstavnike manjšine na Hrvaškem in Madžarskem ter v Avstriji in Italiji. Na ločenih srečanjih so spregovorili predvsem o delovanju slovenskih kulturnih organizacij in o položaju slovenskih

manjšin v posameznih sosednjih državah. Kot je poročala Slovenska tiskovna agencija, se je slovenski predsednik Türk s predstavniki manjšin pogovarjal tudi o iskanju novih vsebin sodelovanja med manjšinami in slovensko matiko v današnji Evropi, ko so fizične meje med državami v veliki meri ukinjene. Pogovarjal se je

Z leve: dr. Drago Štoka, konzul Božidar Humar in predsednik dr. Danilo Türk

Predsednik Republike Slovenije in dr. Danilo Türk s predstavniki slovenske narodne manjšine iz sosednjih držav

tako, da smo se najprej izoblikovali kot kulturni narod. "Za vsako zgodovino velja, da je kultura njena najstarejša vsebina. Ne velja pa za vse narode, da so se najprej razvili kot kulturni narodi", je dejal predsednik in dodal, da "so nekateri imeli to srečo ali pa nesrečo, da so na

nalno državo in vse institucije, ki spadajo k moderni državi. Hkrati pa ima tudi izkušnje, ki presegajo koncept nacionalne države", je poudaril Türk. Poudaril je še, da je kultura za Slovence ohranila poseben, skorajda "religiozen" pomen, ter da jo mnogokrat razlagamo na iz-

ti našo družbo bolj kulturno. Ko govorim o vseh teh splošnih pojmi in o vsem tem, kar tvori naš današnji izziv, ne morem mimo neke zelo temeljne dimenzije našega kulturnega bivanja in to je mimo ideje skupnega slovenskega kulturnega prostora", je dejal Türk in poudaril, da ideja

dejal Türk. Ta prihodnost je po njegovih besedah del širšega, evropskega razvoja. V tem procesu se kulturne identitete narodov po besedah Türkja ne bodo izgubile. "Moč in prihodnost Evrope nista v odpravljanju razlik, ampak prav v raznolikosti in bogastvu kultur. Čakajo nas izzivi, ki so del našega razvoja, vendar so tudi del izzivov sodobne Evrope", je še dejal Türk in dodal, da moramo biti kreativni in gledati v prihodnost. Udeležence je na sprejemu nagovoril tudi predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze (SKGZ) Rudi Pavšič. Poudaril je, da je

nes imamo Slovenci svojo državo, ki je obenem ena izmed držav EU, slednja pa je nastala na osnovi etosa političnega Prešerna - na volji po miru, na spravi in v obvezi, da bomo Evropejci reševali skupne probleme v duhu pravnih sistemov in sodelovanja med narodi", je še dejal Pavšič. Že pred večernim sprejemom ob slovenskem kulturnem prazniku

ločeno s predstavniki iz vseh obmejnih držav. Predstavnike slovenskih manjšin pa je sprejel tudi ljubljanski župan. Delagacijo SSO je vodil predsednik SSO Drago Štoka s predsednikom za Goriško Walterjem Bandlerjem, za Tržaško je bil Marij Maver, sprejema pa se je udeležila tudi predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice Franka Padovan.

Predsednica ZSKP Franka Padovan se podpisuje v spominsko knjigo

Razglabljanje v iskanju odgovorov

"Misli so prvo dejanje spremembe"

Vse je bilo že napisano, vse že povedano, vse že prebrano. Svet in izgubljeno paralizirani človek mimo drvita po zgodbi uspeha in razvoja, v predvidljivem razmiku pa je potrebno obrniti stran in zadihati, kar pa prinaša do nepomembnih, majhnih odklonov od vsega, kar smo do sedaj vedeli. Dobro vemo, da nič ne vemo, z znanstvenim aparatom lahko obvladujemo realnost, nerealnost, prerealnost in n-te realnosti, saj je celo odstotek nedoločljivosti med mejami natančno izmerljiv. Človek je torej dosegel nepredstaviteljivo, a se racionalno in premišljeno usmerja v nadaljnje izpopolnjevanje, ker lahko zmore še in še... In ve, kaj zmore... In ve, kaj hoče... In ve, kaj je pomembno... In ve, da je vse z rožicami postlano... In ve, da je vse v razsulu... Kajne? V sodobnem, precenjenem in kapitaliziranem univerzumu 21. stoletja je kompleksnost Vsega dosegla take nivoje, da človek le s težavo sledi samemu sebi, zamotavajočim se dogodkom, premetavajočim se življenju, odmotavajočim se težavam. Poplava najrazličnejših inputov in informacij ter izkušenj nas preobrača po eksistenčnih avenijah zagleda-

ne individualnosti. Človek torej obira svoje kosti s produkti lastne nepremišljene zagnanosti in iz vogala v vogal izgublja svojo esenco. A čemu le? Je človek kot univerzalni koncept res tako v škripcih? Je naša bitnost res v tako nepovratnih težavah? A bi lahko bilo boljše, bolj vsebinsko, bolj kakovostno, bolj aktualizirano, bolj živčeno? A je mogoče že boljše ali celo najboljše? Ali si sploh lahko še dovolimo postavljati vprašanja? Vprašanja in ljudje, ki jih formulirajo, res v praznični papir preoblečeni marginalci, novodobni heretiki in čudaški sanjači, ki le razmišljajo in nič ne delajo? Lokacija naše zgodbe je torej jasna... Ali pa mogoče ne. Gre za "modernokonfuzno stanje", v katerem iščemo iskrico vsebine, iskrico Duše in humanizma, ki bodo človeku pomagali v nemirnosti in nedoraslosti do življenja. Človek namreč trpi, večno trpi in brca, se obrača in kobaca, a magične formule za odrešitev takoj-in-popolnoma ne dobi, nasprotno. V nenasitnosti nezavedno išče svojo moč, ki pa se polni z negativno-

stjo in destruktivnostjo. Učinek je torej ravno nasproten, ljudje pa smo še vedno mi. Alternativna možnost obstaja, predstavlja pa jo koncept Dobrega kot besede, pojma, vrednote, cilja ali preprosto luči upanja, ki šiva nitko življenja in nam daje zgled. Ne bo nas rešil ničesar, rešimo se lahko le sami in z našimi prepričanji. Podkrepljenimi, premišljenimi in vsebinsko bogatimi. Naj bodo prav ta prepričanja temeljni kamni rahljanja meja s tradicionalističnimi, ortodoksno zaprtimi, samozadostnimi krogi in prikazovanja drugačne, kakovostne možnosti, ki lahko le razširi mozaik sveta. V dobro vseh, nas, onih in nas vseh! Kje pa se nemir in trpljenje pravzaprav skrivata? Zakaj nas omejujejo v večno nedoraslost življenju? Zdi se mi, da ju onkraj nas samih ni, ne gre za elementa zunaj človekove zavesti, ki bi na "trpečega" posameznika vlivala "sestavino trpečnosti", gre za tendenco sodobnega človeka po kvantiteti, materialnosti, nemotiviranosti, statičnosti, upanju brez upanja, želji po brezmejni oprijemljivosti in pragmatični uspešnosti. Človek se zapira sam vase, izogiba se pogledu dušeslovja, kakovosti, voluntarizma, konstruktivne in argumentirane kritičnosti na račun teleologije oz. usmerjenosti k cilju, ki ga ni. Ker ga vedno-na-novo spregledujemo. "Duša pa trpi zunaj nas", ker smo jo izbruhali. Izpljuvali. Ker nam ne zadošča, besno in nenasitno potrebujemo namreč številke, točke, kazalce standardov,

indekse, ki so edini pravi pokazatelji resničnosti in medčloveških Odnosov. A se tega zavedamo? Odnos 1+4,5=8. Pika. To je "hrepenenje po nedosegljivem", ki med drugim niti ni cilj, ki bi ga želeli doseči, pač pa je umišljena vrednota, ki zanika obstoj vrednote same na račun konformizma, neustavljive utečenosti življenjskega procesa (beri sistema), stroge nepremišljenosti, konstruirane, rekonstruirane in prekonstruirane linije spodobnosti, opravičevanja brez osnove itd. Ko pa bi lahko samoaktualizirajoči se človek na podlagi vrednot živel in Sobival, pošteno in korektno, širokogledno in skromno. V večnem procesualnem spoznavanju sebe in drugih, izpopolnjevanju lastnih pomanjkljivosti in učenju drugih na področju lastne kompetentnosti. Tako pa uči, kdor ima (sredstva, korist, prijetno postavo, blabl) in pozna, poslušaj pa, kdor bi imel kaj vsebinskega povedati. Humanistične vrednote omogočajo veliko. Potencialno so najpopolnejše sredstvo prepoznavanja sveta, ki se vsaj bežno približuje resničnosti, prav ta potencial pa zlahka obrne hrbet konstruktivnim namenom občutenja raznovrstnosti, kompleksnosti, nedosegljivosti, paradoksalnosti, nepravilnosti taistega prostora. Humanizem kot vrednota, mišljenjska usmeritev, alternativna možnost ali utopična rešitev je uporaben (ne pa zlorabljen) ne glede na politično, religiozno, vrednotno, ekonomsko, hob-

bijejsko, bralsko, raziskovalno ali katerokoli že usmeritev. Ne gre za detalje, saj je svetov in Zemelj toliko, kolikor nas na njej živi. Kulturni relativizem je nazoren primer tega, kako lahko kvazisamozadostna kultura, zgrajena na prostorskih, političnih, verskih, razrednih, interesnih temeljih, svojo "normalnost", "moralnost" univerzalizira in jo znotraj svojih meja prikazuje kot edino občeveljavno realnost. Preskok onkraj tovrstnih nezrelosti je seveda nujno potreben, a še zdaleč ne zlahka dosegljiv. "Univerzalna je lahko le partikularnost", prav na tem antropološkem obratu lahko vsakdo zagovarja svoj Prav. Na tej navidezno odrešilni točki pa zaskoči postmoderni problem, in sicer: ali ni radikalna heterogenost lahko tudi opravičilo za teror in druge ideološke aparate, saj imajo le-ti ravno enako Prav kot kdorkoli drug? Kje torej povleči osnovo občeveljavnih vrednot, preko katerih se ne sme? Rešitev je mogoče res v iskanju Dobrega v svojih brezpredmetnih in številnih oblikah, v spoznavanju različnih konceptov, načinov mišljenja in življenja, verovanja in neverovanja, prepričanj in ustvarjalnosti, saj lahko vsakdo obogati zakladnico vsebinske raznolikosti. To še zdaleč ne pomeni nemega prikrižavanja, gluhega konformizma in poslušne standardiziranosti, ravno tako ne apriorne revolucionarnosti, neutemeljene psevdokritičnosti in nevsebinskega kvakanja. V tem vseživljenjskem

procesu samovzganjanja v družbi si posameznik, ki je, paradoksalno s splošnim porastom individualizma, vedno manj "posamezen", lahko oblikuje lastno, specifično mnenje, ki sega onkraj umišljenih meja med vsebinskimi področji in iz sinteze poznanih elementov ustvarja novo, Svoje stališče. Vprašanje je, koliko nanj (oz. na nas) vpliva ideologija, pričakovanja socialnega okolja, ustaljeni vrednotni sistem, nenapisane norme pod prisilo sankcij, ponotranjene meje družbene marginalnosti ipd. Na tej točki se strinjam z birminghamskimi kulturologi, ki so preko antropološkega pogleda na človeka poudarjali možnost samoodločujoče aktivne, pa čeprav v razmerah populariziranega poznega kapitalista. Humanizem je mogoče tisto, kar iščemo. Iščemo preskok onkraj antropocentričnosti, preraščanje plitvih binarnih opozicij (čmo-belo, noč-dan, človek-Bog...) in priznavanje Odnosov, širjenje Vednosti in Vrednot, ki bi jim res verjeli, priznavanje pozitivnosti subjektivizma in interpretativnosti, torej kakovosti in vsebinskosti na vseh področjih. Vsakdo nima le pravičice, ki je med drugim močno izmahljeno izpraznjen pojem, temveč dolžnost, da pove svoje, da si upa iskati svoje Dobro, da si upa sodelovati in verjeti, da si upa verovati ali neverovati. A pazimo, dolžnost ni regulamentirano "pravilo, ki ukazuje", temveč "nauk, ki uči".

Jernej Šček